

Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec

- **Jaušovec, Boris. Ko Mariborčani niso dopustili, da bi otroci končali v plinskih celicah / Boris Jaušovec.**- Nekdanji direktor Štajerskega deželnega arhiva, avstrijski zgodovinar Walter Brunner, je v mariborski Sinagogi, Centru judovske kulturne dediščine predstavil svojo knjigo **Josef Schleich "Judenschlepper" aus Graz 1938 - 1941, Eine Dokumentation**, torej dokumentacijo o Josefu Schleichu, "tihotapcu Judov" iz Gradca 1938 – 1941.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec.** - Št. 16 (20. apr. 2018), str. 2
- **Detela, Lev. O deportaciji koroških Slovencev v nemška delovna taborišča v času druge svetovne vojne : dunajska predstavitev knjige / Lev Detela.**- Dunaj. 10. aprila je na skupni prireditvi dunajskega Inštituta za avstrijske vede (IÖK) in Slovenskega inštituta **Bertram Schacher** predstavil svoj v nemščini napisani roman o koroških Slovencih, ki so morali v času nacionalnega socializma aprila 1942 zapustiti zaradi narodne zavednosti svoje domove in oditi v pregnanstvo na prisilno delo v različna delovna taborišča v osrednji Nemčiji. v knjigi z naslovom **"Das Jakoberhaus (Jakóberjeva hiša)** poroča Schacher o dogodkih v svoji neposredni okolici v frankovskem delu Bavarske v času druge svetovne vojne.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec.** - Št. 16 (20. apr. 2018), str. 3
- **Kucher, Felix. "Gre za korenine. Njim ne moreš uiti" : intervju: Felix Kucher / Feliks Kucher ; [pogovarjal se je] Janko Kulmesch.**- Felix Kucher, rojen leta 1965 je doraščal v Velikovcu. Knjigo "Kamnik" je napisal v spomin Francu in Joslu Petek iz Podgore pri Šentlipšu, bratoma svoje babice Bepe Kucher.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec.** - Št. 16 (20. apr. 2018), str. 5
- **Kulmesch, Janko. Bogati in privlačno zapisani spomini Krivogradovega Dolfa / Janko Kulmesch.**- Dolfej Krivograd je leta 1969 z ženo Katarino v Šmihelu pri Pliberku ustanovil uspešno trgovsko podjetje.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec.** - Št. 16 (20. apr. 2018), str. 6
- **Wakounig, Bojan. Slovenščina ni pfuj. Vrtec Naš otrok to potrjuje 40 let : jubiej prvega dvojezičnega vrtca v Celovcu / Bojan Wakounig.**- Celovec. Prvi dvojezični, zasebni in nadstrankarski vrtec v Celovcu Naš otrok letos praznuje 40 let od ustanovitve. Jubilejna slovesnost bo v soboto, 21. aprila v Tischlerjevi dvorani Mohorjeve hiše.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec.** - Št. 16 (20. apr. 2018), str. 6
- **Enkrat je bil en škrt in še mnogo več : srečanje otroških in mladinskih zborov v Pliberku.**- Pliberk. Osem otroških in mladinskih zborov je nastopilo na koncertu posvečenemu Lenčki Kupper ob njeni 80. letnici. Kopperjeve pesmi so koncert, ki je povsem napolnil dvorano pliberškega Kulturnega doma, tudi vsebinsko zaznamovale.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec.** - Št. 16 (20. apr. 2018), str. 7
- **Trießnig, Simon. Začetki slovenske Glasbene šole v Ločah : prva učilnica je bila v dnevni sobi družine Trießnig / Simon Trießnig.**- Loče. Leto po ustanovitvi Slovenske glasbene šole na Koroškem je 1979 zaživel tudi oddelek v Ločah ob Baškem jezeru. Prvo domovanje je bilo na Birtovi domačiji pri družini Trießnig.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec.** - Št. 16 (20. apr. 2018), str. 14
- **Wakounig, Bojan. Osrednja prireditev koroških Slovencev : Koroški kulturni dnevi v Ljubljani / Bojan Wakounig.**- Ljubljana. Od ponedeljka, 23. aprila se v slovenski prestolnici predstavlja kulturna ustvarjalnost koroških Slovencev.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec.** - Št. 16 (20. apr. 2018), str. 15
- **Ko zaživijo podobe iz Krsta : premiera Krsta pri Savici.**- Celovec. Scenski recital Krst pri Savici, ki ga je v petek, 13. aprila premierno uprizoril Janko Krištof v farnem domu v Bilčovsu, je pravšnja priložnost za to.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec.** - Št. 16 (20. apr. 2018), str. 15
- **Malo drugačen pozdrav vigredi : Vigredni koncert SPD Gorjanci.**- Kotmara vas. Slovensko prosvetno društvo Gorjanci v Kotmari vasi je v soboto, 14. aprila prvič vabilo na malo drugačen tradicionalni Vigredni koncert in pri obiskovalcih vzbudilo nepričakovano velik odziv.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec.** - Št. 16 (20. apr. 2018), str. 15
- **Ottowitz, Niko. Dijaki Slovenske gimnazije z lepimi rezultati na dveh tekmovanjih : matematični izzivi / Niko Ottowitz.**- Celovec. Pangea je bila nekoč celina, v kateri je bilo povezano vse kopno na zemlji. Danes matematično tekmovanje Pangea povezuje dijake.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec.** - Št. 16 (20. apr. 2018), str. 17
- **Trampusch, Sebastjan. Dobljani slavili v dramatični četrti finalni tekmi in drugič postali avstrijski prvak : odbojka / Sebastjan Trampusch.**- Pliberk. Že v tretji tekmi finalne serije v Zwettlu so Dobljani z zmago s 3:0 v nizih pokazali,

da se v Spodnjo Avstrijo nočejo več vrniti. Vsekakor je boljši začetek v četrti tekmi finalne serije imel Waldviertel, kije dobil prvi niz z 24:26. Tokrat sta ekipi spet bili izenačeni in igrali na vrhunski ravni. Zgodovina kluba: najprej namizni tenis, potem odbojka. Kako do imena? Kaj pa naraščaj in ostale ekipe?.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 16 (20. apr. 2018), str. 18-19**

- **Proti zlorabi komemoracije in oživljanja nacističnih tendenc : Libuško polje pri Pliberku.**- Pliberk. Vedno več organizacij in osebnosti poziva k udejanjenju avstrijskega prepovednega zakona ter k prepovedi komemoracije pri Pliberku. kjer desničarski skrajneži javno razkazujejo ustaške in nacistične simbole.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 17 (27. apr. 2018), str. 2**
- **Kulmesch, Janko. Izid knjige, ki pomaga širiti pogled na boleč spomin : ob 75- letnici obglavljenih žrtev /** Janko Kulmesch.- Sele / Železna Kapla - Bela / Borovlje / Žitara vas. Na spominski slovesnosti v Selah bodo predstavili tudi študijo Brigitte Entner o odporu in preganjanju v občini Sele. Knjiga: Brigitte Entner: Kaj človek vse doživi! Was der Mensch alles erlebt! Widerstand und Verfolgung in der Gemeinde Zell / Odpor in preganjanje v občini Sele. Izdajatelj: KPD Planina Sele, Inicijativa Hlipovčnik, Slovenski znanstveni inštitut v Celovcu. Uredništvo Brigitte Entner, Hanzi Čertov. Založnik: Mohorjeva Celovec. Prevod Primož Debenjak.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 17 (27. apr. 2018), str. 3**
- **Trampusch, Sebastjan. Sejem privabil tisoče obiskovalcev : Vigredni sejem v Pliberku /** Sebastjan Trampusch.- Pliberk. Do kraja uspešen je bil letošnji pliberški Vigredni sejem, ki je privabil tisoče obiskovalcev. "Obiskovalci so se lahko prepričali o raznolikosti ponudbe naših domačih podjetnikov", pravi predsednik gospodarskega združenja Michael Šumnik. Ob podjetnikih je obiskovalce prepričal tudi okvirni spored sejma.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 17 (27. apr. 2018), str. 4**
- **Kulmesch, Janko. Zlati jubilej zlate kulturne ustanove : 50- letnica Muzeja Wernerja Berga /** Janko Kulmesch.- Pliberk. V nedeljo, 29. aprila bo odprtje jubilejne razstave Muzeja Wernerja Berga. Werner Berg (umrl leta 1981), o katerem vemo, da se je odločno zavzemal za pravice slovenske narodne skupnosti, je v svoji oporoki zapustil muzeju 150 slik. Prav tako je kot upravitelja zapuščine testamentarično določil vnuka Haralda Scheicherja, ki je tudi umetniški vodja muzeja.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 17 (27. apr. 2018), str. 5**
- **Polanšek, Emanuel. Enajst tisoč evrov velikosrčne pomoči : pobuda "Lions together" za težko prizadete otroke /** Emanuel Polanšek.- Celovec. Z velikim uspehom so zaključili dobrodelfno iniciativo štirje celovski klubi: Lions Club Celovec, Lions Club ARTecon, Lions Club Carinthia in Lions Club Noreia z iniciatorjem akcije Lions Clubom Maria Wörth / Otok, ko so v Ljudski šoli 14 v Welzenmeggu ravnateljici Ingeborg Puntschart in terapevtskemu osebju z Lydio Oraže na čelu lahko izročili velikodušno denarno podporo v višini nad 11.000 evrov, Sredstva bodo služila za nabavo nujno potrebne terapevtske opreme v integracijskih razredih, kjer z veliko prizadevnostjo omogočajo duševno in telesno najtežje prizadetim otrokom kar se da olajšan dostop do čim bolj normalnega in neoviranega vsakdanjega življenja in s tem tudi do več svetlih, vseh in srečnih trenutkov v življenju.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 17 (27. apr. 2018), str. 6**
- **Tisoč mladih akordov na Radišah : 2. del Srečanja otroških & mladinskih zborov.**- Radiše. 180 pevcev iz 11 skupin je nastopilo na Srečanju otroških & mladinskih zborov v nedeljo, 22. aprila 2018 na Radišah. Kot že v Pliberku so tudi na Radišah zazvene pesmi Lenčke Kupper. In z njo so za konec zapeli "njene priljubljenega škrate"... - **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 17 (27. apr. 2018), str. 7**
- **Govedino za obletnico : 25 let ISSK & 20 let Gospodarskega centra Sele.**- Sele. Družabno in veselo bodo v ponedeljek, 30. aprila v Gospodarskem centru Sele obeležili 25- letnico Interesne skupnosti selskih kmetov in 20- letnico Gospodarskega centra Sele. Obiskovalce pod geslom "Govedina / Essigfleisch" čakajo najboljše kmečke dobrote.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 17 (27. apr. 2018), str. 11**
- **Detela, Lev. Slovenska pisma iz nemške vojske : Slovenski inštitut na Dunaju /** Lev Detela.- Leta 2017 je Sabina Buchwald pri Mohorjevi založbi v Celovcu objavila v posebni knjigi vojna pisma svojega deda Franca, ki jih je kot vojak nemškega vermahta v drugi svetovni vojni pisal ženi Alojziji v Podjuno. 17. aprila 2018 pa je publikacijo z naslovom Ali je kaj pošte zame? predstavila tudi na Slovenskem inštitutu na Dunaju.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 17 (27. apr. 2018), str. 12**
- **Katz, Danilo. Bonton : Voxon festival /** Danilo Katz ; [pogovarjala se je] Ana Grilc.- Pliberk. 5. maja se pričinja 6. Voxon a-capella festival v Jufa areni v Pliberku, kjer bosta nastopali domača skupina Voxon ter švedske svetovne zvezde, formacija The Real Group. Frontman Voxona, učitelj in organizator Danilo Katz pripoveduje o festivalu, bendu Voxon in akademiji za mladino.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 17 (27. apr. 2018), str. 12-13**
- **Ljubitelji bele žogice so se srečali na Jesenicah : Pokal Julijskih alp v namiznem tenisu.**- Jesenice. 12 ekip iz Slovenije in Avstrije je sodelovalo na letošnjem Pokali Julijskih alp. Zmagovalec potujočega pokala je letos ekipa Humške skupnosti.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 17 (27. apr. 2018), str. 14**

Primorski dnevnik, Trst

- Nega jezika bo še izstopala: SLORI – 40. redni občni zbor. Primorski dnevnik, 20.4.2018, št. 92, str. 3
- Poročilo predsednice bo navdajal optimizem: ZSKD – 52. redni občni zbor. Zgledno sodelovanje med društvi daje lepe sadove. Primorski dnevnik, 20.4.2018, št. 92, str. 3

- Dunaj ne bo nudil konzularne podpore Južnim Tirolcem in Ladinem: Bocen – Avstrija na pritisk Italije preklcala sporni ukrep. Primorski dnevnik, 20.4.2018, št. 92, str. 3
- (st) Dvojezični Čedad buri duhove (z zamudo): Videm – nove osebne izkaznice. Primorski dnevnik, 21.4.2018, št. 93, str. 3
- Članstvo zadruga upada, dnevnik pa je pred novimi izzivi: Zadruga Primorski dnevnik – redni občni zbor. Primorski dnevnik, 21.4.2018, št. 93, str. 3
- Bojan Brezigar. Slovenija z zakoni ustrezno ščiti manjšine, pri izvajanju pa pogosto prihaja do težav: Fernand de Varennes, posebni poročevalec Združenih narodov za manjšine. Ob pohvalah tudi kar nekaj priporočil. Primorski dnevnik, 22.4.2018, št. 94, str. 12
- »Pri nas so vsi potencialni anarhisti«: preučevanje prostora – Borut Klabjan. Primorski dnevnik, 22.4.2018, št. 94, str. 13
- Štefan Čok, OZE NŠK. Študentske manifestacije tudi pri nas globoko vplivale na razvoj družbe: Odsek za zgodovino pri NŠK – prelomno leto 1968. Primorski dnevnik, 22.4.2018, št. 94, str. 16
- Vojmir Tavčar. Ofenziva tetroristov voda na mlin podtalne desnice: LINK – Marco Damilano predstavil knjigo o umoru Alda Mora. Primorski dnevnik, 24.4.2018, št. 95, str. 12
- Sodelovali bodo pri preverjanju znanja slovenščine na šolah: Čedad – na 40. rednem občnem zboru Slori tudi napoved Deželnega urada za slovenske šole. Pozornost stvarnosti v Benečiji. Pripravljajo tudi raziskavo o stanju gospodarstva. Primorski dnevnik, 24.4.2018, št. 95, str. 12
- Na enojezičnih osebnih izkaznicah le Cividale del Friuli: Benečija – notranje ministrstvo včeraj popravilo »napako«. Primorski dnevnik, 25.4.2018, št. 96, str. 3
- Tržaška Slovenka šefinja upravljanja naložb »slabe banke«: Slovenija – Jana Miličević je bila izbrana na razpisu DUTB. Primorski dnevnik, 25.4.2018, št. 96, str. 3
- Načeloma so vsi za dvojezičnost: volitve - soočenje štirih kandidatov, ki se potegujejo za vodenje Furlanije Julijske krajine. Primorski dnevnik, 25.4.2018, št. 96, str. 4
- Spodbujati vsemanjšinsko sodelovanje, naslednji korak je koordinacija zvez: Čedad – z občnega zbora SKGZ. Primorski dnevnik, 25.4.2018, št. 96, str. 18
- Ima oba starša Italijana, toda sanja v slovenščini: Tržič – »naše poti« slovenskega združenja romjanskih staršev. Primorski dnevnik, 26.4.2018, št. 97, str. 17
- Predlogi za Trst, Gorico in Benečijo: volitve – zadnje soočenje kandidatov, ki se potegujejo za vodenje Furlanije Julijske krajine. Primorski dnevnik, 27.4.2018, št. 98, str. 4
- (iž) Zaposlitev profesorjev in razpis za ravnatelje: FJK – pomembna odloka Deželnega šolskega urada za slovenske šole. Primorski dnevnik, 28.4.2018, št. 99, str. 3
- (pv) Spodbudnih poudarkov je več: Trst – redni občni zbor Glasbene matice. Raziskava, ki jo je pripravil SLORI, ugotavlja, da je na slovenskih šolah v Italiji Glasbena matica še vedno prva izbira. Primorski dnevnik, 28.4.2018, št. 99, str. 3
- ((mk) Občni zbor »društva« v novi Hiši prosekarka: Prosek – skupščina Društvene gostilne. Primorski dnevnik, 29.4.2018, št. 100, str. 4
- Breda Pahor. Scotti o prvi »rdeči« Istranki: ženske osebnosti – Giuseppina Martinuzzi. Primorski dnevnik, 29.4.2018, št. 100, str. 11
- Baskovska separatistična organizacija ETA se bo v petek formalno razpustila: uradna napoved, ob obžalovanju skoraj 900 žrtev teroristične dejavnosti. Primorski dnevnik, 29.4.2018, št. 100, str. 13
- (st) Massimiliano Fedriga dejansko brez tekmecev: predsedniška tekma – zastopnik Lige krepko nad absolutno večino. Primorski dnevnik, 1.5.2018, št. 101, str. 3
- Marjan Kemperle. Dan, ko je Trst postal del Padanije Primorski dnevnik, 1.5.2018, št. 101, str. 5
- Peter Verč. Eden za kontinuiteto, drugi za mentaliteto: Slovenca v Deželnem svetu – Igor Gabrovec (SSK) in Danilo Slokar (Liga). Primorski dnevnik, 1.5.2018, št. 101, str. 6
- Aljoša Gašperlin. Liga suvereno gor, G5Z dol. Gabrovec in Slokar izvoljena: deželne volitve – v tržaškem okrožju so ligaši podeveterili število glasov in izvolili tri deželne svetnike. Primorski dnevnik, 1.5.2018, št. 101, str. 8-9
- (pv) Delavci ne volijo levice, G5Z ima speče privržence: Dežela – povolilna analiza javnomnenskega inštituta SWG. Primorski dnevnik, 3.5.2018, št. 102, str. 3
- Tržaško sodišče spet o načrtu brez slovenščine: Rim – kasacijsko sodišče sprejelo priziv Koordinacijskega združenja kraških vasi. Primorski dnevnik, 3.5.2018, št. 102, str. 5
- Branko Marušič. Antifašist, tigrovec in pedagoški delavec: recenzija – »Vrsta skozi čas«, podlistek Andreja Šavlija v Primorskem dnevniku leta 1977 zdaj tudi v knjižni obliki. Primorski dnevnik, 3.5.2018, št. 102, str. 13

Primorske novice, Koper

- Marica Uršič Zupan. Jusi ohranjajo kulturo zemlje: Karlo Grgič, koordinator Agrarnih skupnosti Tržaške pokrajine, o jusih in srenjah ter borbi za zgodovinske pravice. Primorske novice, št. 91, 20.4.2018, str. 12-13
- Milan Rakovec. Patrizia Vascotto (1955-2018): v spomin. Primorske novice, št. 95, 25.4.2018, str. 11

Delo, Ljubljana

- **Uvajanje politike nedobrodošlice. Boris Čibej. Delo, 20.04.2018, str. 6**

Avstrija in pribežniki. Vlada Sebastiana Kurza uvaja restriktivno azilno in priseljsko politiko

Avstrijska vlada se je odločila, da bo zaostrila priseljsko politiko. Prišlekom bodo zasegli denar in mobilne telefone, hkrati bodo pospešili postopek deportacije nezaželenih ljudi.

»Namerno smo se lotili boja proti nezakoniti migraciji in zlorabam azila,« je po vladni seji povedal novinarjem avstrijski kancler Sebastian Kurz iz vodilne ljudske stranke. Notranji minister Herbert Kickl, ki prihaja iz manjše koalicijske partnerice, svobodnjaške stranke, je izjavil, da vlada načrtuje »tako restriktivno azilno politiko, kolikor je le mogoče«.

Vladne ukrepe mora potrditi še parlament, a tam ne gre pričakovati težav, saj imajo v njem večino poslanci iz vladajoče desničarske »modro-turkizne« koalicije, ki z ostrejšo politiko do pribežnikov zgolj izpolnjujejo predvolilne obljube in uresničujejo načrte, ki so jih zapisali v koalicijsko pogodbo. »Naredili smo to, zaradi česar so nas izvolili,« je izjavil Kurz. Med predlaganimi ukrepi je strogo izpolnjevanje dublinskega sporazuma o vračanju migrantov v tisto državo Evropske unije, v katero so najprej pribežali. Pospešili bodo tudi deportacijo prosilcev za azil, ki so storili kazniva dejanja, četudi še niso polnoletni. Vlada se je prav tako odločila, da bo te migrante po končani zaporni kazni namestila v posebnih zbirnih centrih, kjer bodo čakali na izgon iz države.

Še bolj bodo omejili pravico do gibanja tistim, ki so jim zavrnilo prošnje za azil, s šestih na deset let bodo podaljšali tudi obdobje, ko si tisti, ki so dobili azil, prislužijo polnopravno državljanstvo. Hkrati bodo naložili več dela zdravstvenemu osebju, saj bo moralo prijaviti oblastem vsakega zavrjenega prosilca za azil, ki je pri njih končal zdravljenje, saj je bila bolezen doslej pogosto razlog, da teh ljudi niso deportirali.

Odslej tako kot v sosednjih Nemčiji in Švici tudi v Avstriji državne »usluge« pribežnikom ne bodo več brezplačne. Odvisne bodo od tega, koliko denarja bo imel pri sebi pribežnik, ko se bo dokopal do Avstrije, a tam mu bodo za namestitev, oskrbo in postopek pridobivanja azila lahko zaračunali tudi do 840 evrov. Prav tako jim bodo začasno odvzeli mobilne telefone in prek njih preverili njihovo identiteto ter poskusili ugotoviti, od kod in po kateri poti so prišli.

Pregledovanje žepov

Hkrati bodo po besedah podkanclerja in svobodnjaškega voditelja Heinz-Christiana Stracheja prek podatkov na telefonih odkrivali, ali prosilci za azil nemara v preteklosti niso zagrešili kaznivega dejanja. Ti ukrepi ne bodo udarili po žepu le prišlekov, zanje bodo plačali tudi avstrijski davkoplačevalci. Po besedah notranjega ministra bodo potrebovali dodatno delovno silo, ki bo pregledovala »žepe« prosilcem za azil in preverjala podatke na njihovih telefonih. Ti dodatni stroški lahko narastejo celo do dveh milijonov evrov.

V Avstrijo se je med najhujšo begunsko krizo leta 2015 zateklo približno 150.000 ljudi, kar je približno 1,7 odstotka tamkajšnjega prebivalstva, ki šteje okoli 8,7 milijona ljudi. Zato je bila begunska problematika glavna tema lanskih volitev, na katerih je izgubila oblast socialdemokratska stranka. V severni sosedbi bodo zaostrili azilno politiko, čeprav se je po včeraj objavljenih podatkih število prosilcev za azil letos opazno zmanjšalo. V prvem četrtletju je vložilo prošnjo 3992 migrantov, kar je skoraj 40 odstotkov manj kot v enakem obdobju lani oziroma najmanj od leta 2013. Velika večina med njimi je Sircev, ki jim v 90 odstotkih odobrijo prošnje. V prvih treh mesecih letošnjega leta je zaprosilo za azil tudi 661 Afganistancev, a so več kot polovici zavrnilo prošnje.

Na načrtovane ukrepe so se borci za človekove pravice začeli odzivati, še preden so jih vladni predstavniki uradno predstavili. V mednarodni organizaciji Amnesty International so v začetku tedna opozorili, da bodo avstrijske oblasti z njimi dosegle zgolj to, da bosta negotovost in nezaupanje med prebivalstvom še večja. Po njihovem mnenju je izolacija pribežnikov, ki jih avstrijska vlada obravnava kot potencialne »goljufe« in »varnostno grožnjo«, nevarna za miroljubno sobivanje avstrijskega prebivalstva.

- **Migracije obravnavamo kot gasilci. Saša Vidmajer. Delo, 20.04.2018, str. 6**

O prihodnosti Evrope. Ne v Uniji ne v Sloveniji ni strateškega razmisleka o migracijah, vse je zoženo na sprotno reagiranje Zunanje ministrstvo je v nizu razprav o prihodnosti Evropske unije organiziralo okroglo mizo o migracijski politiki EU. Ta je postala prioriteta evropska tema, eno najbolj žgočih političnih vprašanj, pa tudi ključna v prihodnji debati o finančni perspektivi Unije.

Migracije so globalni pojav in kompleksno vprašanje, v zadnjih nekaj letih se v Evropski uniji povečujejo. EU nima skupne migracijske politike, njena solidarnost razpada. Politična razsežnost migracij na celini je opazna predvsem v razkolu med zahodnimi in vzhodnimi članicami, povečujejo se suverenizem, nacionalizem in populizem, ki spreminjajo nacionalne strukture družb.

Včerajšnja razprava na gradu Jable se je začela z oceno, da so migracije kakor voda, ljudje v stiski vedno najdejo pot, države pa večidel nastopajo kot gasilci. Medtem ko je tovrstni diskurz praviloma povezan z varnostjo, se je tokratna debata naposled premaknila k bistvenim vprašanjem: Ali migracije v Sloveniji potrebujemo? Je tovrstni fenomen zares tako nov, kot nenehno govorimo, da je, begunce smo ne nazadnje imeli na začetku devetdesetih let, ko so množično prihajali z območja nekdanje Jugoslavije? Ali v Sloveniji potrebujemo visokoizobražene ljudi, kakršnih med prišleki ni veliko, ali pa morda ne predvsem delovne sile v obliki rok, ki je zaradi demografskih trendov močno primanjkuje? In predvsem, ali ni nujna predvsem komunikacija, integracija je venomer dvosmeren proces, ki temelji na sporazumevanju, dialogu?

Strokovna razprava, tokrat četrta po vrsti, vsakič poteka po pravilih Chatham House; namenjena je izmenjavi mnenj med stroko in politiko, sodelujejo predstavniki civilne družbe, univerz, gospodarstva, in je prispevek pri nadaljnjem oblikovanju slovenskih stališč v razpravah v okviru Evropske unije. Uvodoma smo slišali, da strateškega razmisleka o migracijah ni ne v EU ne v Sloveniji. Namesto celovitega pristopa je vse zoženo na sprotno odzivanje, poleg tega Unijo hromijo politične razlike. Ljudje večinoma prihajajo iz Sirije, Afganistana in Irana, od tod bežijo zaradi vojne, to niso varne države, tja ne bi

smeli vračati ljudi, je povedal predstavnik civilne družbe. Večinoma gre za državljanske vojne pod okriljem tuje okupacije, trpljenje je povzročila škodljiva zahodna politika.

Zakaj Slovenija ni njihova ciljna država in ali bi hotela biti? Predstavniki gospodarstva so nizali ocene o kadrovi vrzeli, to postaja za Slovenijo ključno vprašanje, dvakrat več ljudi se upokojuje, kot jih prihaja na trg dela. V prihodnjih letih bomo potrebovali ljudi iz tretjega sveta, dilema ostaja, s kakšno politiko se lotiti tega. Slovenija v preteklih 30 letih na tem področju ni naredila nič. Slišati je bilo razmisleke o iskanju kadrov, denimo v Ukrajini, pa pomisli o nesmiselnosti tovrstnega omejevanja. Na drugi strani pa opozorila o veliki slovenski rigidnosti pri zaposlovanju, s čimer se srečujejo aktualni prišleki.

Pomanjkanje komunikacije

Za integracijski proces je bistvena komunikacija, in tega pri nas ni. Država na tem področju ni nič naredila in ni mogoče pričakovati, da bodo nevladne organizacije same ozavestile ljudi, je povedala predstavnica ene od človekoljubnih organizacij. Medtem ko so se migracije v minulega pol leta radikalno spremenile, zdaj prihajajo ljudje iz Alžirije, Maroka in Pakistana, odpira se nova pot v Evropo prek Albanije in BiH, hkrati ostaja na mizi kup nerešenih vprašanj: dogovor o trajnih rešitvah azilnega sistema, ki ga je treba prilagoditi novi stvarnosti, vprašanje nadzora na notranjih mejah, dogovori s tretjimi državami, tihotapljenje migrantov in trgovina z ljudmi, kvote.

Pomenljiv je bil razmislek o delovanju na podlagi prava, vladavine prava, človekovih pravic. Samo ekonomističen pristop kaj koristi gospodarstvu, je preveč plitek, nevarno je, če pozabimo na begunce. Obstajajo tudi pravne zaveze in obstaja odgovornost, je poudaril eden od sogovornikov. Slovenija je vendar država, ki se hoče razumeti kot tista, ki spoštuje mednarodno pravo.

Zunanje ministrstvo načrtuje tudi širše razprave, ki ne bodo namenjene samo strokovni javnosti, tako bodo poskusili dobiti informacije tudi o dojemanju Evropske unije v slovenski javnosti: med različnimi poklicnimi skupinami in regionalno.

- **Veliki industrialec. Delo, 20.04.2018, str. 28**

Svet so ljudje

Ljubljčan Herman Zupan je bil ob koncu druge svetovne vojne star 21 let. Takrat se je z družino umaknil na Koroško in nato v Italijo.

Podjetniško žilico je kazal že v begunskih taboriščih, kjer je s prijatelji izdeloval fotografske albume in jih prodajal okoliškimi prebivalcem. Zatem je v Torinu obiskoval grafično šolo.

Leta 1948 se je preselil v Argentino, kjer se je začel ukvarjati z izdelavo embalaže, in njegova družba Grupo HZ je postala ena izmed vodilnih v proizvodnji kartona in embalaže v Latinski Ameriki. To je ostala tudi po tem, ko je vajeti družbe prepustil tretji generaciji Slovencev, med njimi svojim trem potomcem. Vodstvo vseh podjetij v skupini je v rokah Slovencev. Herman Zupan pa se od družbe Grupo HZ, ki ima več tovarn v različnih državah Latinski Ameriki, ni poslovil. Malone do svoje smrti pred nekaj dnevi v starosti 93 let je bil vsak dan na sedežu družbe.

Ko se je Slovenija osamosvajala, je Herman Zupan veliko pripomogel k njeni prepoznavnosti pri pomembnih argentinskih voditeljih in poslovnih. Kot predsednik Slovensko-latinskoameriške trgovske zbornice je skrbel za povezavo med Argentino in Slovenijo, več kot 20 let je bil tudi častni konzul Slovenije, za kar je prejel zlati red za zasluge.

Herman Zupan, veliki slovenski industrialec, je bil aktiven član slovenske skupnosti, podpiral je delovanje slovenskih ustanov v Argentini, med njimi slovenske dopolnilne šole, in sofinanciral številne kulturne prireditve. Ustanovil je sklad za pomoč starejšim in otrokom ter zgradil dom za starostnike.

- **Slovenska tožba Hrvaške na spolzkih pravnih tleh. Peter Žerjavič. Delo, Ljubljana, 20. april 2018**

<http://beta.delo.si/novice/svet/slovenska-tozba-hrvaske-na-spolzkih-pravnih-tleh-44871.html>

Predsednik sodišča EU Lenaerts kot alternativo tožbi omenja obravnavo zadeve na podlagi sporazuma med državama po avstrijsko-nemškem zgledu.

Bruselj – Predsednik sodišča EU **Koen Lenaerts** je v zvezi z obravnavo slovensko-hrvaške arbitraže nakazal, da bi se Ljubljana in Zagreb lahko lotila primera po drugačni pravni poti kot po postopku, ki ga je 16. marca sprožila slovenska vlada.

Na predstavitvi letnega poročila o delu sodišča je pojasnil, da ima dvome, ali je 259. člen pogodbe o delovanju EU (PDEU), ki ga je sprožila Slovenija, res pravi člen, ki bi ga uporabili glede arbitražne razzodbe.

»Dvesto devetinpetdeseti člen ponuja članicam možnost, da postavijo drugo članico pred sodišče za kršitev prava EU.

Potrebuješ načelo ali pravilo evropskih pogodb, listine o temeljnih pravicah, uredb ali direktiv, normo prava EU, ki je obvezujoča za države članice in je bila po oceni države tožnice kršena,« je odgovarjal na časnikarsko vprašanje o postopku.

Po Lenaertsovem mnenju bi utegnil biti ustrezen 273. člen PDEU, po katerem je sodišče pristojno v vseh sporih med državami članicami, ki se nanašajo na predmet pogodb, če je bil spor predložen sodišču skladno s sporazumom med strankami. Lenaerts je povedal, da »273. člen ponuja možnost članicam, da predložijo sodišču EU spore med njimi o zadevi, ki ni strogo gledano pravo EU, a je relevantna za lojalnost med članicami in EU«.

Lenaerts pravi, da tehnično ne pozna slovensko-hrvaškega primera. »Če ena od članic lahko pokaže določilo prava EU, ki je domnevno kršeno na katerem koli področju – tega ne vidim, a ugotavljanje tega ni moja naloga –, je primer za 259. člen,« je dejal predsednik sodišča EU.

Člen 259 doslej uporabljen šestkrat

Od začetka evropske integracije so 259. člen le nekajkrat uporabili. Po neuradnih podatkih jih je bilo doslej odločeno v le šestih. Poleg tega je v postopku še avstrijska tožba zaradi cestnin na nemških avtocestah. Izjemno redka uporaba tega člena, v katerem v prvi fazi sodeluje evropska komisija, nakazuje, da politično gledano ne velja za zeleno, da se članice medsebojno tožijo. Evropska komisija še vedno ponuja posredovanje. Bruselj bi še pozneje lahko sodeloval v postopku pred sodiščem, denimo v vlogi prijatelja sodišča (amicus curiae).

Če primer pride na sodišče, po 259. ali 273. členu, se na koncu mora izreči, je še pojasnil Lenaerts.

Predsednik sodišča je omenil odločitev o sporu Avstrije in Nemčije iz lanskega leta, ki ni neposredno zadeval prava EU, a sta

ga strani predložila sodišču v skladu s 273. členom. Šlo je za razlago dvostranskega sporazuma o izogibanju dvojnega obdavčevanja na področju davkov od dohodkov in premoženja glede plačila obresti.

»To je čudovit primer,« je dejal Lenaerts. Takšni sporazumi niso del prava EU in sodišče ni pristojno za njihovo razlago in izvajanje »razen če se članici strinjata, da predložita spor med njima o dvostranskem sporazumu v presojo, ki je zavezujoča«.

To je bil prvi takšen primer, Avstrija je zmagala. »Nismo uporabili prava Unije, ampak mednarodno javno pravo (sporazum) in vse drugo. Spor smo sprejeli v jurisdikcijo, ker vključuje investitorje iz ene države članice v drugi članici in je bil zadostno povezan z objektom prava EU.«

Čeprav primer ni zadeval prava EU, temveč mednarodno javno pravo, so ga obravnavali. Pristojnost sodišča je bila med drugim utemeljena obstojem objektivne povezave s predmetom pogodb, vplivom dvojnega obdavčenja na notranjem trgu EU.

Ob 273. in 259. člen bi v lahko prišel v pošteve še 258. člen

Slovenska vlada se je 16. marca odločila za sprožitev 259. člena pogodbe od delovanju EU. Skladno z njim evropska komisija v treh mesecih poda obrazloženo mnenje. Tudi če ga Bruselj ne izreče, lahko članica po izteku toži drugo članico, ker da krši pravo EU. Lenaerts je lani pred božičem že obiskal Ljubljano in Zagreb.

Slovenija očita Hrvaški, da z neizvajanjem odločbe krši evropska pravo na treh področjih (ribištvo, nadzor meje, prostorsko načrtovanje). Denimo: Hrvaška s svojim ravnanjem onemogoča Sloveniji, da bi na svojem ozemlju izvajala ribiško zakonodajo EU in schengenski zakonik. S tem da krši svoje obveznosti.

Še širše naj bi s svojim ravnanjem kršil načelo lojalnega sodelovanja po četrtem členu pogodbe o EU.

Ob 273. in 259. člen bi v kontekstu arbitraže lahko prišel v pošteve še 258. člen. V njem je predvideno, da evropska komisija sama sproži postopek glede kršitev prava EU.

Hrvaška je v torek v okviru slovenskega postopka po 259. členu v torek odgovorila na slovenske pritožbo evropski komisiji zaradi neuresničevanja arbitražne odločbe o poteku meje med državama. Po njihovem utemeljevanju Hrvaška z neizvajanjem odločbe ne krši prava EU in da je Slovenija sama s svojim ravnanjem odvzela verodostojnost arbitraži. Evropska komisija je za 2. maj že sklicala sestanek o tej temi, ki bo potekal na tehnični ravni.

- **Tožbe proti članicam niso zažele. Peter Žerjavič, Barbara Kramžar. Delo, 21.04.2018, str. 1**

Arbitraža. Namig Sloveniji, da bi lahko, v dogovoru s Hrvaško, spor rešili drugače

Bruselj, Berlin – Tudi nova nemška vlada pričakuje, da bosta Slovenija in Hrvaška našli dogovor in uresničili arbitražno razsodbo. Medtem pa predsednik sodišča EU Koen Lenaerts predlaga drugačno pravno pot, kot si jo je zamislila slovenska vlada.

Po mnenju Lenaerts a bi utegnil biti ustrežnejši 273. člen PDEU, po katerem je sodišče pristojno v vseh sporih med državami članicami, ki se nanašajo na predmet pogodb, če je bil spor predložen sodišču skladno s sporazumom med strankami. Lenaerts je povedal, da »273. člen članicam omogoča, da sodišču EU predložijo spore med njimi o zadevi, ki ni, strogo gledano, pravo EU, a je v širšem smislu relevantna za lojalnost med članicami in EU«. Ker Hrvaška zavrača arbitražno razsodbo, ni jasno, v kakšnem kontekstu bi se obe državi skupaj sploh lahko obrnili na sodišče. Naše zunanje ministrstvo ostaja previdno in ne želi polemizirati s predsednikom sodišča EU. Predsednik vlade v odstopu Miro Cerar pa pravi, da bi se Slovenija odločila za mehkejšo pot reševanja težav s Hrvaško, če bi na drugi strani obstajala volja, a ker te ni, Sloveniji ne ostane drugega kot tožba.

Nemško mnenje

Na včerajšnji tiskovni konferenci zunanjega in drugih ministrstev v Berlinu smo postavili vprašanje o stališču nove vlade kanclerke Angele Merkel od tega pomembnega vprašanja o odnosu med Slovenijo in Hrvaško ter tudi v zvezi z nerešenimi mejami na celotnem Zahodnem Balkanu. »Stališče vlade se ni spremenilo, pričakujemo, da bosta Slovenija in Hrvaška našli bilateralni dogovor za uresničitev razsodbe,« je povedal Rainer Breul z nemškega zunanjega ministrstva. »To zahteva sodelovanje in pripravljenost na dialog obeh strani. Probleme je lažje rešiti znotraj Evropske unije kot zunaj nje.« Evropska komisija je za 2. maj že sklicala sestanek o tej temi, ki bo potekal na tehnični ravni.

- **Spolzka tla pod slovensko tožbo. Peter Žerjavič, Zoran Potič, K. B. Delo, 21.04.2018, str. 3**

Arbitraža. Predsednik sodišča EU kot alternativo tožbi omenil obravnavo zadeve na podlagi sporazuma med državama Bruselj, Ljubljana – Predsednik sodišča EU Koen Lenaerts je glede obravnave slovensko-hrvaške arbitraže nakazal, da bi se Ljubljana in Zagreb lahko lotila primera po drugačni pravni poti kot po postopku, ki ga je 16. marca sprožila slovenska vlada.

Na predstavitvi letnega poročila o delu sodišča je pojasnil, da dvomi, ali je 259. člen pogodbe o delovanju EU (PDEU), ki ga je sprožila Slovenija, res pravi člen, ki bi ga uporabili glede arbitražne razsodbe. »Člen 259 članicam omogoča, da postavijo drugo članico pred sodišče za kršitev prava EU. Potrebuješ načelo ali pravilo evropskih pogodb, listine o temeljnih pravicah, uredb ali direktiv, normo prava EU, ki je obvezujoča za države članice in je bila po oceni države tožnice kršena,« je odgovoril na vprašanje o postopku.

Po mnenju Lenaerts a bi lahko bil ustrežnejši 273. člen PDEU, po katerem je sodišče pristojno v vseh sporih med državami članicami, ki se nanašajo na predmet pogodb, če je bil spor predložen sodišču skladno s sporazumom med strankami. Lenaerts je povedal, da »273. člen članicam omogoča, da sodišču EU predložijo spore med njimi o zadevi, ki ni strogo gledano pravo EU, a je v širšem smislu relevantna za lojalnost med članicami in EU«. Ker Hrvaška zavrača arbitražno razsodbo, ni jasno, v kakšnem kontekstu bi se obe državi skupaj sploh lahko obrnili na sodišče.

Nezaželele tožbe v družini

Lenaerts pravi, da tehnično ne pozna slovensko-hrvaškega primera. Ko je lani pred božičem že obiskal Ljubljano in Zagreb, je dobro spoznal njegov kontekst. »Če ena od članic lahko pokaže določilo prava EU, ki je domnevno kršeno na kateremkoli

področju – tega ne vidim, a ugotavljanje ni moja naloga – je primer za 259. člen,« je ocenil. Od začetka evropske integracije v 50. letih so le malo uporabljali ta člen.

Izjemno redka uporaba tega člena nakazuje, da politično gledano ne velja za želeno, da se članice medsebojno tožijo. Evropska komisija še vedno ponuja posredovanje med stranema in želi zadevo rešiti »v evropski družini«. Če bi prišlo do slovenske tožbe, bi Bruselj lahko sodeloval v postopku pred sodiščem, denimo v vlogi prijatelja sodišča (amicus curiae). Če primer pride na sodišče EU po 259. ali 273. členu, se to na koncu mora izreči, je še pojasnil Lenaerts.

Odličen primer

Predsednik sodišča je omenil odločitev o sporu Avstrije in Nemčije iz lanskega leta, ki ni neposredno zadeval prava EU, a sta ga strani predložili sodišču v skladu s 273. členom. Šlo je za razlago dvostranskega sporazuma o izogibanju dvojnemu obdavčevanju na področju davkov od dohodkov in premoženja glede plačila obresti. Ti sporazumi niso del prava EU. Sodišče ni pristojno za njihovo razlago in izvajanje, »razen če se članici strinjata, da predložita spor o dvostranskem sporazumu v presojo, ki je seveda zavezujoča«.

To je bil prvi tak primer, Avstrija je zmagala. »Nismo uporabili prava Unije, ampak mednarodno javno pravo (sporazum) in vse drugo. Spor smo sprejeli v jurisdikcijo, ker vključuje investitorje iz ene države članice v drugi članici in je bil zadostno povezan z objektom prava EU.« Čeprav je primer zadeval mednarodno javno pravo, so ga obravnavali. Pristojnost sodišča je bila utemeljena med obstojem objektivne povezave s predmetom pogodb, vplivom dvojnega obdavčenja na notranjem trgu EU.

Čakanje na 2. maj

Slovenska vlada se je 16. marca odločila za sprožitve 259. člena pogodbe o delovanju EU. Skladno z njim evropska komisija lahko v treh mesecih poda obrazloženo mnenje. Tudi če ga Bruselj ne izreče, lahko članica po izteku toži drugo članico, da krši pravo EU. Slovenija Hrvaški očita, da z neizvajanjem odločbe krši evropsko pravo na treh področjih: ribištvo, nadzor meje, prostorsko načrtovanje.

Še širše naj bi s svojim ravnanjem kršila načelo lojalnega sodelovanja po 4. členu pogodbe o EU. Poleg 273. in 259. člena bi v kontekstu arbitraže lahko upoštevali še 258. člen. V njem je predvideno, da evropska komisija sama sproži postopek glede kršitev prava EU. Hrvaška je v torek v slovenskem postopku po 259. členu odgovorila na slovenske pritožbe evropski komisiji glede neuresničevanja arbitražne odločbe. Po njihovem utemeljevanju Hrvaška z neizvajanjem odločbe ne krši prava EU, Slovenija pa je sama odvzela verodostojnost arbitraži. Evropska komisija je za 2. maj sklicala sestanek na tehnični ravni.

Cerar: Ker Hrvaška zavrača sodbo, nastajajo kršitve

Odziv ministrstva za zunanje zadeve na izjavo predsednika Sodišča EU je bil skromen. »Slovenija je prepričana, da zaradi hrvaškega zavračanja implementacije arbitražne razsodbe nastajajo konkretne kršitve evropskega prava,« so zapisali v sporočilu za javnost. Po neuradnih informacijah se je MZZ odločila za skop odgovor, ker ne želi javno polemizirati s predsednikom sodišča Lenaertsom. Je pa predsednik vlade v odstopu Miro Cerar dejal, da bi se Slovenija odločila za mehkejšo pot reševanja težav s Hrvaško, če bi na drugi strani obstajala volja, a ker je ni, Sloveniji ne ostane drugega kot tožba. »Če bi se hrvaška stran odločila sodelovati v postopku implementacije arbitražne odločbe ali želela z nami najti način, kako skupaj doseči implementacijo, se bomo tudi mi za to potrudili, ker je ta cilj – v to verjamem – naš skupni interes. Če pa bo Hrvaška zavračala implementacijo arbitražne odločbe, bomo nadaljevali postopke in vložili tožbo.«

Tudi predsednik državnega zbora in profesor mednarodnega prava Milan Brglez meni podobno kot Cerar, da poti, ki jo predlaga predsednik Sodišča EU, ne bo mogoče ubrati. »273. člen pogodbe o delovanju Evropske unije predpostavlja sodelovanje obeh strani glede spora, ki naj bi ga rešili celo na zunajpravni način, z nekakšno mediacijo sodišča.

Predpostavka je, da se obe strani o tem strinjata, vendar se očitno ne, zato je bil postopek, ki smo ga sprožili, nujen. Mislim, da ga bomo nadaljevali tudi, ko bo komisija naredila svoje.«

- **Nemčija pričakuje dogovor Slovenije in Hrvaške. Barbara Kramžar. Delo, 21.04.2018, str. 3**

Berlin – Konservativno-socialdemokratska vlada nemške kanclerke Angele Merkel je že v prejšnjem mandatu poudarjala, da je mednarodno arbitražno sodišče dragocen instrument mednarodnega prava in ima pomembno vlogo v poravnavi meddržavnih sporov. Tudi zdaj poudarja, da se njeno stališče ni spremenilo, od Slovenije in Hrvaške pa pričakuje, da bosta dosegli dogovor o uresničitvi razsodbe.

Hrvaška še vedno vztraja, da arbitražna razsodba zanjo ni zavezujoča – kaj o tem misli nova nemška vlada? Na petkovi tiskovni konferenci zunanjega in drugih ministrstev v Berlinu smo postavili vprašanje o stališču nove vlade kanclerke Angele Merkel o tem pomembnem vprašanju za odnose med Slovenijo in Hrvaško in tudi za nerešene meje celotnega Zahodnega Balkana. »Stališče vlade se ni spremenilo, pričakujemo, da bosta Slovenija in Hrvaška našli bilateralni dogovor za uresničenje razsodbe,« je povedal Rainer Breul z nemškega zunanjega ministrstva. »To zahteva sodelovanje in pripravljenost na dialog obeh strani, to izrecno povem. Probleme je lažje rešiti znotraj Evropske unije kot zunaj nje. Z uresničitvijo razsodbe sta obe strani lahko zgled za celotno območje. Veste, da so tudi med drugimi državami na območju sporna vprašanja. Obe strani sta do zdaj potrjevali, da ne bosta naredili nobenih enostranskih korakov, ki bi lahko povzročili zaplete na meji, v to še naprej trdno verjamemo. Obe državi zato opominjamo, naj predložita konkretne in konstruktivne predloge za uresničenje razsodbe in se skladno s tem sporazumeta.«

Po prepričanju nemške vlade gre pri mednarodni arbitraži za dragocen instrument mednarodnega prava, ki ima pomembno vlogo pri poravnavanju meddržavnih sporov ne glede na vsebino razsodbe, je povedal predstavnik iz berlinske Auswärtiges Amt, pomembno načelo pa je tudi, da se razsodbe upoštevajo in jih vpleteni uresničijo. Pa bo nemška diplomacija sodelovala pri uresničevanju razsodbe arbitražnega sodišča? »To vidimo kot zadevo med Slovenijo in Hrvaško, zato obe strani pozivamo h konkretnim in konstruktivnim korakom za uresničenje te razsodbe.«

Schäfer: Državi naj bosta dober zgled drugim

Spomnimo, da je nemško zunanje ministrstvo že po razglasitvi razsodbe arbitražnega sodišča poudarjalo, da je zaščita integritete mednarodnega sodišča v skupnem interesu vseh držav, članice Evropske unije pa morajo biti dober zgled za druge. »Ne vemo točno, kaj se bo v prihodnjih mesecih dogajalo, s stališča nemške države pa lahko samo še enkrat poudarim, da je treba odločitve arbitraže in sodišč spoštovati in uresničevati,« je takrat poudaril prejšnji predstavnik za tisk Martin Schäfer. »To je pomembno načelo mednarodnega prava in obe vpleteni državi naj bosta dober zgled drugim,« je povedal.

Na vprašanje, ali bo Nemčija Hrvaško in Slovenijo pozvala k spoštovanju odločitve mednarodne arbitraže, pa je odgovoril: »To smo že naredili in bomo počeli še naprej, na to se lahko zanesete.«

- **NLB naj bije sodne bitke na Hrvaškem in sodiščih EU. Zoran Potič. Delo, 21.04.2018, str. 3**

Ustavni zakon. Parlamentarna večina je zavrnila predlog SDS in NSi za zaščito NLB, ker je sledila mnenjem ustavnih pravnikov

Ljubljana – Slovenija ne bo spreminjala ustave oziroma sprejemala ustavnega zakona za zaščito premoženja NLB na Hrvaškem, kjer proti njej poteka več postopkov z grožnjo zaplembe premoženja. Pobudnik spremembe Janez Janša obžaluje potezo, Milan Brglez pa v tem ne vidi nič tragičnega.

SDS in NSi sta pred dobrim mesecem in pol vložili pobudo za zaščito premoženja NLB pred neveljavnimi pravnomočnimi sodbami hrvaških sodišč z ustavnim zakonom. V tem obdobju so se do tega vprašanja opredelili v strokovni komisiji ustavne komisije, ki jo vodi predsednik državnega zbora Milan Brglez, svoje mnenje je pripravil tudi Inštitut za ustavno pravo. Znano je, da sta tako strokovna komisija kot inštitut izrekla več pomislov do predloga SDS in NSi, kar je pretehtalo ob včerajšnji odločitvi ustavne komisije.

Po slabih treh urah, potem ko so o materiji razpravljali brez navzočnosti javnosti, je Brglez dejal, da je večina poslancev zavrnila možnost spreminjanja ustave. Hkrati pa je poudaril, da NLB s tem ne bo ostala nezaščiten. »Obstajajo druga sredstva, med temi pa ni sprejetja ustavnega zakona,« je dejal Brglez. Predsednica strokovne komisije Dominika Švarc Pipan je pojasnila, da ima NLB na voljo več pravnih sredstev in postopkov pred hrvaškimi in mednarodnimi sodišči. Če se bo nadaljevala praksa izdajanja neveljavnih sodb, Slovenija lahko toži Hrvaško pred Evropskim sodiščem za človekove pravice v Strasburgu (kjer Slovenija že toži Hrvaško zaradi terjatev LB do hrvaških podjetij), na voljo so tudi pravna sredstva v evropskih institucijah in Sodišča EU. »NLB ima na voljo več pravnih sredstev, ki pa ne bodo dale rešitev z danes na jutri,« je dejala Dominika Švarc Pipan.

Janša: Namenoma so pasivni, da ne bi prodali NLB

Janez Janša je obžaloval, da ustavna komisija niti ni začela postopka sprejemanja ustavnega zakona, četudi bi ga spreminjali in ne bi bilo nujno, da bi večina sledila njihovem predlogu. »Večina je zavrnila edino pot, s katero bi učinkovito zaščitili davkoplačevalce, namesto tega se bo plenjenje državne banke samo nadaljevalo. Iz informacij, ki smo jih dobili v komisiji, je ogroženost NLB velika, gre za okoli 400 milijonov evrov, posledično pa se lahko poveča tudi na milijardo evrov, ker bo to vplivalo na prodajno ceno NLB,« je dejal Janša. Prvak SDS je na komisiji poskušal prodreti tudi s predlogom, da bi organizirali politični posvet pri predsedniku DZ, na katerem bi dodelali neko rešitev za NLB, a da tudi to ni naletelo na posluš. Janša meni, da takšno ravnanje vladajoče politike ni naključno, ozadje za pasivnost vidi kot priročen izgovor, da se banke ne privatizira.

V NLB so večkrat poudarili, da sprememba ustavnega zakona ne bi pomenila zaščite za NLB, ker ni bilo predvideno, kdo in kako bi banki povrnil škodo, če bi ji nastala z zaplenbo premoženja na Hrvaškem. Predsednik uprave NLB Blaž Brodnjak vidi rešitev kot državno jamstvo, kar je predlagalo ministrstvo za finance, a ga vlada ni sprejela.

Brodnjak je pred kratkim dejal, da bi bilo dobro, če bi bila vlada pri reševanju problematike prenesenih deviznih vlog odgovorna do premoženja davkoplačevalcev in opozoril, da politiki nasploh neodgovorno zmanjšujejo vrednost premoženja davkoplačevalcev. Na te besede se je odzval predsednik vlade v odstopu Miro Cerar, ki je Brodnjakove besede označil za neprimerne in neresnične, žogico pa vrnil upravi NLB, ker pričakuje, da se bo banka sama ustrezno odzvala na izzive, ki jih ima na Hrvaškem.

- **Nemci niso dovolili predaje Puigdemonta. To je velik udarec za špansko pravosodje. Intervju: akademikinja prof. dr. Alenka Šelih. Pogovarjala se je: Saša Vidmajer, Delo, Sobotna priloga, 21.04.2018, str. 4-6**

Akademikinja Alenka Šelih

Zasluzna profesorica za kazensko pravo in kriminologijo ljubljanske pravne fakultete in članica SAZU, njena bibliografija obsega prek 400 del. Pogovarjali sva se predvsem o nesrečni nemški aretaciji katalonskega voditelja, sogovornica podrobno razlaga evropski nalog za prijete in predajo, razlike v opisu kaznivega dejanja v španskem in nemškem kazenskem zakoniku, instituta ekstradicije in predaje.

V slovenskem pravnem okolju je bila prva, ki je opozorila na problem žrtev kaznivega dejanja in pravice otrok, znana je po zavzemanju za humano reagiranje na kriminaliteto in spoštovanje standardov pravne države. V novejših delih je izpostavljala potrebo usklajenega upoštevanja načela varstva človekovih pravic in varnosti, slednja ne sme imeti prednosti pred prvo.

Kakovost demokracije v Evropi se dramatično znižuje. Potegniti je mogoče dolg lok od Grčije do Katalonije, tu zraven so še čedalje bolj avtoritarni režimi v vzhodni Evropi. Kako vidite stanje demokracije?

Stanje demokracije se je bistveno spremenilo od leta 1991 in tudi od časa, ko je Slovenija postala članica Evropske unije. Zelo važen vzrok je bila gotovo finančna kriza, ki se je razširila v ekonomsko in tudi družbeno krizo. To se mi zdi pomemben dejavnik, drugi pa je seveda problematika beguncev in priseljenski val, ki očitno ni bil spontan, ampak na neki način režiran oziroma dopuščen. Eden od razlogov zanj je bila gotovo tudi velika odprtost kanclerke Angele Merkel za sprejemanje beguncev. Ta dva dogodka in procesa, ki sta ju sprožila, sta verjetno precej prispevala k temu, da se je stanje demokracije dejansko spremenilo.

Kar zadeva evropsko poseganje v Grčijo, ni bilo deležno splošnega aplavza, tudi v sami Nemčiji je bilo slišati močne glasove proti temu. V Zeitu in Spieglu, ki ju spremljam, je bilo zaslediti stališča, nasprotna tistim, ki jih je imela kanclerka Merklova in zlasti finančni minister Schäuble, ki je bil najpomembnejši faktor, vplival je na to, kako se je vsa Evropska unija odzvala na grško finančno krizo. Tudi pri nas je bilo mogoče slišati različne glasove, to je po svoje imelo posledice na to, kako se je skušalo upravljati in regulirati krizo v Sloveniji.

S temi procesi je povezan tudi vzpon radikalnih strank, ki so se začele pojavljati tudi v zahodnoevropskih državah. Marine Le Pen in njen oče Jean-Marie sta bila močno prisotna, ampak stare demokracije imajo vendarle to moč v sebi, da angažirajo svoje državljane ob takšnem pojavu in ga nevtralizirajo.

Zahodne družbe so bolj odporne ...

Ja, že na predsedniških volitvah leta 2002 je socialist Lionel Jospin v prvem krogu popolnoma pogorel. Obstajala je nevarnost, da bi zmagal Jean-Marie Le Pen, in Francozi so neverjetno disciplinirano strnili vrste. Podobno tudi lani, a tokrat je bil položaj malce drugačen, Emmanuel Macron je vendar predstavljal nekaj novega, obetajočega. Po enem letu pa je verjetno marsikoga razočaral, ampak to se zgodi pri velikih pričakovanjih, ni jih mogoče izpolniti. Podobna primerjava velja tudi za Slovenijo, kjer so bila pričakovanja od samega začetka, od ustanovitve in razglasitve države, zelo velika in se seveda niso mogla vsa realizirati. In potem nastopi hudo razočaranje.

Zame je zelo veliko razočaranje Poljska, imam stare zveze s Poljsko, prvič sem jo obiskala kot asistentka na Inštitutu za kriminologijo, naučila sem se poljsko in vsaj v glavnem spremljam položaj v njej. Sedanji razvoj se mi zdi neverjeten, nepričakovan. Kadarkoli pa sem bila tam, sem opažala zelo veliko razliko med vasjo in mestom. V Sloveniji tega sploh ne poznamo, ta pojem poljska wieś, poljska vas, ima čisto specifično konotacijo in je neki drug svet. Na tem gradi Kaczyński, to je njegova baza in očitno je urbani del družbe prešibak, premajhen ... Na neki način se s tem potrjuje to, na kar je pred leti opozoril Aleš Debeljak, ko je pisal o vzhodni in srednji Evropi, kot ilustracijo pa navajal Czesława Miłosza, njegovo knjigo, ki se v poljščini imenuje Rodzinna Europa, kar pomeni približno domača, družinska Evropa. Ko so jo prevajali v francoščino, je prevajalec menil, da bi bilo mogoče dobro uporabiti kak drug izraz, in odločili so se za Une autre Europe. Vzhodna Evropa je torej postala Druga Evropa in zdaj se je dejansko pokazalo, da je »druga Evropa«.

Za Češko in Slovaško tega ne moremo reči, a so trendi podobni, položaj na Madžarskem pa je zelo zaskrbljujoč za Evropo v celoti. Za nas, ki smo sosedje, pa še prav posebej. Še zlasti, ker o Orbánu in njegovih uspehih nekateri govorijo z veliko simpatijo, razumevanjem, kot da je to ustrezna smer.

Lahko EU obstane s tako okrnjeno demokracijo? Ali pa, kot pravi Janis Varufakis, bo Evropa bodisi demokratična bodisi je ne bo?

Problem tako imenovanega demokratičnega primanjkljaja pri delovanju Evropske unije dejansko že ves čas obstaja. Ko sem prebirala gradivo o evropskem nalogu za prijetje in predajo (ENPP) – ne gre za zaporni nalog, to je povsem napačna oznaka –, kaže način, kako je bil sprejet, na delovanje EU, ki ni korektno. Nalog je bil sprejet v obliki okvirnega sklepa, torej kot dokument, ki so ga vse članice dolžne sprejeti, način, kako ga v svoji zakonodaji realizirajo, pa je prepuščen njim. Slovenija je to naredila z zakonom, a je morala za to spremeniti ustavo; eden od pomembnih znakov tega naloga je, da v določeni meri odpravlja prepoved ekstradicije lastnih državljanov tujim državam. To je staro pravno načelo. Zdaj je spremenjeno v tem smislu, da Slovenija svojih državljanov ne izroča, razen če gre za izročitev članicam Evropske unije. Ta sklep, ki močno posega na področje človekovih pravic, je sprejel svet EU, baje v popolni tajnosti, parlament je bil minimalno angažiran ali pa morda sploh ne. Skratka, tako pomemben dokument, ki je norma evropskega prava, je bil sprejet pravzaprav kabinetno. Parlament, ki ima edini demokratični temelj, ni sodeloval. Ta primer ni edini, je pač primer s področja, ki ga poznam.

Podobno se dogaja tudi pri drugih primerih in na drugih področjih.

Spomnite se na primer skupine za evro, vodil jo je Nizozemec Dijsselbloem; ta je zlasti Grčiji, Cipru in Portugalski pa tudi Sloveniji pravzaprav diktirala pogoje in ravnanja, potrebne za izhod iz krize in stabilizacijo financ. Imela ni nobene demokratične kvalifikacije, in ko se je to razvedelo, je bilo slišati precej kritik, toda do sprememb ni prišlo.

Domači, zlasti pa tudi tuji mediji relativno pogosto opozarjajo na to, da bi bilo treba spremeniti delovanje, da bi bilo treba odpraviti ta demokratični primanjkljaj in doseči, da bi demokratično izvoljeni organi oziroma tisti, ki jih oni izvolijo, imeli večjo besedo in večje pristojnosti. Ampak očitno ni nobene volje za to, niti v velikih članicah ne. Beremo o tem, da je bila povezanost Evrope v času renesanse (brez EU) izredno močna in da bi se morali tam zgedovati in poiskati nove ideje; da je zdaj čas, ko bi se morali angažirati državljani. A nič takšnega ni videti.

Predsednik Macron je v svojem govoru na Sorbonni govoril o tem, da so zdaj potrebni »heroji demokracije«. Ni jih videti (smeh). Zdi se, da so bili res veliki zagovorniki Evrope državniki, ki so imeli izkušnjo druge svetovne vojne in so se globoko zavedali, kaj pomeni razdeljena in nacionalistična celina. Vprašanje je, kako bo Evropa lahko zdržala brez sprememb, po drugi strani pa je gotovo EU edini garant za mir in blaginjo na kontinentu. Zlasti za takšne majhne države, kakršna je Slovenija. Brez Evropske unije bi bili prepuščeni najhujšim pritiskom, ki si jih je mogoče zamisliti – s severa, vzhoda in zahoda.

Katalonija je postala evropski problem. Z nesrečno nemško aretacijo Puigdemonta ni več problem Španije, temveč zelo evropsko vprašanje. Kako komentirate? Vas je aretacija presenetila? Pred tem ga dve državi nista prijeli na podlagi mednarodne tiralice.

Ne poznam natančno položaja v Belgiji in tega, kakšen razlog je bil, da nalog ni bil naslovljen že na belgijske organe. Čeprav naj bi šlo za pravno vprašanje, je to seveda tudi politično vprašanje par excellence. Prebirala sem Soir in videla, da je flamski del Belgije zelo naklonjen Kataloniji, kar seveda ni presenetljivo. Mogoče je to razlog, da Španija naloga za prijetje in predajo ni izdala za Belgijo. Vsekakor pa je očitno, da so Puigdemontu sledili, bil je nadzorovan, in če so v Nemčijo poslali nalog, ni presenetilo, če so mu Nemci odvzeli prostost. Potem so ga izpustili z varščino. V prvem sklepu, ki so ga sprejeli in ki bo zdaj

še enkrat preizkušen, so dovolili predajo samo za neke vrste zlorabe javnih sredstev in ne za upor (rebellion), kar je bila glavna zahteva španskega pravosodja. Zanimivo je, da so preizkušali tako imenovano dvojno kaznivost.

Razložite, prosim.

To je posebnost tega naloga. Do tega naloga smo poznali samo ekstradicijo. To je star institut, ki se izvaja tako, da je en del političen in gre prek zunanega ali pravosodnega ministrstva, ugotavlja se zlasti tako imenovana dvojna kaznivost. To pomeni, da mora biti dejanje, za katero se zahteva izročitev, v enaki obliki kaznivo tudi v državi, ki naj osebo izroči. Pri nalogu za prijetje in predajo pa je dvojna kaznivost odpravljena, in sicer tako, da je najprej navedenih 32 kaznivih dejanj, ki jih imenujemo kataloška kazniva dejanja – za te se dvojna kaznivost ne preverja, ker velja predpostavka, da morajo članice EU zaupati pravnemu sistemu druge članice in da gre za dejanje, ki je kaznivo v obeh sistemih. Med temi dejanji so uboj, kaznivo dejanje, ki je enako ali podobno v vseh pravnih sistemih, a tudi rasizem, ki kot tak ni opredeljen kot kaznivo dejanje in je lahko v različnih pravnih sistemih zelo različno opredeljen. Kljub temu se zanj ne preverja dvojne kaznivosti. Pri preostalih kaznivih dejanjih, torej tistih, ki niso navedeni v tej listi, se dvojna kaznivost lahko preverja in kaznivega dejanja upora (rebellion) ni med kataloškim kaznivimi dejanji. Nemško sodišče je zato preverjalo, ali sta opis kaznivega dejanja, kakršen je v španskem kazenskem zakoniku, in opis podobnega kaznivega dejanja, kakršen je v nemškem, enaka. Ugotovili so, da nista, zato niso dovolili predaje za to kaznivo dejanje. To je seveda velik udarec za špansko pravosodje. Pomeni, da nalog v tem delu ni bil upravičen. Zato je predaja Puigdemonta zelo vprašljiva.

Zadeva je za Nemčijo v vsakem primeru težavna: ni si mogoče predstavljati predaje, ekstradicije, po drugi strani gre za vprašanje enotnosti Španije. Kaj menite?

Predaje verjetno res ne bo. Mislim pa, da je nemško sodišče v svojem sklepu napisalo, da obstaja možnost političnega pregona, kar seveda pomeni hudo kratenje človekovih pravic. Položaj je resnično zagaten v vsakem primeru.

Nemčijo kot pravno državo vsi visoko cenimo, težko si je predstavljati nerazumevanje političnih dimenzij katalonskega vprašanja. Kaj je pričakovati od sodišča na višji ravni?

V gradivu, ki sem ga prebirala, sem zasledila stališče, da je nemška teorija, ki je zelo skeptično sprejela ta nalog, že takrat opozarjala, da ima v primeru kratenja človekovih pravic sodišče pravico presojsati, ali ne stoji za nalogom prav to. To je v nemški teoriji precej široko sprejeto. Zato mislim, da Puigdemonta ne bodo predali.

To je mogoče sklepati tudi po tem, kako so potekale stvari doslej, kajne?

Ja. Oziroma če bo predan, bo predan samo za kaznivo dejanje zlorabe. To seveda ni tisto, zaradi česar je špansko sodišče izdalo nalog. Če se ne motim, tiči očitok o zlorabi javnih sredstev v tem, da je organiziral referendum, kar pa je težko dokazati.

Bili ste med podpisniki peticije v podporo katalonskemu narodu. Nasilja Španije ob katalonskem referendumu ni nedvoumno obsodila Evropa in tudi ne Slovenija, ki je sama šla po tej isti poti. Kako razložiti, da ni bilo več razumevanja za položaj in dejstva v Kataloniji?

Stališče Evrope je zelo pragmatično. Osebnostno mislim, tudi zaradi izkušenj, ki jih imamo Slovenci, pa tudi brez tega, poznavajoč kazensko pravo, da represija nikakor ni primeren način reševanja političnih problemov. Kazensko pravo in kazenskopravna represija sta najhujše sredstvo, ki ga ima država. Če se je kdaj pokazala neučinkovitost tega sredstva, se je to pokazalo z nasilnimi političnimi procesi v bivši Jugoslaviji, kjer je prišlo do hudega kratenja človekovih pravic. Seveda ne trdim, da gre za takšne zlorabe v Španiji. Vendar je represija najtežje sredstvo, ki ga ima država za to, da se brani napadov nase in na svoje prebivalce. To je sredstvo, ki ni primerno za rešitev političnega problema; s tem ga je mogoče potlačiti, a potem izbruhne kasneje.

Ob teh vprašanih človek gotovo pomisli na podobne probleme, ki so jih Španci doživeli z Eto v Baskiji. Prisilni ukrepi niso pripeljali do nobenega pozitivnega rezultata; šele ko se je nasilje na eni in drugi strani nehalo in se je začel dialog, so se stvari začele spreminjati. Uporaba prisilnih sredstev ponavadi spodbudi podobno reakcijo, in šele ko pride do dialoga, je mogoče vprašanje rešiti. Podoben položaj smo lahko opazovali na Severnem Irskem: dokler je obstajala samo konfrontacija, celo vojaška in tudi kazenskopravna, ni bilo mogoče rešiti ničesar. Šele z dialogom na Severnem Irskem se je nasilje pomirilo, potem ko se je prenehalo z uporabo prisilnih sredstev, in danes je Sinn Fein parlamentarna stranka. Ta dva primera sta zelo očitna. Iz Puigdemontovih izjav v francoskih, belgijskih in nemških medijih izhaja, da je bil za dialog, nikakor ni vztrajal pri samostojnosti takoj in zdaj, a do tega dialoga ni prišlo.

Peticijo sem podpisala, ker se mi je zdelo glede na zgodovino Slovenije enostavno spodobno, da to naredim. Situaciji sta zelo podobni, če odmislimo to, kar danes trdi Evropa, da se to, kar se dogaja v Španiji, dogaja v demokratični državi, ono, kar se je dogajalo v Jugoslaviji, pa se je dogajalo v totalitarni državi; ne glede na to so podobnosti. Imam tudi nekaj kolegov v Barceloni, občudovali so naš proces, na neki način smo bili njihov vzor. Neka kolegica mi je rekla, da smo morali biti zelo pripravljeni na osamosvojitve. Res je, da smo imeli številne institucije, ki so lahko prevzele funkcijo državnih institucij, bolj kot v Kataloniji.

No, bil je tudi zelo drugačen zgodovinski kontekst.

Seveda in brez tega se to ne bi zgodilo.

Kaj nam reakcija Španije pove o stanju demokracije v tej državi? Ni dovolila referenduma, uporabila je brutalnost, državljane je hotela utišati s pendreki. Gre tudi za spomin na vojaško diktaturo, fašizem? Kaj nam o njeni demokraciji govori širjenje kroga političnih zapornikov?

Ne bi si upala reči, da gre za ostanke fašizma, ampak Španija je bila, kot rečeno, zelo na preizkušnji že zaradi Baskije, ima izkušnjo odcepitve in ni izključeno, da je ta zgodovinska izkušnja narekovala zelo trdo držo. Ne moremo pa seveda izključiti niti vplivov frankizma, ta je bil močan. Spomnim se, da so odvetniki v Španiji, ki sva jih z možem srečevala na kongresih odvetniške unije – in odvetniki so običajno bolj liberalna, demokratična skupina ljudi –, večkrat omenili, da v času generala Franca ni bilo tako slabo, saj so pravzaprav kar dobro živeli ... Seveda, če si bil na pravi strani.

Evropa bi morala razmisliti o tem, da je ravno Španija bila tista, kjer se je pred osemdesetimi ali nekaj več leti evropska tragedija začela s špansko državljansko vojno. Ne zdi se mi prav, da so jo tako prepustili samo sebi, in to iz bolj ali manj pragmatičnih ali egoističnih razlogov. Več držav je, ki se verjetno borijo podobnih problemov – pomislimo samo na Korziko ali Provanso v Franciji. Verjetno so tudi druge države podobno ravnale zaradi lastnih interesov. Res pa je, da se na ta način dela razlika pri poseganju v to, kaj šteje za notranje zadeve države in kaj ne. Treba se je spomniti Grčije, kjer finančna kriza ni bila notranja zadeva in je bilo vpletanje vanjo tako rekoč samoumevno; podobno je bilo v Sloveniji v času finančne krize – čeprav smo se potem morali sami skopati iz tega. Nenadoma pa so razmere v Kataloniji – ki so po mojem eklatantna evropska zadeva, ker gre za evropske vrednote, celovitost Evrope, pravzaprav za obstoj neke povezanosti – notranja zadeva. **Ali ni v tem smislu vprašanje Katalonije problem, nemara večji od brexita? Gre vendar za temelje EU in za demokracijo.** Točno. A za vsem tem je egoizem, prevladali so interesi, ki jih imajo velike države.

Velik problem Katalonije je, da je napol razdeljena država, vprašanje je, ali bi bil referendum uspešen, če bi bil dovoljen. In vendar – je v današnjem času mogoče stremljenja po neodvisnosti sploh ustaviti? Kako je danes s suverenostjo v EU, nacionalnimi stremljenji pa z načelom samoodločbe?

Narava nacionalne države se zelo spreminja, danes nacionalna država ni več to, kar je bila v 19. stoletju, ko je pravzaprav nastala. Moč kapitala in ogromnih korporacij je postala tako globalna, te korporacije razpolagajo z ogromno močjo, pomislimo samo, kaj se je zgodilo s Cambridge Analytico in Facebookom. Vpliv korporacij je postal nepredstavljivo velik in njihova moč spodkopava nacionalno državo in organe, ki delujejo v njenem imenu. Najbrž bo treba spet premisliti, kakšne so značilnosti in funkcije nacionalne države v današnjem času. Te stvari se zelo spreminjajo.

Kar pa zadeva pravico do samoodločbe, ostaja enaka, kot je bila, samo realizirati jo je marsikdaj zelo težko. Prihaja tudi do zelo resnih ekonomskih razmislekov, vzemimo Škotsko, na primer. Ima dolgo državno tradicijo že v srednjem veku, na neki način si Škoti želijo samoodločbe, a so po drugi strani zelo zadržani do tega, kako to narediti in ali sploh narediti. Ljudje danes tudi zaradi ekonomskega statusa in načina, kako živijo, niso pripravljeni tvegati vsega. To nacija naredi šele takrat, ko misli, da ne gre več dalje na enak način. Slovenija je dober primer tega, večina ljudi je mislila, da ne moremo več zdržati v Jugoslaviji. Če pa takšne situacije ni, je težko iti v tvegan projekt, kakršen je osamosvojitve. Ni nujno, da se posreči.

Prejle sva omenili dvojna merila EU, enkrat gre za notranje vprašanje držav članic, drugič je vpletanje spet dovoljeno.

Hipokrizija Unije je popolna, mar ne? Je Evropa postala kot supermarket?

To je zelo nenačelna politika in res je, da so manjše države pri tem bolj izpostavljene. Če sledimo načinu, kako zdaj in v preteklih letih delujejo organi Evropske unije do Slovenije, vidimo zelo arogantno držo, ravnanje s pozicije tistega, ki ima moč in oblast. Pri čemer je naša situacija bistveno drugačna od grške, čisto sami smo se izkopal iz finančne krize, a vse tiste zaveze, ki so bile dane v neki drugačni situaciji od današnje, moramo izpolniti. Zelo sem skeptična do teh neoliberalnih gospodarskih konceptov, ihta privatizacije se mi zdi nesprejemljiva. Kdo pa je Slovenijo spravil v tak položaj? To so vendar bila predvsem zasebna podjetja oziroma podjetja, ki naj bi se privatizirala – pa naj gre za škofijski Zvon 1 ali 2, za Pivovarno Laško, Merkur in številna druga, manjša. Če bo Evropa oziroma EU res postala »supermarket«, v katerem bo vsak vzel, kar mu bo po volji, gotovo nima prihodnosti. Evropa in EU temeljita vendar na določenih vrednotah, za te mislimo, da so njeno bistvo.

Kako vidite vlogo Evrope, ko gre za avtoritarne režime na vzhodu? Opažamo previdno vpletanje v primeru Poljske oziroma sploh ne v primeru Madžarske in precejšnje nemoč EU, pa čeprav obe kršita temeljna načela povezave, znižujeta standarde demokracije, kršita civilno družbo, vprašljive so predvsem reforme v pravosodju. Kako vi razumete retrogradnost v vzhodni Evropi, je demokracija postala njihov sovražnik?

Treba je pogledati na Evropsko unijo in njen razvoj. EU je nastala kot ekonomska in finančna zveza, in če vzamem samo kazenskopravno področje, zanj velja, da je toliko izraz suverenosti države, da EU sploh ni posegala na to področje. Šele v devetdesetih letih se je to spremenilo, zelo močno pa po enajstem septembru 2001. In kolikor je Evropska unija na začetku posegla na področje kazenskega prava, je posegla samo pri finančnih interesih EU. Šlo je torej samo za skupen pregon tistih kaznivih dejanj, ki so povezana z evropskimi financami. Če izhajamo iz tega ozadja Evropske unije, potem je seveda zadržanost do poseganja v državo bolj razumljiva. Ampak v preteklih desetih, petnajstih letih se je spektrum delovanja Unije bistveno razširil in je segel tudi na vsa druga področja. In zato bi najbrž morali biti bolj »pogumni« pri poseganju, kadar gre za kršitve evropskih vrednot in evropskih norm. Neodvisno sodstvo je vrednota in načelo Evropske unije, razglašeno je v številnih pravnih aktih, zagotavljanje takšne neodvisnosti v državah članicah ne more biti kar samoumevno, ampak bi bilo treba, kadar je ogroženo, pač doseči, da se ga spoštuje. Evropska unija je po formi, ki jo ima, podrejena nacionalnim državam, zato je njen poseg v drugo državo tako zelo težak. Ker je to odvisno od vseh, se zlasti pomembne, velike članice izogibajo možnosti, da bi bilo mogoče poseči vanje. Ta občutek ogroženosti suverenosti je bil pomemben razlog za odhod Velike Britanije, priznavanje odločb Evropskega sodišča za človekove pravice in sodišče EU je bilo zanjo strašansko boleče.

Kaj se dogaja s pravom, z mednarodnim pravom, pravno državo? Vtis je, da podobno kot demokracija postaja čedalje bolj marginalno.

Nimam vtisa, da bi bilo tako marginalno. Po eni strani smo postali bolj občutljivi za to, kot smo kadarkoli bili, zato je vprašanje delovanja pravne države in vladavine prava dosti aktualno. V mednarodnih odnosih je seveda drugače, tam je ta znameniti *raison d'etat* pri velikih državah čisto nekaj posebnega. Če pogledamo, kar se dogaja na bližnjem vzhodu, nima z vladavino prava nič skupnega, klasični principi mednarodnega prava so bili vsi prekršeni. To je eno najbolj žalostnih poglavij sodobne zgodovine.

Drugače pa je znotraj Evropske unije, težko bi rekla, da pravna država nima več velikega pomena. Povsod je poudarjen pomen tega načela, vendar se na številnih področjih poskuša poiskati obvoze. Če pogledate spremembe v pravosodnem sistemu na Poljskem – poljska vlada in parlament stalno zatrujeta, da delujeta v imenu pravne države, ker bo zagotovljeno boljše pravno varstvo. Ampak sočasno obidejo načelo nepristranosti, samostojnosti in neodvisnosti sodstva. Pri teh procesih

gre za določeno izigravanje pravne države. EU ob tem reagira z zelo velikim obotavljanjem in previdnostjo. Mislim, da se to dogaja tako zaradi načina njenega nastanka kot zaradi vloge velikih držav, ki pri vsakem takem posegu na koncu vidijo same sebe. To je tipično pri Združenih državah Amerike, ki ne priznavajo Mednarodnega kazenskega sodišča zaradi možnosti, da bi se pred ICC znašle tudi one, kar je seveda nepredstavljivo. V mednarodnem pravu imajo pač politični odnosi in moč mednarodnopravnih subjektov mnogo večji pomen kot v preostalih pravnih vejah.

- **Od dobrega ne bežijo. Mitja Felc o migrantih in beguncih. Delo, 23.04.2018, str. 5**

Da bi se ponovila zgodba iz jeseni 2015, ko se je Evropa znašla pred veliko preizkušnjo zaradi migrantskega vala, je malo verjetno. A se bodo evropske države najbrž še dolgo ukvarjale s tovrstno problematiko, saj na vratih stare celine, mnogi so že na Balkanu, in obalah Sredozemskega morja čaka na tisoče mož, žena in otrok, ki v zahodni Evropi vidijo še edino upanje za boljši jutri.

Ker ob izbruhu migrantske krize ni bilo ne enotnosti ne pravega odgovora velike evropske družine, kako se (humanitarno) odzvati na nastalo situacijo, so posledice še danes. In bodo gotovo še dolgo. Sledil je padec »schengna« in ponovna mejna kontrola nekaterih držav, kot v časih velikih napetosti so se na mejo vrnila rezilne žice in ograje. Vse tako imenovane tehnične ovire pa bodo preventivno ostale še dolgo. Tudi zaradi nepredvidenih razmer, predvsem na Bližnjem vzhodu. S ponovnim mejnim nadzorom in fizičnimi ovirami med državami Evropske unije je padla tudi ena večjih vrednot evropske skupnosti.

»Od dobrega gotovo ne bežijo,« je v pogovoru za Delo dejala ena od prebivalk Bele krajine, ki v zadnjem času redno videva premočene migrante, ki bredejo čez reko Kolpo. Brez dvoma se ne podajo iz veselja na stotine kilometrov dolgo negotovo pot, zavedajoč se tudi, da so kaj hitro lahko žrtve brezčutnih kriminalnih združb.

Brezčuten, medel, celo hinavski pa je v takih razmerah navadno odziv mednarodne skupnosti, običajno pod taktirko vodilnih in vplivnih držav. Evropa se bo z migrantsko in begunsko krizo spopadala, dokler bo življenje na Bližnjem vzhodu in v podsaharski Afriki neznosno in nevarno. Dokler bo politično-gospodarska prioriteta določenih držav pred človeškimi življenji, bodo ljudje bežali.

Slovenija je premajhna, premalo pomembna, da bi lahko imela kakršenkoli vpliv. Odigrati pa mora precej težko in pomembno vlogo. Nadzorovati meje, naj se sliši še tako ostro, ampak to je temelj suverenosti države, po drugi strani pa mora Slovenija z največjo mero človečnosti in humanitarnosti poskrbeti za migrante in begunce.

Migrantska kriza je pokazala še, kako hitro človek lahko obrne ploščo, ko se znajde v položaju, ki ga prej le od daleč opazuje. Ko so se ob Kolpi pojavili vojaki in začeli postavljati ograjo, ga skoraj ni bilo heroja, ki bi to javno podpiral. Takrat tam namreč niso imeli opravka s tujci, ki nelegalno prestopajo državno mejo. Zdaj mnogi domačini že razmišljajo drugače. Ne le da ograje in žice podpirajo, celo več bi jih postavili.

Migrantska pot se je pred meseci začela spreminjati, tudi zaradi ostrih ukrepov Madžarske in tamkajšnjega ravnanja z migranti. Zdaj se je balkanska pot preusmerila skozi Bosno do Slovenije, najbolj izpostavljena je zelena meja Bele krajine in ilirskobistriškega območja. Izziv naše države ni le, kako zavezati nezakonite prehode državne meje, ampak tudi, kako stopiti na prste tistim, ki masno služijo na račun tuje nesreče. Ti nesrečnikom večkrat prekinejo sanje, še preden pridejo do ciljne države.

- **Izbirajo poti, kjer ni rezilne žice in ograje. Bojan Rajšek, Mitja Felc. Delo, 23.04.2018, str. 8**

Nelegalne migracije. Prebivalci obmejnih naselij ob Kolpi in tehničnih ovirah ne vidijo več sovražnika – Migrantov več, a je položaj pod nadzorom

Črnomelj, Ljubljana – Prebivalci obmejnih naselij Žuniči, Preloka in Zilje v strahu pričakujejo tople pomladne dni, ko se bo gladina Kolpe znižala in takrat naj bi se po nekaterih ocenah število migrantov še precej povečalo. Pravijo, da bi bilo treba z ograjo zaščititi plitvine in jezove ter mostove, torej območja, kjer je zlahka mogoče prečkati reko.

Po migrantskem valu, ki je v Evropo pljusnil jeseni 2015, je postopoma sledilo zatišje in kazalo je že, da bodo tovrstna poročanja počasi usahnila iz osrednjih novic. A policija pravi, da je glede spremenjenih migrantskih poti ter števila beguncev in migrantov na Balkanu in vzhodu Evrope, ki čakajo na primeren trenutek za nadaljevanje poti proti ciljni državi, pričakovati, da bo pritisk na južno mejo Slovenije vse večji. Dodatna vzpodbuda, da ilegalni migranti sledijo svojim sanjam, je tudi lepše vreme.

Pojasnilo notranje ministrice Vesne Györkös Žnidar, zakaj je vlada, ki opravlja le še tekoče posle, pred dnevi pohitela z imenovanjem generalnega direktorja policije Simona Veličkega, se je nanašalo prav na nezakonite migracije. »Policija zaradi pričakovanega poslabšanja migracijske slike potrebuje vodstvo s polnimi pooblastili,« je izpostavila.

Na udaru južna meja

Vesna Drole z generalne policijske uprave je pojasnila, da se z nezakonitimi prehodi državne meje srečuje na celotni južni meji z Republiko Hrvaško. »Trenutno najbolj obremenjeni sta Policijski upravi (PU) Koper in Novo mesto. Na območju PU Novo mesto je najbolj obremenjena Bela krajina, na območju PU Koper pa Ilirska Bistrica in bližina mejnih prehodov.« Zaradi povečanega prehoda zelene državne meje v Beli krajini je novomeška policijska uprava okrepila število policistov, ki varujejo državno in schengensko mejo. Do sredine aprila letos so na območju metliške in črnomaljske občine obravnavali že 273 tujcev, ki so prečkali ali preplavali mejno reko Kolpo. V enakem obdobju lani nezakonitih prehodov državne meje ni bilo. Za tri tujce je bilo prečkanje Kolpe tudi usodno. Pred meseci so en primer obravnavali hrvaški policisti, dva pa pred časom črnomaljski.

Smilijo se jim, a jim je tudi neprijetno

Z mešanimi občutki na prišleke, ki se potikajo po tamkajšnjih vaseh, gledajo domačini.

»Država mora nekaj storiti, da prepreči nezakonit vstop v našo vas. Tu žičnate ograje nimamo in migranti to dobro vedo.

Zakaj vedo, pa morate vprašati koga drugega,« nam je potarnal Ivan Simčič iz naselja Preloka, ki je pred kratkim imel bližnje

srečanje s premočenim migrantom. Ob dveh zjutraj je tako zvonil, kakor bi bilo konec sveta, in ko mu je sogovornik odprl vrata, je Maročan prosil samo, naj pokliče policijo, njegov vnuk pa mu je prinesel jabolko in pecivo.

»Ubogi revček, bil je tako mlad in ves premočen, še danes mi je žal, da mu nisem skuhal čaja,« je pristavila njegova žena Marica.

Njihov sovaščan, ki ne želi biti imenovan, je povedal, da je na lastne oči videl, kako je hrvaška policija usmerila skupino migrantov naravnost čez Kolpo. »Ko bi takrat imel pri sebi vsaj fotoaparata,« je dodal. Podobne zgodbe smo slišali tudi od drugih, a se nihče ni želel izpostavljati.

V bližnji vasi Žuniči migranti sprva niso samo prebredli Kolpe, ampak so se do naše mejne kontrole tudi sprehodili po mostu in se nato predali našim varnostnim organom ter zaprosili za azil. Toda v zadnjih mesecih Kolpo raje prebredo ali celo preplavajo. V nekaj primerih so tujci na hrvaški strani pod naseljem Prilišče vzeli čolne in se z njimi pripeljali čez obmejno reko.

Pametni telefoni jim rabijo za navigacijo

Katica in Dušan Barjakovič iz Žuničev sta prepričana, da migranti od dobrega ne bežijo in gotovo tudi ne bredejo čez reko, ker bi jim bilo to v veselje, ampak preprosto bežijo od vojne vihre. Katica pravi, da migranta še ni srečala, medtem ko je mož Dušan že imel opraviti s povsem premočenim tujcem, ki ga je zaprosil, naj obvesti policijo. Ponoči hodijo mimo njune hiše, saj včasih najdeta prazno cigaretno škatlico. »Upam, da se bo vse umirilo, čeprav je migrantov v BiH menda že zelo veliko,« pravi Katica.

Slabše izkušnje s tremi begunci iz Alžirije ima Zdenka Miketič iz Žuničev. Da bi se ilegalci ogreli, so ji streljaj od hišnega praga zakurili 40 kubičnih metrov drv. »Skoraj vsak dan jih srečujem, ko hodijo mimo moje hiše, a od takrat, ko so mi 4. februarja letos zakurili drva, jih nočem več videti. Prosijo za cigarete in kruh v našem jeziku. Mene pa je strah, da mi spet ne bodo kaj podkurili,« pravi Miketičeva, ki je imela prejšnjo soboto na dvorišču pet nepovabljenih, v ponedeljek pa še tri. Vsi so imeli mobilne telefone in v njih zarisano pot, kje naj prečkajo Kolpo, kar so ji povedali policisti. Tudi sama je videla, kako hodijo in zrejo v prenosne telefone. Zaradi zgorelih drv je obvestila policijo, ministrstvo za notranje zadeve ter vladni urad za oskrbo in integracijo migrantov in zdaj pričakuje, da ji država povrne denar ali pa prinese drva. »Ne bom odnehala,« je napovedala Belokranjka.

Tehnične ovire kot »kazipot«

»Migranti v Slovenijo nedovoljeno vstopajo predvsem na tistih mestih, kjer ni postavljenih začasnih tehničnih ovir. Največ nezakonitih prehodov državne meje obravnavamo v nočnih in jutranjih urah. Večina tujcev ima mokra oblačila, so premraženi in celo podhlajeni. Vsem pomoči potrebnim zagotovimo zdravstveno in humanitarno oskrbo,« je povedala Alenka Drenik z novomeške policijske uprave. Pojasnila je še, da policistom pomagajo vodniki službenih psov, specializirane enote za nadzor državne meje in občasno policisti konjeniki iz Ljubljane. Območje pregledujejo tudi s helikopterjem, ponoči pa mejo nadzorujejo z napravami za nočno opazovanje.

Na generalni policijski upravi dodajajo, da sočasne tehnične ovire glede na izkušnje sredstvo, s katerimi nezakonite migracije učinkovito in uspešno zajezujejo ter jih usmerjajo proti mestom, kjer jih nato lažje odkriti. »Gre za obveznost Republike Slovenije in policije, da zavaruje svoje meje in meje schengenskega prostora ter s tem preprečuje nezakonite prestopne in posledično ogrožanje javnega reda in varnosti Slovenije in EU,« je bila jasna Vesna Drole.

Tako kot se je v zadnjih mesecih spremenila migrantska pot, se je spremenila tudi narodnost nezakonitih tujcev. Če je bilo lani največ prijetih državljanov Afganistana, Kosova in Albanije, letos vodijo Alžirci, Pakistanci in Maročani.

Ali imajo prebežniki pametne mobilne telefone z začrtano potjo ali pa se prepustijo (nemilosti) tihotapcev, je ključno tudi za ceno, ki jo plačajo. Tudi po ugotovitvah policije je cena potovanja odvisna od tega, ali potujejo sami s pomočjo navigacije ali pa so del organizirane kriminalitete. Ker se tako migranti, ki potujejo v lastni režiji, kot kriminalne združbe hitro prilagajajo razmeram na terenu (novice o poostrenem nadzoru, ovirah in podobno jih hitro dosežejo), se mora tudi policija prilagajati novim izzivom in smerem ilegalnih prehodov.

Sicer pa je dežela na sončni strani Alp za nekatere posameznike le po sili razmer ciljna država, večina jih je namreč namenjena v Italijo, Francijo, Nemčijo in skandinavske države. Tudi zato, ker imajo mnogi tam že sorodnike.

Mednarodni v navezi z lokalnimi kriminalci

Po izkušnjah policije organizirane kriminalne združbe svoje aktivnosti prilagajajo glede na aktivnosti policistov na terenu.

»Če se policijske aktivnosti na nekem območju povečujejo, začnejo iskati druge možne poti za ilegalni prehod in organizacijo poti prek državne meje,« sklene Droletova.

Pri tovrstni problematiki zaznavajo aktivno vlogo mednarodnih organiziranih kriminalnih združb, ki občasno sodelujejo še z lokalnimi kriminalci ali združbami, tako da migrantom zagotavljajo »asistenco« po celotni migrantski poti. Navadno deluje precej organizirano, saj, denimo, pri prevozu migrantov običajno sodeluje še tako imenovano spremljevalno vozilo, ki voznika opozarja na morebitno policijsko kontrolo.

V zadnjem obdobju so kot člane kriminalnih združb obravnavali državljane Hrvaške, Bosne in Hercegovine, Srbije, Kosova, Romunije, Pakistana in Afganistana. Slednji so, ko jih dobijo, povečini prosilci za mednarodno zaščito.

Od skupno nekaj več kot 2700 nezakonitih migrantov, prijetih lani in letos, so jih v tujino vrnili 1124, od tega 915 hrvaškimi varnostnim organom.

- **Slovenija ponuja Hrvaški mediacijo. Zoran Potič. Delo, 24.04.2018, str. 1**

Vrh SEECP. Hrvaški premier Andrej Plenković po letu dni spet v Sloveniji

Ljubljana – Hrvaški premier Andrej Plenković bo po slabem letu spet na slovenskih tleh. Srečanje s premierom Mirom Cerarjem bo le protokolarno, dvostransko srečanje v okviru Procesu sodelovanja (SEECP) na Brdu pri Kranju ni predvideno.

Slovenska vlada je le dan pred vrhom Procesu za sodelovanje v Jugovzhodni Evropi (SEEC) objavila novico, da je evropsko komisijo zaprosila za mediacijo v primeru prenesenih deviznih vlog LB. Danes bo zato zanimivo slišati, kaj bo na to temo lahko povedal hrvaški premier Andrej Plenković, predvsem pa, ali se strinjajo z mediacijo, potem ko je Slovenija že razmišljala o ponovni tožbi pred sodiščem EU ali celo o spremembi ustave oziroma ustavnega zakona, s katerim naj bi preprečili »plenjenje« premoženja NLB na Hrvaškem.

Predsednik vlade v odstopu Miro Cerar bo na Brdu pri Kranju na bilateralni ravni sprejel bolgarskega predsednika Boyka Borisova, predsednika kosovske vlade Ramusha Haradinaja in predsednika vlade BiH Denisa Zvezdića, bilateralnega srečanja s Plenkovićem pa v protokolu niso dogovorili.

Minister za zunanje zadeve Karl Erjavec je po prvem dnevu, ko je gostil zunanje ministre 13 držav članic SEEC (hrvaške ministrice za zunanje zadeve ni bilo), dopustil možnost, da bi se slovenski in hrvaški predsednik vlade ob robu dogodka vendarle pogovorila o nerešenih zadevah.

»Spore med državami članicami EU je treba reševati na miren način, mediacija je eden od teh načinov. Vendar nisem optimist, ker vemo, da Hrvaška krši več mednarodnih pogodb,« je dejal Erjavec. Omenil je nespoštovanje arbitražne odločbe in mokriški memorandum iz leta 2013.

Erjavec tudi ni izključil možnosti nove tožbe pred Sodiščem EU, če mediacija v primeru deviznih vlog ne bi bila uspešna.

»Drugače ne gre, če sosed eklatantno krši mednarodne pogodbe, potem je treba uporabiti pravna sredstva in druge možnosti ni,« je dejal Erjavec.

- **Oksimoron sodelovanja. Zoran Potič. Delo, 24.04.2018, str. 1**

Tema dneva

Hrvaški premier Andrej Plenković se po slabem letu vrača v Slovenijo. Nazadnje se je v Ljubljani oglasil, ko je prišel povedat, da arbitražne odločbe, ki jo je dva tedna pred tem objavil tribunal mednarodnih sodnikov z nalogo določiti mejo med Slovenijo in Hrvaško, ne priznavajo. Da je zanje neobstoječa, sicer pa da so odnosi med državama dobri, prijateljski.

No, od takrat ne da odnosi med državama niso ne dobri ne prijateljski, ampak so na najnižji ravni od leta 2006, ko so se oboroženi policisti gledali čez puškine cevi ob reki Muri. Odnosi so tako dobri, da komunikacije med državama ni več, nekatere politične stranke pa celo predlagajo spremembo ustave oziroma sprejetje ustavnega zakona, ki bi preprečil, kot temu pravijo, plenjenje premoženja NLB na Hrvaškem. Sodno preganjanje te banke je neposredna posledica nespoštovanja drugega mednarodnega sporazuma, ki ga Hrvaška gladko ignorira.

Mediacija v tem primeru, kar predlaga vlada Mira Cerarja v odstopu, je precej boljša pot, kot bi bila, denimo, sprememba ustave ali nova napoved tožbe pred Sodiščem EU. O tej možnosti so v vladnih krogih razmišljali že nekaj časa, javnosti pa so jo naznanili dan pred političnim vrhom Procesu sodelovanja v Jugovzhodni Evropi, ki bo danes na Brdu pri Kranju. Naključno ali ne, čas naznanitve o morebitni mediaciji je zanimiv, je pa popolnoma v duhu političnega vrha, kjer bi morali prevladovati toni o dialogu, konflikti ali nespoštovanje sporazumov pa bi morali biti del preteklosti.

Namesto da bi bili članici EU, torej Slovenija in Hrvaška, zgled za države Jugovzhodne Evrope, njun odnos deluje kot oksimoron dogodka, ki ga imenujemo proces sodelovanja v regiji. Njun primer preostale države v čakalnici za članstvo v EU pozorno spremljajo, zato je pomembno, da ima Slovenija konstruktivne rešitve.

- **Balažič kazensko ovadil Pahorja. N. R. Delo, 24.04.2018, str. 2**

Arbitražni sporazum

Na kratko

Ljubljana – Predsednik novoustanovljene stranke Novi socialdemokrati in nekdanji diplomat Milan Balažič je vložil kazensko ovadbo zoper predsednika republike Boruta Pahorja, ker naj bi leta 2009 kot premier ob sklenitvi arbitražnega sporazuma o meji s Hrvaško zapostavljal slovenske interese. Pahor naj bi kršil 350. člen kazenskega zakonika, ki določa, da se slovenski državljan, »ki poskuša spraviti Republiko Slovenijo v podrejenost ali odvisnost nasproti drugi državi, kaznuje z zaporom od enega do desetih let«. Balažič Pahorju očita, da je privolil v 3. člen arbitražnega sporazuma, ki ni omogočal razsodbe arbitražnega sodišča glede neposrednega stika slovenskih teritorialnih voda z odprtim morjem, ter da je privolil v to, da je Hrvaška v EU vstopila brez predhodne uveljavitve arbitražnega sporazuma.

- **Kanec nove energije za Balkan. Peter Žerjavič, dopisnik. Delo, 24.04.2018, str. 3**

Evropska perspektiva. Zavedanje nevarnosti balkanskega zdrsa, a tudi težav, ki jih ima EU že brez širitve

Bruselj – »Prihodnost Balkana je znotraj Evropske unije,« je bilo zapisano v izjavi prelomnega vrha EU-Zahodni Balkan v Solunu že davnega 21. junija 2003. Skoraj poldrugo desetletje pozneje evropska perspektiva regije, obkrožene s članicami EU, še vedno ni povsem nedvoumna.

Od napovedi predsednika evropske komisije Jean-Clauda Junckerja septembra lani, ko je naredil preobrat in se jasno zavzel za članstvo šestih balkanskih držav, je nastalo nekaj nove dinamike. Evropska komisija je nazadnje priporočila začetek pristopnih pogajanj z Albanijo in Makedonijo – o začetku pogajanj sicer odločajo države članice –, ker sta Srbija in posebno Črna gora že zmerno napredovali v pristopnem procesu, ostajata sivi lisi v regiji BiH in Kosovo.

Predsednik evropskega sveta Donald Tusk se bo ta teden na turneji po Balkanu sestal z vsemi tamkajšnjimi voditelji. EU za balkansko šesterico v Tuskovih očeh ni le največji investitor, največji donator in največji trgovinski parter, ampak tudi »najboljša obljuba za boljšo prihodnost prebivalcev«. Tusk bo v regiji pripravil vrh EU in Zahodnega Balkana, ki ga bo 17. maja v Sofiji gostila predsedujoča svetu EU Bolgarija.

Evropski pogoji za balkanske države

Vrh v Sofiji je zamišljen kot nadaljevanje solunskega vrha. Po njem bosta širitveno politiko spodbujali še prihodnji dve predsedujoči, Avstrija in Romunija. Pred vrhom se pojavljajo klasični zapleti. Povedno je, da ima do sodelovanja Kosova skoraj več zadržkov Španija kot Srbija. Premiera Mariana Rajoya predvidoma ne bo na vrhu. Kosova še niso priznale Ciper,

Grčija, Romunija in Slovaška, a vse štiri imajo do tega bolj pragmatično držo kot Madrid, ki ima pred očmi katalonsko vprašanje.

Evropski pogoji za članstvo Srbije v EU je pravno zavezujoči sporazum o normalizaciji odnosov s Kosovom, ki po bruseljskem tolmačenju pomeni takšno ali drugačno vrsto priznanja njegove neodvisnosti. Ob takšnih temeljnih težavah se mora celotna regija učinkoviteje lotiti reševanja dvostranskih težav, organiziranega kriminala, medijske svobode, korupcije, delovanja pravne države, krepitve sodelovanja znotraj regije ...

Geopolitična tveganja

Kljub pozitivnejšim tonom iz evropske komisije, ki je tradicionalno bolj naklonjena širitvi, in Junkcerjevim svarilom pred nevarnostjo ponovitve 90. let je med vodilnimi članicami še veliko zadržkov. Francoski predsednik Emmanuel Macron je med odmevnim nastopom prejšnji teden v evropskem parlamentu opozoril na geopolitična tveganja, saj bi države v regiji utegnile začeti drseti v smer Rusije in Turčije. Drugo tveganje je po Macronovem mnenju kolaps držav v regiji. Kljub naklonjenosti širitvi se po njegovem mnenju ne bi smeli prenačati in pred vstopom novink izvesti reformo EU. »Nočem Evrope, ki ima že z 28 ali kmalu 27 članicami težave z delovanjem, nato pa bi vključevala 30 ali 32 držav in imela enaka pravila,« je pojasnjeval. Če bi izpolnile vse pogoje, bi utegnile biti po bruseljskih napovedih balkanske kandidatke pripravljene na članstvo že leta 2025. To je bolj kot realističen cilj razumljeno kot spodbuda k reformam. Z brexitom sicer odhaja iz EU Združeno kraljestvo, to je država, ki je vedno odločno zagovarjala širitveno politiko.

- **Migracije pomembne za Slovenijo. Zoran Potič. Delo, 24.04.2018, str. 3**

Brdo pri Kranju – Slovenija danes (in včeraj) kot predsedujoča država gosti vrh Procesa sodelovanja v Jugovzhodni Evropi (SEECP). To je proces, ki ga je pred 22 leti sprožila Bolgarija, Slovenija pa je k procesu pristopila leta 2010, v njem sodeluje 13 držav: Srbija, Romunija, Makedonija, Črna gora, Kosovo, Hrvaška, Turčija, Grčija, Albanija in BiH. SEECP je ena od pobud (podobna je proces Brdo-Brioni), ki na neinstitucionalni ravni deluje kot forum političnega in diplomatskega dialoga za države v regiji Jugovzhodne Evrope, razumemo pa ga lahko kot neformalni forum za države, ki želijo postati članice EU. Glede na članstvo SEECP, v katerem so štiri članice EU, nekatere se že pogajajo z EU (Turčija), nekaj pa jih vabijo lahko pričakuje v prihodnjih mesecih, je jasno, da gre za pomemben forum po vrhu v Solunu leta 2003, ko je Unija dala jasen signal državam Jugovzhodne Evrope, da je njihova prihodnost članstvo v EU. Slovenija je vodenje političnega procesa SEECP prevzela julija lani in ga bo konec junija predala drugi državi. Minister za zunanje zadeve Karl Erjavec je pojasnil, da je imela Slovenija v tem letu štiri osnovne prioritete, ključna pa je širitev EU z državami Zahodnega Balkana. Slovenija se uvršča v tabor držav članic EU, ki zagovarjajo širitev, ker se s tem krepi stabilnost regije in celine. Evropska perspektiva je zagotovilo, da se bodo vse te države pospešeno modernizirale, demokratizirale in gospodarsko okrepile.

Erjavec kot drugi cilj poudarja agendo za mlade. Dejstvo je, pravi Erjavec, da mladi v tej regiji nimajo možnosti za zaposlovanje, zato je te države zelo prizadel beg možganov. Letos so se na ministrstvu za zunanje zadeve v sodelovanju z drugimi ministrstvi veliko ukvarjali tudi z vprašanjem migracij. Zunanji minister Erjavec pravi, da stanje na tem področju ni najboljšo, ker se lahko zgodi, da se odpre kakšna nova migrantska oziroma jadranska pot. »Vendar razmere zdaj niso kritične, saj migracije niso posledica bega ljudi z vojnih žarišč, ampak rezultat kriminalnega delovanja,« je dejal Erjavec. Zunanji minister Erjavec o smiselnosti procesa SEECP ne dvomi, meni, da je nujen, saj je to forum, kjer poteka živahen politični dialog. Tako lahko tudi EU spremlja težave v dialogu na relacijah Beograd–Zagreb, Priština–Beograd, Skopje–Atene in napetosti znotraj BiH. »Zaradi vseh težav v regiji je Slovenija še posebno zainteresirana za takšne pobude. V njenem interesu je, da ima v neposredni sosesčini stabilno regijo,« je dejal Erjavec.

Zgled Slovenije in Hrvaške je dober primer tega, kako zapleteni so odnosi med državami v tem delu Evrope, še pravi Erjavec.

- **Marca manj prehodov, več jih bo spet v toplejših mesecih. Barbara Hočevar. Delo, 24.04.2018, str. 3**

Migracije. Usklajevanje držav na južni balkanski poti – MNZ še proučuje sodbo upravnega sodišča, da je pristojno za odločanje o Shamiehovi prošnji

Ljubljana – Južna zahodna balkanska pot je v zadnjih mesecih postala pogosta izbira prebežnikov na poti v zahodno in severno Evropo. Marca so policisti prestregli manj ljudi pri ilegalnem prehodu meje kot v preteklih dveh mesecih, a kljub temu več kot še enkrat več kot lani.

Do 31. marca so policisti pri nezakonitem vstopu v Slovenijo obravnavali 612 ljudi, v istem obdobju lani 202, kar je za 203 odstotke več. V zadnjem času je opazno povečanje deleža državljanov Alžirije, Pakistana in Maroka. Tudi lani je, pravijo na ministrstvu za zunanje zadeve (MNZ), njihovo število vse leto iz meseca v mesec nihalo. O podobni statistiki nezakonitih vstopov v državo poročajo tudi iz Hrvaške. Prav južna zahodna balkanska pot je najbrž ena osrednjih tem sestankov državnega sekretarja na MNZ Boštjana Šefica s kolegom iz Hrvaške in Srbije. Včeraj se je v Zagrebu srečal z državnim sekretarjem na hrvaškem ministrstvu za notranje zadeve Robertom Kopalom, danes pa se bo v Beogradu sešel še s srbskim kolegom Miroslavom Miličkovićem.

Na očitno povečanje klasičnih ilegalnih migracij je pred dnevi opozorila tudi ministrica za notranje zadeve Vesna Györköös Žnidar, ki pričakuje, da jih bo v toplejših mesecih več. Zagotovila je, da je policija pripravljena, načrti dodelani, a predvideva, da bodo migracije tokrat prizadele vso državo, čeprav ne pričakuje, da bodo tako obsežne, kot so bile pred dvema letoma. Poudarila je nujnost rednega obveščanja in sodelovanja med vsemi pristojnimi institucijami v vseh državah na poti ter zagotavljanje ustrezne pomoči državam v regiji za obvladovanje migracij.

Večina ljudi, ki jih obravnava policija, izrazi namero za vložitev prošnje za mednarodno zaščito, zato jih ne vračajo na Hrvaško. Slovenijo praviloma tudi zapustijo.

Sodbo še proučujejo

Vse kaže, da bodo na ministrstvu za notranje zadeve vendarle morali vsebinsko obravnavati prošnjo za azil Sirca Ahmada Shamieha, saj je upravno sodišče razsodilo, da je polletni rok, ki je določen v dublinski uredbi, za odločanje o njegovi prošnji

za mednarodno zaščito potekel 23. februarja. Ker ga Slovenija v tem času ni predala Hrvaški, kjer je vstopil v EU, je odgovornost odločanja prešla nanjo. Nevladna Delovna skupina za azil odločitev sodišča razume kot dodaten dokaz, da je treba delovanje ministrstva temeljiteje nadzirati. Na MNZ so potrdili, da so v petek prejeli sodbo upravnega sodišča, ki jo natančno proučujejo. »Poudarjamo, da v primeru A. S. trenutno potekajo trije različni postopki pred vrhovnim sodiščem,« so še sporočili in hkrati zavrnilo očitke delovne skupine za azil. Zagotavljajo, da zaposleni na MNZ v postopkih za mednarodno zaščito spoštujejo veljavno zakonodajo ter pri svojem delu izpolnjujejo načelom strokovnega in vestnega opravljanja svojih nalog, pri tem pa delujejo neodvisno od dnevne politike oziroma želja različnih interesnih skupin. Poudarjajo pa, da je trajanje določenega postopka odvisno od pravnih sredstev, ki jih prosilec vloga pred pristojnimi sodišči.

- **Priznanje Dunaja za župana. L. R. Delo, 24.04.2018, str. 11**

Dunajski župan in deželni glavar Michael Häupl je včeraj ljubljanskemu županu Zoranu Jankoviću podelil veliko zlato častno priznanje za zasluge zvezne dežele Dunaj. »Te časti se ne da izmeriti,« je ob tem povedal Jankovič. »Kolega Häupl bo tudi v prihodnje ostal kriterij za vse župane evropskih mest, saj vedno bolj potrebujemo župane, ki v zadnje čase precej zmedeni evropski politiki vedo, kaj mesta potrebujejo,« je dejal župan in izrazil pričakovanje, da se bodo dobri odnosi med mestoma nadaljevali tudi z novim županom, ki bo Häupla nasledil 24. maja. Michael Häupl pa je med drugim povedal, da si je župan Jankovič visoko priznanje zaslužil za zasluge pri povezovanju Dunaja in Ljubljane ter za uvajanje mestne politike v Evropi. Posebej je poudaril, da je dunajski mestni svet podelitev priznanja Zoranu Jankoviću soglasno potrdil, kar kaže na izjemno spoštovanje, ki ga na Dunaju uživa ljubljanski župan.

- **Slovenski pesniki v Budimpešti. Delo, 24.04.2018, str. 13**

Gostovanje

Knjižni kalejdoskop

Beletrina je med 18. in 21. aprilom organizirala pesniško turnejo slovenskih pesnikov na Madžarskem. Na njej so sodelovali Kristina Kočan, Andrej Brvar in Aleš Šteger, pridružila se jim je tudi prevajalka Gabriella Gaál. Pesniki so se v Budimpešti srečali z madžarskimi kolegi Krisztino Tóth, Istvánom Vörösem in Jánosom Téreyem, ki so avgusta lani sodelovali na pesniški prevajalski delavnici v okviru 21. festivala Dnevi poezije in vina na Ptuj. Pesniki so v Budimpešti najprej ponovno sodelovali na pesniški delavnici, ki je potekala 19. in 20. aprila v Literarnem muzeju Petöfi. Delavnici je v petek sledilo veliko pesniško branje na prizorišču 25. mednarodnega knjižnega festivala v Budimpešti. V okviru obiska so se slovenski pesniki srečali tudi s študenti slovenščine na univerzi ELTE. Pesniška turneja je del programa mednarodnega sodelovanja, ki ga sofinancira Javna agencija za knjigo Republike Slovenije.

- **Čvrste narodne identitete se umikajo. Dejan Valentinčič. Delo, 24.04.2018, str. 14**

Položaj mladih v zamejstvu. Po prvi knjigi so napovedane še tri znanstvene monografije

Konec lanskega leta je izšla prva od štirih znanstvenih monografij, ki obravnavajo položaj, družbeni in kulturni kontekst ter sodobne izzive mladih v slovenskem zamejstvu v Italiji, Avstriji, na Madžarskem in Hrvaškem. Dejstvo, da monografije obravnavajo vsa štiri slovenska zamejstva in ponujajo primerjalni pogled, je prednost te študije.

Ugotovitve prve knjige, ki obravnava splošni položaj v slovenskem zamejstvu, bi lahko strnili v dve trditvi. Prva je, da se družbena situacija v »našem« zamejstvu spreminja, druga pa, da so razlike v percepciji mladih v obravnavanih štirih državah precejšnje. V splošnem za omenjena zamejstva velja, da se čvrste narodne identitete vse bolj umikajo kompleksnejšim, večplastnim in hibridnim identitetam. Zanimiva in skrb zbujajoča je ugotovitev, da so mladi, ko so razvrščali dvaindvajset vrednot na lestvico pomembnosti, vrednoti narodne pripadnosti in razvoja slovenske manjšinske skupnosti povsod uvrstili najnižje, na Hrvaškem in Madžarskem celo vrednoto večjezičnosti.

Bistveno višje so uvrščene splošnejše vrednote, kot so dialog in komunikacija, enakopravnost in mir v svetu, toleranca, solidarnost, varstvo okolja. Na vrhu lestvice so sicer vrednote, kot so družina, prijateljstvo, ljubezen in poštenost. Ugotovitev, da slovenstvo v sosednjih državah kopni, kar so poudarili tudi v pričujočo študijo vključeni raziskovalci, lahko argumentiramo le s tem, da je to vendarle nabor vrednot, ki so med seboj težko primerljive. Dodamo lahko še misel, ki mi jo je pred časom zaupal profesor na enem izmed slovenskih licejev v Trstu: »Na splošno narodna zavest med mladimi pada, a je tudi nekaj takih, ki so kot tigrovc.«

Manjša soodgovornost

Čeprav mladi še vedno poudarjajo zavest o pripadnosti slovenski manjšini in željo po njeni ohranitvi ter se zavedajo lastne potencialne vloge v tem, v primerjavi s starši kažejo pomembno nižjo raven občutka soodgovornosti in pripravljenosti aktivno delovati v manjšinskih strukturah. A te ugotovitve po mojem mnenju ne gre generalizirati. Če se ozremo na primer na Koroško, je tam kulturna dejavnost mladih v društvih na podeželju izjemna, tako v številkah kot v raznovrstnosti in kakovosti ponudbe. Pomembna prelomnica je zagotovo študij, ko se poleg Celovca največ mladih poda na Dunaj in v Gradec. Tam sicer delujeta slovenska kluba; graški namenja veliko pozornosti slovenski kulturi, dunajski pa je bistveno bolj političen, kar številne mlade koroške Slovence odvrta od udejstvovanja, vključeni pa se od zamejskih tem pomikajo k splošnejšemu političnemu aktivizmu.

Mladi so zelo aktivni tudi v Italiji, kjer večina še vedno študira v Trstu in lahko aktivnost ohranijo tudi med študijem. Mogoče je njihovo delo manj vidno zaradi razpršenosti po vaseh, saj iz Trsta po koncu delovnega in študijskega dne Slovenci odidejo, vrnejo se v kraška naselja, medtem ko v mestu v zalivu slovenskih klubov ni. Iz zgodovinskih razlogov je manjša aktivnost mladih v večini madžarskih in hrvaških klubov razumljiva, ne gre pa spregledati določenih pozitivnih premikov (Društvo porabske mladine, SKD Gorski kotar, KPD Bazovica, Reka).

Različno čutenje Slovenije

Med mladimi Slovenci iz štirih sosednjih držav se kažejo razlike tudi v odnosu do Slovenije in čutenju te države. Pri pripadnikih slovenske manjšine v Italiji je to tradicionalno bolj opazno, na Hrvaškem in Madžarskem se krepi iz ekonomskih razlogov, tako se jih vse več odloči za študij v Sloveniji, pri koroških in štajerskih Slovencih pa je distanca tradicionalno večja.

Poleg znanega skromnega števila odločitev za študij v Sloveniji se to v obravnavani knjigi kaže tudi pri vprašanju, ali bi se preselili v Slovenijo.

Več avtorjev, ki so sodelovali pri monografiji, je za mlade v slovenskem zamejstvu uporabilo sintagmo »manjšine znotraj manjšine«. Če je šibkejša njihova identiteta, kar je zagotovo del globalnih trendov, te mladi delijo tudi na drugih področjih. V primerjavi s starši lažje pridejo do izobrazbe, a težje do službe, vse bolj bodo tudi nosili breme staranja prebivalstva, ekonomskih transformacij ter manj gotovega materialnega življenja.

Na te družbene spremembe, pri katerih so narodne manjšine še bolj ranljive, slovenske organizacije v zamejstvu ne najdejo pravih odgovorov. Vse štiri skupnosti pestijo čedalje večja pasivnost pripadnikov, apolitičnost mladih, kar zadeva manjšinske teme, izseljevanje in urbanizacija zunaj tradicionalnega ozemlja ter območja manjšinske zaščite. Svež veter in mlada energija bi bila v manjšinskih strukturah nujna. Toda mladi se tega najpogosteje v velikem loku ogibajo, saj jih zaprtost in nefleksibilnost, kjer se vedno ponavljajo isti obrazi, utesnjujeta.

Raziskava, katere rezultat je omenjena monografija, je vzela za vzorec po šestdeset mladih anketirancev v starosti od 15 do 29 let iz vsake od štirih držav. V vsaki državi je bilo opravljenih še šest polstrukturiranih intervjujev. V iskanju čim bolj celovite in relevantne slike razmer med mladimi v omenjenih štirih slovenskih zamejstvih lahko izrazimo tudi nekaj pomislekov glede takšnega pristopa. Kljub upoštevanju dejstva, da so bili raziskovalci kot vedno omejeni s sredstvi in kapacitetami, argument, da enako število anketirancev ter intervjuvancev v vseh državah omogoča enako obravnavo, ni najbolj prepričljiv. Le šestdeset anket in šest intervjujev namreč težko celovito naslika razmere med manjšinama v Italiji in Avstriji, na Madžarskem pa so anketarji morali prevesti ankete v madžarščino, da so sploh dobili dovolj anketirancev.

Razgrnitev sodobnih procesov

Prvi knjigi, ki obravnava splošen položaj mladih (družinske in bivanjske razmere, izobrazba, pripravljenost na selitev, politični in verski nazor ter trenutni družbeni status), naj bi v kratkem sledile še tri znanstvene monografije – o identiteti, jeziku in manjšinski participaciji. Pričakujemo, da bodo za zainteresirano javnost te še zanimivejše čtivo, ki bo razgrnilo sodobne procese, dejansko stanje ter spremembe v naših štirih zamejstvih.

Štiri monografije so rezultat triletnega raziskovalnega projekta Mladi v slovenskem zamejstvu: družbeni in kulturni konteksti ter sodobni izzivi, ki ga je financirala Javna agencija Republike Slovenije za raziskovalno dejavnost, izvajali pa Inštitut za narodnostna vprašanja (vodja raziskovalnega projekta in urednica prve knjige Vera Kržišnik - Bukič ter raziskovalke Sonja Novak - Lukanovič, Katalin Munda Hirnök, Barbara Riman in Mojca Medvešek) iz Ljubljane, Slovenski narodopisni inštitut Urban Jarnik (Martina Piko-Rustja) in Slovenski znanstveni inštitut (Štefka Vauti in Milan Obid) iz Celovca ter Slovenski raziskovalni inštitut Slori (Zaira Vidau in Devan Jagodic) iz Trsta.

- **Julij Bertoncelj: Ne vojna, ne vojna, ampak dialog!: en dan z Borisom Pahorjem. Berton d. o. o., Kranj 2017. K. R.**

Delo, 24.04.2018, str. 15

Izšlo je

Jedro knjige je pogovor s Pahorjem januarja 2016 v Mestni knjižnici Kranj. Poslušalcem v knjižnici je predstavil pogled na stanje duha doma in po svetu. Po njegovih izkušnjah se iz polpretekle zgodovine nismo veliko ali skoraj nič naučili, skrbi ga slovenska usoda, a tudi usoda vsega sveta. Poleg tega se je ustavil ob fenomenu novodobnega begunstva, zdajšnjem terorizmu in celo vlogi ljubezni kot zdravila za iskanje prihodnosti ...

Ob koncu knjige je postavljeno tudi vprašanje, kdo je pravzaprav Boris Pahor. Sledi obširno zapisan odgovor: Boris Pahor predstavlja moč slovenskih besed, ki so zbrane in zapisane v njegovih knjigah, ki jih je poklonil svojemu narodu ...

- **Brez odziva na mediacijo. Z. P. Delo, 25.04.2018, str. 1**

Arbitraža. Plenković čaka razplet volitev v Sloveniji

Brdo pri Kranju – Slovenski premier v odstopu Miro Cerar in hrvaški premier Andrej Plenković sta v okviru Procesu sodelovanja v Jugovzhodni Evropi (SEEC) izmenjala le nekaj besed. Iz izjav je mogoče sklepati, da sta se državi pri vprašanju arbitražne odločbe in prenesenih deviznih vlog LB znašli v slepi ulici. Plenković pobude o mediaciji ni komentiral, dejal je le, da čakajo na razplet volitev v Sloveniji, nato bi lahko sledil dialog.

- **Dialog gluhih na tleh nekdanje države. Zoran Potič. Delo, 25.04.2018, str. 3**

Konferenca SEEC. Hrvaški premier Plenković čaka na razplet volitev v Sloveniji, o mediaciji pa nič

Brdo pri Kranju – Eden od vrhuncev dvodnevne dogodka Pobuda o sodelovanju v Jugovzhodni Evropi (SEEC) bi lahko bilo dvostransko srečanje slovenskega in hrvaškega premiera, a se to ni zgodilo. Miro Cerar in Andrej Plenković sta se le bežno pogovorila in na koncu ugotovila, da sta se državi znašli v slepi ulici.

Predsednik slovenske vlade Miro Cerar je ob zaključku pobude SEEC sklenil, da je to bil uspešen dogodek, saj so se dogovorili o prihodnjem delu organizacije, ki že 22 let nagovarja 13 držav v Jugovzhodni Evropi h krepitvi dialoga. Kako si ga predstavljajo v državah, ki so bile včeraj predstavljene na premierski ali ministrski ravni, je bilo najočitneje na relaciji Ljubljana–Zagreb, ali Beograd–Zagreb.

Težave Beograd–Zagreb

Andrej Plenković je v izjavi za javnost večino časa odgovarjal na vprašanja hrvaških novinarjev, ki so se nanašala predvsem na zaplete s Srbijo zaradi prepovedi vstopa obrambnemu ministru Srbije Aleksandru Vulinu na komemoracijo v Jasenovac ali na prekinitve obiska predsednika hrvaškega sabora Gordana Jandrekovića v Beogradu, ko je prvak SRS Vojislav Šešelj pred hrvaško delegacijo poteptal hrvaško zastavo. Zato ni presenetljivo, da je včerajšnje dogajanje na Brdu pri Kranju dodobra zaznamoval tudi manjši incident, ko srbska ministrica za evropske integracije Jadranka Joksimović ni želela odgovarjati na vprašanja hrvaških novinarjev, ampak samo na vprašanja novinarjev, ki so v Slovenijo pripotovali z njeno delegacijo.

Slepa ulica Ljubljana–Zagreb

Da ima Zagreb težave z dialogom tudi s severno sosedo, se je včeraj spet potrdilo, saj Miro Cerar in Andrej Plenković nista opravila dvostranskega srečanja. Je pa Cerar našel čas za sestanek s kosovskim premierom Ramusšem Haradinajem in premierom BiH Denisom Zvizdićem.

Čeprav sta bila Cerar in Plenković ob kosilu bolj redkobesedna, sta bila zgovornejša v izjavah za javnost. Cerar je na vprašanje hrvaške novinarko o tem, kaj sploh poskuša Slovenija doseči s pobudo o mediaciji, odgovoril, da sta se Slovenija in Hrvaška znašli v slepi ulici. »Glede na zaplete, ki so nastali v zvezi z deviznimi vlogami, smo se morali odzvati, ker Hrvaška ne spoštuje pravnih zavez. Slovenija je bila vedno odprta za dialog s sosednjo Hrvaško, a le takrat, ko je bil ta smiseln,« je dejal Cerar. O zadnjih pobudah je dejal, da so »procesi v teku«, da jih zato težko komentira, in si bo, tako kot vedno do zdaj, prizadeval za dobre odnose, vendar ne na račun slovenskih interesov. Andrej Plenković je nato Cerarju odgovoril, da novi sodni postopki niso prava pot za urejanje dvostranskih odnosov. Slovenske pobude o mediaciji Plenković ni želel komentirati. »Kar zadeva vprašanja sodb hrvaških sodišč v zvezi z Ljubljansko banko, moram reči, da je treba spoštovati vladavino prava,« je dejal Plenković. Hrvaška sodišča so neodvisna in vlada nanje ne vpliva, je dodal. Poleg tega je dodal, da na Hrvaškem čakajo na razplet volitev v Sloveniji, nato pa bi se pogovori med državama lahko nadaljevali.

Bolgarska šala

Cerar se je na Plenkovićeve izjave odzval z besedami, da je vladavina prava na slovenski strani, in če pogovori in pobuda o mediaciji ne bodo dali zelenih rezultatov, bo morala Slovenija pravno ukrepati tako pri arbitraži kot pri deviznih vlogah. O problemih Slovenije je govoril tudi predsedujoči EU bolgarski predsednik Bojko Borisov. Dejaj je, da je treba sodbe sodišč, tudi arbitražnega, po njegovem mnenju spoštovati, a je dodal, da se problem med Slovenijo in Hrvaško od zunaj ne zdi prevelik. Na račun sporne meje v Piranskem zalivu se je pošalil, da imamo toliko morja, da bi ga lahko obmejini organi varovali v kopalkah.

- **EU stoji in pade na vladavini prava. Vili Einspieler. Delo, 25.04.2018, str. 3**

Brdo pri Kranju – Premier Miro Cerar je po včerajšnjem vrhu Pobude sodelovanja v JV Evropi (SEEC) poudaril, da naša sedanja in prihodnja integracija kot celota stoji in pade na demokratičnih vrednotah in vladavini prava. Osrednja tema vrha je bila prihodnost pobude.

Vrh predsednikov vlad in drugih visokih predstavnikov držav SEEC je velik del razprave namenil poročilom evropske komisije o širitvi in strategiji EU do Zahodnega Balkana. Cerar je pojasnil, da so si države SEEC za cilj določile širitev EU, prihodnost za mlade, varnost in krepitev digitalne povezave. Slovenija razume izzive regije in druge države članice EU lahko prepriča, zakaj je širitev pomembna. Cerar je še opozoril, da širitveni proces temelji na izvedbi potrebnih reform in izpolnjevanju pogojev, kar je odgovornost posamezne države. V zvezi s tem je še izpostavil problem bega možganov in vse večjo brezposelnost ter širjenje nacionalizma in populizma.

Slovenija aktivno podpira tudi širitev zveze Nato, zato je, tako meni premier, Slovenija imela pomembno vlogo pri vstopu Črne gore v zavezništvo. Izrazil je upanje, da bosta Atene in Skopje čim prej rešila vprašanje imena in da bo Makedonija postala članica Nata. Poseben izziv in potrebo po sodelovanju predstavljajo množične migracije in zagotavljanje varnosti. Cerar meni, da je migracije mogoče obvladovati le s koordiniranimi ukrepi EU, Slovenija pa je imela pomembno vlogo pri zapiranju balkanske begunske poti.

S Hrvaško nima nerešenih vprašanj le Slovenija, ampak tudi BiH, kjer so ocenili, da podpis hrvaško-kitajske pogodbe o gradnji mostu na polotok Pelješac ni v duhu dobrih sosedskih odnosov med Zagrebom in Sarajevom. Predsedujoči svetu ministrov BiH Denis Zvizdić je potrdil, da sta se s hrvaškim kolegom Andrejem Plenkovićem dogovorila za obisk v Zagrebu, kjer se bodo pogovarjali tudi o drugih nerešenih vprašanjih, kot je skladiščenje jedrskih odpadkov.

To bo priložnost, da najdemo način, ki bi vodil do sprejemljivih rešitev, je sklenil Zvizdić. Iz njegovega urada so pred tem sporočili, da bodo vztrajali pri ustavitvi gradnje mostu, dokler BiH, ki sicer nima skupnega stališča, ne bo uresničila svoje pravice dostopa do odprtega morja skladno s konvencijo ZN o pravu morja. Ocenili so še, da je šlo za nekorektno potezo, ki ne pomeni dobrega sosedskega ravnanja ter ne uveljavlja mednarodnih standardov niti že izrečenih dejstev in interesov BiH.

Predsedujoči EU, bolgarski predsednik vlade Bojko Borisov je povedal, da je predsednik evropskega sveta Donald Tusk na balkanski turneji v sklopu priprav na vrh EU in držav Zahodnega Balkana, ki bo maja v Bolgariji. Pomembna tema vrha bodo cestni in železniški transportni koridorji ter širitev komunikacij in digitalno povezovanje regije.

Slovenija bo predsedovanje forumu sklenila 30. junija, za njo ga bo prevzela BiH. Na vrhu so potrdili tudi imenovanje naslednjih generalnih sekretarjev Sveta za regionalno sodelovanje (RCC). Po dosedanjem Goranu Svilanoviću bo to funkcijo 1. januarja 2019 prevzela Albanka Majlinda Bregu, nato pa Črnogorec Igor Lukšić.

- **Komisar za begunce svari pred novo katastrofo. D. S. Delo, 25.04.2018, str. 6**

Kriza v Siriji. Število beguncev in preganjanih se je v svetovnem merilu povzpelo na 70 milijonov, kar je nov tragičen rekord

Komisar Združenih narodov za begunce Filippo Grandi je pred začetkom nove donatorske konference za pomoč Siriji opozoril na hitro rastočo begunsko katastrofo, ki se utegne tudi zaradi čedalje bolj katastrofalnih razmer v Siriji še zaostri.

Na severu države, v provinci Idlib, ki velja za zadnje večje oporišče upornikov proti režimu Bašarja al Asada, je po Grandijevih besedah vse pripravljeno za nov vojaški obračun, ki bi utegnil biti »zadnja bitka sirske vojne«. Kot je komisar povedal med obiskom pri kanclerki Angeli Merkel, lahko pričakujemo novo »veliko humanitarno katastrofo«, kajti v provinci niso le oboroženi uporniki proti režimu, tam živi tudi na stotisoče civilistov.

Število beguncev in preganjanih na svetu, ki je lani po podatkih organizacije ZN za begunce (UNHCR) doseglo rekordnih 65,6 milijona, bi se v tem primeru hitro povečalo na nov žalosten rekord. Krepko bi preseгло 70 milijonov, kar bi bilo daleč največ od ustanovitve organizacije po koncu druge svetovne vojne.

Čedalje hujša sirska katastrofa

Z vse bolj neobvladljivo sirsko katastrofo, ki ji po vseh letih še vedno ni videti konca, se od včeraj v Bruslju ukvarja tudi donatorska konferenca za Sirijo. Udeleženske naj bi z njo znova poskusile zbrati milijarde za humanitarno pomoč porušeni državi, kajti alarma ne razglašajo le urad Združenih narodov za begunce, k preplahu že dalj časa kličejo tudi vse svetovne humanitarne organizacije. Število sirskih beguncev namreč še vedno nezadržno narašča, politične rešitve krize pa ni videti od nikoder.

Humanitarna organizacija Save the Children je za ponazoritev katastrofalnih razmer pred začetkom bruseljske konference pred poslopjem evropske komisije demonstrativno postavila kar zbombardirano sirsko učilnico s polomljenimi klopami in šolsko tablo, da bi evropske politike »soočila« s katastrofalnimi razmerami, v katerih že leta odraščajo sirski otroci. Šole so zbombardirane, več kot tretjina je uničenih in najmanj tretjina sirskih otrok nima dostopa do pouka in izobrazbe, kaj šele do socialne varnosti in normalnega razvoja, je opozorila nekdanja danska premierka in sedanja predsednica organizacije za reševanje otrok Helle Thorning-Schmidt.

Generacija brez prihodnosti

Do zdaj je leto 2017 veljalo za najhujše v sirski vojni. Letošnje utegne biti še bolj katastrofalno, nasilno in krvavo, je opozorila Helle Thorning-Schmidt. Ne le zaradi pomanjkljive oskrbe, v kateri zaradi dolgotrajnosti vojne odraščajo generacija otrok, ki tudi pozneje zaradi pomanjkljive izobrazbe ne bo mogla pomagati pri obnovi države, ampak tudi zaradi vsesplošnega bega sirskega prebivalstva. Približno polovica Sircev je na begu. Bodisi v lastni državi ali v sosednjih državah, kjer se razmere, tako kot v Jordaniji in Libanonu, prav tako zaostrujejo. Mednarodne pomoči pa je bistveno premalo.

Zbiranje novih milijard

Prva sirska donatorska konferenca, ki je bila lani spomladi, je zbrala za približno 9 milijard evrov obljub, večinoma za projekte, ki naj bi bili deloma uresničeni šele do leta 2020. Tokratna konferenca naj bi zbrala denar predvsem za humanitarno pomoč, ki je po podatkih svetovnega programa za hrano (WFP) kritično primanjkuje. WFP ta čas oskrbuje približno polovico od 6 milijonov iz Sirije pobeglih beguncev, za kar potrebuje 900 milijonov dolarjev na leto, na voljo pa ima komaj polovico te vsote. Če se začne še ofenziva v Idlibu, kjer bo prizadetih najmanj 700.000 ljudi, bo nova humanitarna katastrofa neizogibna. Ne le v Siriji, tudi v vseh sosednjih in že zdaj z begunci preobremenjenih državah, ki jim mednarodna skupnost prav tako ne zmore dovolj finančno pomagati.

Donatorska konferenca je zato, kot pravijo najbolj kritični opazovalci, svojevrsten dokaz nemoči mednarodne skupnosti, ki ne dohiteva niti hitro rastočih potreb po čedalje bolj nujni humanitarni pomoči beguncem iz razsute države, kaj šele da bi se ukvarjala s političnim reševanjem krize in prizadevanji za obnovo države. Kakršnokoli razmišljanje o vrnitvi beguncev domov je zato popolna utopija.

- Česar nikoli več ne bomo pozabili ... Zbrala T. J. Delo, 26.04.2018, str. 18

Mušič na Dunaju. Kako razstavo v Leopoldovem muzeju vidijo slovenski strokovnjaki

»Priča, Evropejec, kozmopolit, humanist, mislec.« S temi besedami v prvi dvorani Leopoldovega muzeja nagovorijo obiskovalca razstave Zoran Mušič: Poezija tišine. Postavitev, ki se na dobrih tisoč kvadratnih metrih prostora ustavi na vseh umetnikovih življenjskih in ustvarjalnih postajah, so si iz Slovenije ogledali številni poznavalci Mušičevega dela.

Nives Marvin, kustosinja Obalnih galerij

Vsekakor je to močno doživljajska razstava, ki popelje obiskovalca v umetnikov večdesetletni slikarski opus, od najzgodnejših krajin in vedut do poslednjih portretov. Lahko smo ponosni, da avstrijska prestolnica gosti dela najslavnejšega primorskega in slovenskega slikarja. Muzej je del Muzejske četrti, ki na leto našteje skoraj štiri milijone obiskovalcev. Obiskovalec tako lahko spozna samosvojega mojstra risarja, slikarja in grafika, skrajnega in hkrati izjemno tankočutnega individualista, ki se ni odzival na trenutne umetnostne smernice prejšnjega stoletja. Nasprotno, vedno je črpal navdih le iz lastnega življenja, intimnih izkušenj in doživljanja.

Zdenka Badovinac, direktorica Moderne galerije

Retrospektivna razstava na Dunaju je gotovo pomemben dogodek, čeprav je vsaj na odprtju bilo videti bore malo predstavnikov dunajske stroke in muzealcev. Odprtja so se udeležili predvsem gostje iz Slovenije in lastniki del iz Slovenije, Avstrije, Italije, Španije in Švice, pri čemer so to v večini primerov bili zasebni zbiralci. Kustosa razstave Ivan Ristič in Hans-Peter Wipplinger sta opravila solidno delo, razstava je postavljena pregledno in kronološko in na njej ni bistvenih spodrseljajev. Zelo dobro je predstavljen slikarjev dachavski opus, predvsem gre pohvaliti število dachavskih risb in njihovo prezentacijo (veliko boljše, kot smo to nazadnje videli v tržaški Revoltelli). Še vedno pa ta razstava ne prekaša Mušičeve retrospektive v pariškem Grand Palaisu leta 1995. Tisto, kar lahko označimo za novost v kontekstu Mušičevih razstav v tujini, je prisotnost njegovih predvojnih del (tri iz UGM), ki jih avtor sicer ni hotel videti na svojih razstavah. Del Mušičeve retrospektive v Moderni galeriji leta 2009 so bila tudi ta zgodnja dela in naš katalog je v tem smislu pomembna referenca tudi za nadaljnje Mušičeve razstave v tujini. Sama bi si želela videti več njegovih vegetabilnih motivov, a to je stvar okusa, vsekakor pa je šibka stran projekta slab tisk njegovega kataloga.

Barbara Koželj Podlogar, vodja Slovenskega kulturno-informacijskega centra v Avstriji

Velika pregledna razstava Zorana Mušiča je po dvajsetih letih, ko so bile njegove slike in grafike razstavljene v Albertini in zbirki Essl, največja njegova razstava v Avstriji doslej. To je tudi prva razstava v Avstriji, ki predstavlja prerez njegovega opusa. Je hkrati prispevek k pozicioniranju slovenske kulture v mednarodnem prostoru. Vendar uvrstitev Mušiča v Leopoldov muzej ni nekaj samoumevnega. Čeprav gre za izjemnega slovenskega umetnika, je v muzejski prestolnici, kot je Dunaj, nabor umetnikov, primernih za razstavljanje, velik. Leopoldov muzej je četrti najbolj obiskan muzej likovne umetnosti na Dunaju. Mušičevo razstavo je treba razumeti, kot je poudaril tudi direktor muzeja Hans-Peter Wipplinger, v kontekstu obletnice aneksije, s katero je bila Avstrija pred osemdesetimi leti priključena tretjemu rajhu. Zato je ta razstava opomin na najstrašnejše obdobje v zgodovini. In še: takoj po odprtju je požela pozitivne odmeve v avstrijskih medijih.

Milena Zlatar, nekdanja direktorica Koroške galerije

Organizatorji razstave so realizirali Mušičevo razstavo ob pravem času, v času, ko smo v Evropi in svetu spet priča najbolj nerazumljivim uničevalskim strastem, imperializmu in grabežljivostim vseh vrst ..., ko se bohoti brezčutnost in ko nekaterim človeško življenje ne pomeni čisto nič. Slike umetnikov vseh generacij kričijo, tudi Mušičeve slike, čeprav so razstavo poimenovali Poezija tišine. Kričijo tudi dela umetnikov, ki jim ni bilo dano ustvariti tako kakovostnih del in svetovno prepoznavnih opusov, kot je Mušičev.

V Dachauu je bilo interniranih veliko slovenskih umetnikov: Bogdan Borčić, Nikolaj Omerza, Bruno Vavpotič, France Uršič, Zoran Mušič, Boris Kobe, Vlasto Kopač, Božo Pengov in drugi. Prepričljivo likovno pričevanje tega časa je izslikal Zoran Mušič, saj je imel srečo, da je preživel. Mušičeva serija Nismo poslednji je najbolj avtentičen prikaz razčlovečenja. Takšne slike lahko površen gledalec dojame kot vrhunske modernistične stvaritve, šele drugi, globlji pogled, nas osupne. Tako deluje tudi celotna razstava, vsa dela Zorana Mušiča na Dunaju. Gre za premišljeno odbrana in postavljena umetnikova dela, ki gradijo njegov prepoznavni rokopolis, odtis realnega in notranjega sveta ... Ko enkrat vidiš Mušiča tako celovito (kot smo ga videli 2009/2010 tudi na razstavi v MG v Ljubljani ali pred tem 2003/2004 v Attemsovi palači v Gorici), ga nikoli ne pozabiš. Pred nami so najbolj resnicoljubne slike, naj so to krajine, izseki iz narave, mestne vedute ali dela, ki so nastala kot odsev človeške stiske. Na Mušičevih slikah o tem jasno govori barva, zareže risba, zaseka oblika ...

Slike so ena sama likovna (vizualna) resnica v vrhunski estetski formi in s premišljenimi likovnimi rešitvami, ki najprej zapeljejo naš pogled v svet sublimne lepote, potem pa vidimo in občutimo tudi vse drugo ... To, česar nikoli več ne bomo pozabili.

Dnevnik, Ljubljana

- **Poslanci v predvolilnem času ali vsi proti vsem. Meta Roglič Dnevnik, Ljubljana, 20. april 2018**

<https://www.dnevnik.si/1042819210>

<https://www.dnevnik.si/1042819210/slovenija/poslanci-v-predvolilnem-casu-ali-vsi-proti-vsem>

Zakonski predlogi, ki so jih poslanci vložili v parlamentarni postopek tik pred koncem mandata, imajo kaj malo možnosti za sprejem. Kar štiri poslanske skupine namreč napovedujejo obstrukcijo torkove izredne seje parlamenta, nekateri zakoni pa naj bi obtičali že na matičnih delovnih telesih.

Dnevni red izredne seje državnega zbora, ki se bo začela v torek, vsebuje 15 točk; med njimi je kar 14 zakonskih predlogov, ki so jih v parlamentarno proceduro vložili poslanci. A se kaj lahko zgodi, da ne bo sprejet nobeden od njih, oziroma da do odločanja sploh ne bo prišlo. V poslanskih skupinah SDS, NSi, DeSUS in SD namreč napovedujejo, da bodo sejo državnega zbora obstruirali, prav tako pa ne nameravajo sodelovati pri obravnavi poslanskih zakonov na sejah matičnih delovnih teles. V torek bi torej lahko v parlamentarni dvorani sedeli le podpisniki zahteve za izredno sejo državnega zbora, to so poslanci SMC in Levice. Na predlaganem dnevnem redu je kar deset zakonov, ki so jih v postopek vložili poslanci največje vladne stranke, in dva, pod katera sta kot prva podpisana predstavnika opozicijske Levice. V Levici si še zlasti prizadevajo za sprejem njihovega predloga, po katerem bi pri ugotavljanju pravice do socialne pomoči izvzeli otroški dodatek. Koalicijskima strankama SD in DeSUS pa oponašajo, da bosta z obstrukcijo ponovno potrdili, kako marsikaj obljubljata, kaj malo pa uresničita.

Prebujeni iz štiriletnega spanja

Pogled na vsebino poslanskih zakonov sicer razkriva, da vsaj nekateri naslavlajo resne probleme, ki bi jih bilo treba rešiti. Hkrati bode v oči, da so se poslanci največje vladne stranke zdramili tik pred volitvami in da s svojimi predlogi nagovarjajo predvsem svoje (potencialne) volilce. Tako je Dragan Matić, ki že štiri leta vodi parlamentarni odbor za kulturo, šele februarja letos v parlamentarno proceduro vložil zakon, s katerim bi naša država vendarle zaščitila kolektivne kulturne pravice Albancev, Bošnjakov, Črnogorcev, Hrvatov, Makedoncev in Srbov. Teh živi v Sloveniji več kot 200.000. Kandidatka SMC na Celju Janja Sluga je glavna pobudnica zakona o sanaciji posledic čezmerne obremenitve okolja na območju Celjske kotline, poslanka največje vladne stranke iz Hrastnika Vojka

Šergan je v proceduro vložila novelo zakona o postopnem zapiranju rudnika Trbovlje - Hrastnik in razvojnem prestrukturiranju regije...

Tako zakon o Celjski kotlini kot novela o rudniku Trbovlje - Hrastnik sta zaradi obstrukcije poslancev iz vrst SDS, SD in DeSUS prejšnji teden obtičala na matičnem odboru za infrastrukturo. Seja se bo nadaljevala danes, po vsej verjetnosti pa tudi tokrat ne bo sklepčna. Kar pomeni, da pogoji za obravnavo omenjenih predlogov na torkovi seji državnega zbora ne bodo izpolnjeni. Enaka usoda se napoveduje večini ostalih zakonskih predlogov, o katerih matična delovna telesa še niso odločala. Med njimi je tudi predlog predsednika državnega zbora Milana Brgleza, s katerim bi vojnim invalidom, vojnim veteranom in žrtvam vojnega nasilja vrnili pravico do zdravljenja v zdraviliščih, ki jim je bila vzeta z Zujfom, ter predlog sprememb zakona o političnih strankah, pod katerega je prvi podpisan poslanec SMC Jani Möderndorfer. Ta želi odpraviti neskladje, zaradi katerega političnih strank v primeru prekrškov, kot je bil na primer nezakonit najem posojila SDS, ni mogoče kaznovati z začasnim odvzemanom proračunskega denarja.

Matičevima predlogoma bi na odboru lahko uspelo

Na dnevnem redu torkove seje parlamenta so tako le štirje zakoni, ki so že dobili podporo matičnega delovnega telesa. Dva od njih so predlagali poslanci DeSUS: Primož Hainz se je prvi podpisal pod predlog, da bi izredne pokojnine ob športnikih pripadle tudi kulturnikom in znanstvenikom, Peter Vilfan bi vnesel manjšo spremembo v zakon o premostitvenem zavarovanju poklicnih in vrhunskih športnikov. Ta dva zakona sicer spravljata DeSUS v skušnjavo, a ker se je stranka upokojencev odločila za obstrukcijo poslanskih zakonov, tudi pri svojih predlogih ne more ravnati drugače.

Od ostalih desetih poslanskih zakonov imata največ možnosti, da dobita podporo matičnega delovnega telesa, predloga Dragana Matiča. Poleg že omenjenega zakona o manjšinah iz SFRJ je ta predlagal še, da bi nekaterim programom v kulturi od leta 2020 dalje pripadal dodatni proračunski denar. Čeprav tudi poslanki Stranke Alenke Bratušek napovedujeta obstrukcijo sej odborov, se namerava Mirjam Bon Klanjšček današnje seje odbora za kulturo vendarle udeležiti in oba Matičeva predloga podpreti, navzočnost pa napoveduje tudi poslanec madžarske manjšine László Göncz. »Zakon bo šel naprej na plenarno sejo,« je bil včeraj glede usode zakona o manjšinah iz SFRJ optimističen Matič.

Tudi če bo kateri od poslanskih zakonov dobil zeleno luč matičnega odbora, ima za sprejem kaj malo možnosti; naši sogovorniki iz poslanskih vrst ne izključujejo, da zaradi nesklepčnosti ne bo sprejet niti dnevni red torkove izredne seje DZ. Kar bi se po njihovem mnenju lahko odrazilo tudi pri nadaljnjem delu parlamenta. Tako nekateri v SMC izpostavljajo možnost, da ne bo potrjeno poročilo komisije za nadzor obveščevalnih in varnostnih služb, ki jo vodi poslanec SDS Branko Grims, prav tako so vse manj naklonjeni hitenju pri sprejemanju ustavnega zakona o NLB.

- **Odškodnine po arbitraži: teta s kolači pride le enkrat. Nataša Bucik Ozebek. Dnevnik, Ljubljana, 20. april 2018**

<https://www.dnevnik.si/1042819208/slovenija/odškodnine-po-arbitrazi-teta-s-kolaci-pride-le-enkrat>

Vprašanja o selitvi dvanajstih družin, ki so po arbitražni razsodbi ostale na levem bregu Dragonje, so preveč intimna, da bi nanje dobili odgovore. Vaščani Škodolina, Mlinov, Bužinov in Škrilj se včeraj med delom na vrtovih z njimi niso pustili motiti.

Polja, sadovnjaki in vinogradi ob Dragonji so brsteli v pomladi. Med nasadi sadnih dreves je bilo pokošeno, vrtovi so bili obdelani, prve vrtnine posajene. Dragonja se je leno pretakala proti morju in razen slabe demografske slike nič ni kazalo na to, da bodo zaselki Škodolina, Mlini, Bužini in Škrilje v roku treh let ostali zdesetkani. Lani poleti se je zdelo, da je večina prebivalcev razglasitev arbitražne razsodbe, ki jih je postavila na hrvaško stran meje, sprejela z vdanoostjo v usodo. Ta teden je presenetila novica, da se je za selitev v Slovenijo in uveljavljanje odškodnine odločilo dvanajst slovenskih družin.

Intimna stvar

»Veste, to je pa preveč intimna stvar, da bi lahko kaj izvedeli,« nam je starejši gospod med udinjanjem na vrtu na robu Škodolina dal vedeti, da o tem ne želi govoriti. »Že hrvaškemu novinarju sem povedal takole: Slovenija in Hrvaška sta del Evrope. Zato se držimo evropskih standardov. Rad imam Hrvaško in rad imam Slovenijo. Še najraje pa imam sebe in svojo družino. Pustite nas pri miru in ne lomite kopij na naših hrbtih.«

Zgodovina si jih je doslej že dovolj podajala in poskrbela, da so zaselki skorajda prazni.

Nekateri so, ne da bi zapustili svoj rojstni kraj, živeli v petih državah, danes pa ne vedo, kam sodijo. Mnogi so v teh razmerah obupali. Gospod na robu zaselka še pove, da je leta 1910 v Škodolinu živelo 72 ljudi, danes jih še 18. Starejši drug za drugim odhajajo v domove, mladih je malo.

Vprašanja slovenskih in hrvaških novinarjev o tem, kdo se seli, zakaj, kam in kakšne notranje bitke bije ob tem, so tako v teh dneh ob Dragonji ostala neodgovorjena. Ljudi je strah, vsaka njihova beseda je preiščljena. Bojijo se povračilnih ukrepov Hrvaške in navsezadnje – bojijo se stigme in obtožb, da bodo na ta račun zgolj dobili nekaj denarja. Kaj več so pripravljani povedati, ko ugasnejo mikrofoni in ko so svinčniki odloženi.

Selitve ne bo čez noč in nekateri tudi ne verjamejo, da se bodo ljudje zares izselili. Uradno bodo bivali v novih bivališčih na desnem bregu Dragonje, vsakdanje življenje živeli kot lastniki počitniških hišic na desni, razmišljajo. Svojih sedanjih hiš jim namreč ne bo treba prodati in tudi zato so bili razmisleki o zahtevi po odškodnini glasnejši v družinah, ki so vezane na vrtce, šole in službe na Obali. »Zanje je zagotovo pomembno vprašanje kakovosti življenja. Biti naš, a lačen, jim ne pomaga kaj dosti,« še naprej razmišlja sogovornik, pokaže čez sadovnjak do Dragonje in reče, »veste, kako pravijo Hrvatje? Teta s kolačima dođe samo jedan put (teta s pecivom pride le enkrat).« Odškodnina je tako priložnost za potomce, garancija za varno starost.

Joras: Ne odškodnina, temveč podkupnina

Joško Joras je včeraj v staji, ki jo ima postavljeno tik ob Dragonji, urejal vodo za namakanje. Za mizo, sklenjeno v krog okrog lipe na dvorišču, je povedal, da on ostaja. Ne strinja se, da je bila s tem komu narejena škoda. »Kje vidite kakšno škodo? Interventni zakon je napisan tako, da se šibkim lomi hrbtenica. Zato to ni nikakršna škoda, temveč podkupnina,« pove in doda, da se država tako ljudem želi odkupiti, ker ni bila dorasla nalogi. »Ker je dovolila, da je bila arbitražna ena kravja kupčija,« pristavi. »Kdo pa ne bi rad imel denarja, tudi jaz bi ga. A to ni prav,« ostaja zvest prepričanju, načelom in misli, da mora človek narediti tisto, za kar meni, da je prav. Pod lipo je včeraj napovedal, da bo zakon o evidentiranju državne meje z Republiko Hrvaško poslal v presojo vrhovnemu oziroma ustavnemu sodišču. Ker arbitražna razsodba še ni implementirana, meni, da še niso izpolnjeni pogoji za veljavnost tega zakona, Slovenija pa že izvaja nekatere ukrepe, med drugim deli odškodnine. Za to pot ga je navdahnili Vili Kovačič.

Ljudje ob Dragonji ne verjamejo, da bo zgodba z arbitražo kmalu dobila svoj konec. Zavedajo pa se nečesa: ko ga bo, bo šlo vse samo še navzdol. Zdaj se politiki trudijo okrog njih, ko bo zgodba končana, bodo ti kraji ostali pozabljeni od teh ali onih. Zadnji žep države, periferija od periferije.

- **Predsednik Sodišča EU v povezavi z arbitražo izpostavlja drugačno pot. STA. Dnevnik, Ljubljana, 20. april 2018**

<https://www.dnevnik.si/1042819252/slovenija/predsednik-sodisce-eu-v-povezavi-z-arbitrazo-izpostavlja-drugacno-pot>

Slovenija je zaradi hrvaškega nespoštovanja arbitražne razsodbe o meji sprožila 259. člen pogodbe EU, ki je podlaga za ukrepanje članice proti članici na Sodišču EU. A predsednik tega sodišča Koen Lenaerts v povezavi z arbitražo izpostavlja drugačno pot: 273. člen, ki predvideva, da članici spor sodišču predložita sporazumno.

»Zelo dobro poznam kontekst primera, saj sem tik pred božičem obiskal vrhovni sodišči Slovenije in Hrvaške v sklopu neformalnega vidika dialoga med sodišči,« je Lenaerts začel odgovor na vprašanje v povezavi z arbitražo v četrtek v Bruslju na predstavitvi letnega poročila o delu sodišča. Takrat so mu, kot je dejal, kolegi sodniki v neformalnem kontekstu pojasnili, za kaj gre.

»Sklicujete se na 259. člen pogodbe o delovanju EU. Nisem povsem prepričan, da je to resnično člen, ki ste ga želeli omeniti,« je ocenil predsednik sodišča v odgovoru na novinarsko vprašanje. 259. člen namreč po njegovih besedah ponuja članici možnost, da gre na Sodišče EU proti drugi članici zaradi kršitve »dejanskega prava EU«.

»V mislih imate 273. člen pogodbe. To si morda lahko zabeležite«

»Mislim, da nimate tega v mislih. V mislih imate 273. člen pogodbe. To si morda lahko zabeležite,« je nadaljeval Lenaerts. Ta člen po njegovih navedbah ponuja možnost, da članice predložijo Sodišču EU medsebojne spore o zadevi, ki v strogem smislu ni pravo EU, vendar je pomembna za članice in unijo v širšem kontekstu.

Pri tem je izpostavil »sijajen« primer Avstrije in Nemčije o obdavčevanju prihodka od obresti pri davku na dohodek v Nemčiji, v katerem je zmagala Avstrija. Sodišče je odločitev sprejelo lani. To je sploh prvi primer te vrste, ki ga je obravnaval veliki senat petnajstih sodnikov, je še izpostavil Lenaerts.

Avstrija je Nemčiji očitala, da je njeno ravnanje v nasprotju z določbami sporazuma o dvojnem obdavčevanju med državama. To ni pravo unije, zato se sodišče o tem ne more izreči, razen če se članici dogovorita, da mu zadevo skupaj predložita v okviru 273. člena, je pojasnil predsednik sodišča.

273. člen pogodbe o delovanju EU določa: »Sodišče EU je pristojno v vseh sporih med državami članicami, ki se nanašajo na predmet pogodb, če je bil spor predložen sodišču v skladu s posebnim sporazumom med strankami.«

V avstrijsko-nemškem primeru sodišče po Lenaertsovih besedah ni uporabilo prava unije, temveč mednarodno javno pravo in ostalo. Primer so sprejeli pod svojo jurisdikcijo, ker je bil dovolj povezan s predmetom prava unije, ni bil pa sam spor dejansko pravo unije, je pojasnil.

Če lahko članica opredeli določbe prava unije, ki so kršene, pa se lahko uporabi 259. člen, je še dejal predsednik sodišča. K temu je dodal, da slovensko-hrvaškega primera sicer v strokovnem smislu ne pozna in da na prvi pogled ne vidi, katera področja prava unije bi lahko bila kršena, a da ni on tisti, ki mora to opredeliti.

Člena 259 in 273 sta po besedah predsednika Sodišča EU torej dve možnosti, ki ju je treba razlikovati. V obeh primerih se je sodišče dolžno izreči o primeru, ki mu je posredovan, je še poudaril.

- **Proti Pahorju vložena ovadba zaradi arbitražnega sporazuma. STA. Dnevnik, Ljubljana, 23. april 2018**

<https://www.dnevnik.si/1042819590/Slovenija/proti-pahorju-vlozena-ovadba-zaradi-arbitraznega-sporazuma>
Predsednik stranke Novi socialdemokrati Milan Balažič je danes na okrožno državno tožilstvo v Ljubljani vložil kazensko ovadbo zoper predsednika republike Boruta Pahorja zaradi njegove vloge pri sklenitvi arbitražnega sporazuma o meji s Hrvaško.

V ovadbi je zapisal, da je Pahor s svojim delovanjem kot premier v primeru pogajanj s Hrvaško glede meje med državama leta 2009 kršil 350. člen kazenskega zakonika, ki določa, da se slovenski državljan, »ki poskuša spraviti Republiko Slovenijo v podrejenost ali odvisnost nasproti drugi državi, kaznuje z zaporom od enega do desetih let«.

Balažič v ovadbi utemeljuje, da je Pahor navedeni člen kršil s tem, ko je pristal na 3. člen arbitražnega sporazuma, ki ni omogočal razzsodbe arbitražnega sodišča glede neposrednega stika slovenskih teritorialnih voda z odprtim morjem.

Člen je po njegovem mnenju kršil tudi s tem, ko je pristal na vsebino 3. odstavka 11. člena arbitražnega sporazuma, ki je omogočil, da je Hrvaška v EU vstopila brez predhodne uveljavitve arbitražnega sporazuma.

Po oceni nekdanjega diplomata Balažiča je navedeno neposredno škodovalo Sloveniji, saj jo je ob lanski razglasitvi arbitražne sodbe in nedodelitvi neposredne stika slovenskih teritorialnih voda z odprtim morjem v razmerju do sosednje Hrvaške - zaradi dejanskega statusa stika kot neškodljivega prehoda čez hrvaške ozemeljske vode - postavilo v podrejen položaj in odvisnost, piše v ovadbi, ki so jo danes STA posredovali iz stranke Novi socialdemokrati.

Pahor: Odločitev je treba spoštovati

Pahor je v odzivu dejal, da je v slovenski politiki praktično od ustanovitve samostojne države, pri čemer je bil z njo v dobrem in slabem. Pri tem je ponosen na tri stvari, in sicer na svoj prispevek k spravi, na prispevek k podpisu in ratifikaciji arbitražnega sporazuma ter dejstvu, da je arbitražno sodišče kljub zapletom dokončalo delo in da je meja določena. Tretja stvar, na katero je ponosen, je, da se ni nikoli okoristil s položajem, je dejal na novinarski konferenci ob obisku slovaškega predsednika Andreja Kiske.

Poudaril je, da je predsedniški položaj obakrat zasedel, zato ker so ga nanj postavili ljudje. »Zaupali so mi, poznavajoč vse okoliščine, tudi to, povezano z arbitražno razzsodbo,« je izpostavil.

Po njegovem mnenju sta dva razloga, zakaj je slovenska politika sprejela mejo in enotno meni, da je treba odločitev arbitražnega spoštovati. Prvi je pravni, saj nobena resna ustavna stranka ne more imeti stališča, da odločbe sodišča, ki je bilo utemeljeno na ratificirano mednarodni pogodbi, ni treba spoštovati. Drugi razlog je, da nihče noče prevzeti odgovornosti, da bi na slovenski strani rekel, da je sporazum slab in da se bo znova pogajal, ker ve, da boljšega sporazuma ne bi mogel doseči.

- **Christian Kern, nekdanji avstrijski kancler: Orban zavestno vodi politiko iskanja grešnih kozlov. Aleš Gaube. Dnevnik, Ljubljana, priloga Objektiv, 21. april 2018**

<https://www.dnevnik.si/1042819261/svet/christian-kern-nekdanji-avstrijski-kancler-orban-zavestno-vodi-politiko-iskanja-gresnih-kozlov>

Nekdanji avstrijski kancler Christian Kern je po zadnjih parlamentarnih volitvah s svojimi socialdemokrati pristal v opoziciji, čeprav mu je uspelo izboljšati volilni rezultat stranke. Toda Avstrijci so se v ozračju spodbujenega sovraštva in strahu pred migranti večinoma odločili za stare populistične svobodnjake in za populista novega kova iz etabrirane ljudske stranke Sebastiana Kurza.

Avstrijski socialdemokrati niso šli po poti drugih evropskih socialdemokracij, ki so na volitvah utrpeli hude izgube. Toda za to, da se je pri naših severnih sosedih volilno telo tako močno premaknilo v desno, so soodgovorni tudi sami. Čeprav zadržano so namreč tudi sami začeli prevzemati retoriko desničarjev.

Za novo avstrijsko vlado 52-letni Kern pravi, da ni več proevropsko naravnana. Zaskrbljen je zaradi populizma, ki se širi po Evropi. Med Sebastianom Kurzem, Heinzem-Christianom Strachejem, Marine Le Pen, Geertom Wildersom in Viktorjem Orbanom ni velikih razlik, pravi. Jasno pove, da morajo evropske vrednote spoštovanja vladavine prava veljati za vse države članice, čeprav priznava, da so leta migracijske in finančne krize povzročila tudi premike v vrednotah.

Kakšen je po finančni in migracijski krizi ter rastočem populizmu v številnih evropskih državah danes odnos do vrednot Evrope? So se spremenile?

Priznati moramo, da je prišlo do premika. Naučili smo se, da demokracija, vladavina prava, svoboda medijev in neodvisnost sodstva niso nekaj samoumevnega. Takšno spoznanje in take razprave se nam pred petimi leti ne bi zdele možne. Ključno je, da Evropa ne predstavlja zgolj enotnega trga in gospodarskega subjekta, temveč je tudi skupnost enakih vrednot. Teh vrednot se moramo močneje zavedati in jih tudi zaščititi.

Preprečiti moramo, da se Evropa od znotraj izdolbe, kot se dogaja na Poljskem in se je zdaj zgodilo tudi na Madžarskem. Boriti se je treba proti takšnim avtoritarnim tendencam. Vemo, da so vsi problemi tega sveta – najsi gre za nezaposlenost, podnebne spremembe, migracijsko politiko ali obrambo – rešljivi samo s skupnimi naporji vseh v Evropi. Posamična država sama zase, tudi Nemčija, je prešibka, da bi to rešila na lastno pest.

Vemo tudi, da imamo ob takšnem trgovinskem sporu, kot smo mu priča zdaj, možnost uspeti samo, če nastopimo skupaj in v Evropi ostanemo enotni. V takšnem načinu delovanja se moramo spet prepoznati in ga ubraniti. Evropa zagotovo ni popolna. Je pa ob vseh izzivih časa najboljši odgovor, ki ga imamo. Trenutno smo nekoliko v vzratni vožnji. Toda sam močno stavim na Emmanuela Macrona, ki je v Evropsko unijo ponovno vpeljal optimističen in pozitiven zagon. Za Evropsko unijo je izoblikoval vizijo. Zdaj je treba izoblikovati razumne predloge za reforme, da bi z njimi stopili korak naprej. Težko bo, ker obstajajo zaviralci tega procesa.

Do sprememb oziroma do prehoda od demokracije k avtoritarnosti v srednji Evropi je prišlo v času, ko ste sami vodili avstrijsko vlado. Zakaj se je po vašem mnenju zgodil ta premik?

Desničarji deskajo na valu migracij, ki je prinesel veliko negotovosti. Prepozno smo opazili, kaj se dogaja. Že pred letom 2015 se je v Jordaniji, Siriji in Libanonu vedelo, kaj se dogaja v begunskih taboriščih. In prav v tem času so zmanjšali sredstva za Visoki komisariat za begunce (UNHCR). Če pogledamo nazaj, je bila to katastrofalna napaka. Na koncu smo bili soočeni z begunskim premikom, ki ga ni bilo več možno nadzorovati. Ljudje v Evropi smo imeli občutek, da državne institucije izgubljajo nadzor. To je pripeljalo do izgube zaupanja.

Že leta 2008 so ljudje z izbruhom finančne krize ugotovili, da obstaja denar, s pomočjo katerega naj bi se reševalo banke. Za reševanje finančnega sistema je obstajal denar, ne pa tudi za boj proti nezaposlenosti ali za zagotavljanje prihodkov na primerno visoki ravni. Nato so prišli populisti in celotno krivdo zvalili na begunce. V takšnih okoliščinah je bilo torej ključno, da ljudem povrnemo zaupanje in jim zagotovimo, da imamo stvari pod nadzorom. Pomemben je bil evropski vrh v Valletti leta 2017, kjer smo sprejeli veliko odločitev za nadzor zunanjih meja in za sodelovanje z Libijo. Te sklepe je treba zdaj korak za korakom razvijati. To ni možno preko noči, kot trdijo nekateri. Nihče nima čarobne palice. Potrebne je veliko trdega dela. Vsaj v tej točki Evropa ne nastopa z vizijo, temveč z dejanji in uresničevanjem ukrepov.

Toda v teh letih se je Evropa prav zaradi vprašanja migracij močno premaknila v desno...

Nedvomno.

Tudi vi ste imeli zaradi migracijskih vprašanj težave na zadnjih volitvah v Avstriji. Politiki z leve so prevzemali retoriko desničarjev glede beguncev in vprašanj azilne politike. Je bila napaka, da ste tudi sami malce ubrali to pot?

Na avstrijskih volitvah so bili migracije in gibanje beguncev glavna tema. Ta tema je bila pomembnejša od vseh drugih. Kljub temu smo socialdemokrati na teh volitvah dobili celo več glasov – eno desetinko odstotka več oziroma 103.000 dodatnih volilnih glasov. Prišlo je tudi do obsežnih premikov v našem volilnem telesu. Več glasov smo dobivali v urbanih območjih, v akademskem okolju, prvič je SPÖ volilo tudi več samskih oseb. Smo pa zato na podeželju izgubljali glasove. Za nas je težavo pomenila odločitev, da ne bomo sodelovali v tekmih za najostrejšo sporočilo. To sta počela Kurz in Strache. Vse težave tega sveta sta naprtla beguncem. Po njunem mnenju so še vlaki zamujali zaradi beguncev. Čakalne dobe na operacije so prav tako pripisali beguncem. Celo za to, da otroci nimajo dobrih ocen v šoli, so bili krivi begunci.

Mi smo sicer priznali, da je vprašanje migracij problem, a nismo bili pripravljeni tega zaostrovati na plečih ljudi. Ne obstajajo namreč tisti Sirci, tisti Afganistanci in tisti Čečeni. To so v prvi vrsti ljudje, ki so k nam prišli zaradi vojne, uničenja in pomanjkanja. In zaslužijo si priložnost. Z mojega vidika, z vidika socialdemokrata so konvencije o zaščiti človekovih pravic svete. Ker nismo iskali grešnih kozlov, je obveljalo, da smo pri teh vprašanjih preveč medli. Ljudje so menili, da smo prešibki, in se spraševali, kakšen je sploh naš odgovor na ta vprašanja.

Toda prav vaša vlada je določila zgornjo mejo sprejemanja beguncev in zaostrovala azilno politiko...

Drži. Toda to je bilo po mojem mnenju nujno, ker smo želeli pomagati resnično tistim, ki so prihajali iz vojn in z območij uničenja. Če želimo to storiti, moram omejiti ilegalne migracije tistim, ki prihajajo z ekonomskimi motivi. Avstrija je imela glede na svojo velikost – ob Nemčiji glede na njeno velikost – največ migrantov. Naše zmožnosti smo dodobra izčrpali. Če bi šli preko svojih zmožnosti, bi začeli izgubljati podporo med prebivalstvom. Posledica bi lahko bila tudi ta, da bi populist povsod dominirali in dosegli še boljši volilni rezultat. Pri sprejemanju azilne politike je torej treba upoštevati, kaj lahko prebivalstvu še naložiš. Nikoli pa nismo azilne politike postavljali pod vprašaj.

Je uspelo Orbanovi politiki gradnje žičnatih ograj in negativnega pogleda na migrante prodreti v osrednji evropski politični mainstream?

Kaj takega se ne sme zgoditi. S takšnim besednim zaostrovanjem v naših družbah neti sod smodnika. Naloga predsednika vlade je, da prebivalstvo drži skupaj, ne pa da ga deli. Zelo lahko je izigravati ljudi drugega proti drugemu in iskati grešne kozle. Veliko težje pa je zagotoviti, da vsi urejeno in miroljubno živijo skupaj. Če si odgovoren politik, moraš paziti na svojo retoriko. Orban pa svojo politiko iskanja grešnih kozlov vodi zavestno.

Pri vprašanju postavljanja ograje je pomembno predvsem to, da za dodelitev azila potrebuješ ustrezno vodene postopke. Moje razumevanje humanizma ni takšno, da bomo kar zamižali pred dogajanjem v Libiji ali Siriji. To bi bilo v nasprotju z našo humanistično tradicijo. Soočeni smo tudi z zavezo, da ljudem, ki jih ne moremo pripeljati k nam, izboljšamo vsaj njihove življenjske razmere tam, kjer so. Kristjani temu pravijo ljubezen do bližnjega. Mi pravimo temu solidarnost. To je pomemben princip, ki ga Orban nima. Njemu je vseeno, kaj se bo s temi ljudmi zgodilo in ali bodo umrli.

Prav to je denimo tudi težava v libijskih begunskih taboriščih. Pomembno je, da ljudje ostanejo v Libiji in da ne poskušajo priti v Evropo, če vemo, da tukaj ne bodo dobili azila. Vendar bo to delovalo le, če v tamkajšnjih taboriščih ne bodo soočeni z uničenjem, posilstvi, mučenji in uboji. Imamo torej skupno odgovornost.

Avstrija je ponovno pred odločitvijo, da bo podaljšala nadzor na notranjih schengenskih mejah s Slovenijo. Podobno nameravajo storiti Nemčija, Danska in Francija. Pred več kot dvema letoma se je razpravljalo o tem, ali naj se Grčijo zaradi nezmožnosti nadzora zunanje schengenske meje vrže iz schengenskega območja. Če se tako dolgo podaljšujejo nadzori na notranjih schengenskih mejah, ali lahko trdimo, da schengen še obstaja?

Dejstvo je, da moramo zagotoviti ponovno funkcioniranje schengena in Dublinske uredbe. V kakšni situaciji je Avstrija? Seveda vemo, da zahodna balkanska pot ni zaprta. V srednjo Evropo še vedno prihaja precejšnje število ljudi. Nemci so se na to odzvali z močnimi mejnimi kontrolami na meji z Avstrijo. V takšni situaciji prihaja do domino efekta, ko se naslednja država prav tako odloči za vzpostavljane mejnih nadzorov. Takšno stanje moramo odpraviti. Za to, da bo do tega prišlo, pa je ključno funkcioniranje nadzora na zunanjih mejah, za kar moramo zagotoviti nove kapacitete. Vedeti moramo, kdo prihaja v Evropsko unijo. Pomembno je tudi, da imamo urejen azilni sistem. Temu se prijatelji na Madžarskem, Poljskem in Slovaškem ne morejo izogniti. Kajti če zdaj sistema ne bomo uredili z določili o tem, kdo sme priti v Evropo in kdo ne ter kje lahko ti ljudje prebivajo, si bomo morali pomagati s takšnimi sredstvi, kot so mejni nadzori. In tega nisem vesel. Mejni promet med Avstrijo in Slovenijo je gospodarsko pomemben, pomemben je tudi za turizem. Nadzori torej ne morejo biti dolgoročno rešitev. Toda najprej potrebujemo evropske rešitve.

Krepitev nadzora na zunanjih mejah je ena od točk, v katerih se strinjajo vse države članice. V prihodnjem večletnem evropskem proračunu naj bi za to namenili precejšnje vsote denarja. Lahko po vašem mnenju projekti večjega nadzora na zunanjih mejah vodijo v zmanjšanje sredstev za kohezijske in kmetijske politike?

Imamo objektivni problem: zaradi brexita bo manjkalo 12 do 14 milijard evrov prihodkov. S prihranki pri upravljanju – celotni izdatki EU za upravljanje znašajo 7 milijard evrov – nam tega ne bo uspelo kompenzirati. V evropskem proračunu si moramo tako postaviti druge prioritete. Potrebujemo investicije v infrastrukturo, potrebujemo več denarja za inovacije, raziskave, izobraževanje in zaščito zunanjih meja. V proračunu bomo torej soočeni z večjimi izdatki in manjšimi vplačili. Dobro moramo premisliti, kako izvesti prerazporeditve. Prišlo bo tudi do krčenj sredstev za kohezijo in kmetijsko politiko, vendar pa je to treba storiti premišljeno. Danes še vedno spodbujamo kmetijsko industrijo. Za krave porabimo več denarja kot za raziskovalce. To zagotovo ni v prihodnost usmerjena pot, če želimo postati konkurenčni Aziji in Američanom. Zavedati se moramo, da bo razprava o tem, kaj bomo še financirali in česa ne, izjemno težka.

Čeprav v Evropi s trenutno gospodarsko rastjo ponovno doživljamo sončna leta, se reformni proces Evropske unije izjemno počasi pomika naprej. Zakaj?

Imamo dva velika problema. Vpeljali smo evro, vendar smo zamudili priložnost, da vzpostavimo pravo gospodarsko in monetarno politiko. Vzpostavili smo skupno valuto, vendar ne politično-gospodarskega dežnika zanjo. To je ena izmed zamujenih priložnosti, ki so nas dohitele med gospodarsko krizo.

Drugi problem pa je, da smo pri zadnjem večjem valu širitve EU, v katerem se je integraciji pridružila tudi Slovenija, pozabili na novo vzpostaviti upravljanje v Evropski uniji. Če bo prišlo denimo do sankcij proti Poljski zaradi ogrožanja svobode medijev in neodvisnosti sodstva, je Viktor Orban že napovedal, da pri tem ne bo sodeloval. Do sankcij tako ne more priti. Posameznik ima torej možnost zavračanjem povzročiti, da celotna Evropska unija ne deluje več.

Te zgodovinske napake nas torej danes dohitevajo. V preteklosti bi morali ustvariti bolj natančne mehanizme odločanja. A takrat si nihče ni mogel predstavljati, da bi režimi na Poljskem in Madžarskem nenadoma začeli dvomiti o demokratičnem konsenzu. Ampak prav to se je zdaj zgodilo.

Evropska komisija se trenutno še pogovarja s Poljsko o morebitnih spremembah pravosodne reforme. Menite, da bo postopek po 7. členu Pogodbe o Evropski uniji sploh prišel do odločanja v evropskem svetu?

To bo težko. Razprava se bo namreč pomešala z razpravo o novem proračunu. Avstrija je neto plačnica v evropski proračun. Ne bi pa imel razumevanja za to, da bi investirali v infrastrukturo na Poljskem in Madžarskem, kar je sicer prav, vendar pa bi ti državi hkrati dejali, da se ne bosta držali pravil. Prihajalo bo do napornih diskusij. Izstop Velike Britanije bo Evropsko unijo zaposloval bolj, kot si danes mislimo.

Kako?

Zagotovo ne zato, ker se z Veliko Britanijo ne bi mogli dogovoriti. Veliko se bo pogajalo, morda pa se bodo na koncu Britanci še premislili, če bodo ugotovili, koliko negativnih posledic bo to imelo za njih. Toda po britanskem izstopu bo veliko težje za preostalih 27 držav. Dogovoriti se bodo namreč morale, kaj so njihove prioritete in kaj politična težišča. Imamo Macrona, ki si želi Evropo popeljati naprej in si želi več Evrope, kar tudi sam podpiram. Evropa mora biti zmožna sprejemati odločitve na področjih gospodarske, varnostne in okoljske politike. Nobena država članica, niti Nemčija, teh vprašanj ne bo mogla rešiti sama. Potem pa obstajajo še tisti, ki reforme zavirajo. Poleg Poljske v to skupino sodita tudi Nizozemska in nova avstrijska vlada.

V Avstriji smo dobili vlado, ki zagotovo ni proevropska. Uveljaviti hoče zgolj svoje egoistične interese, denimo pri krčenju sredstev za pomoč družinam. Čeprav dobro vemo, da to krčenje ni skladno z evropskim pravom – in to bo ugotovilo tudi evropsko sodišče – vseeno nadaljujejo z njim. To počnejo zato, da bodo po zavrnitvi evropskega sodišča v Avstriji lahko izvedli kampanjo in s prstom pokazali na Evropsko unijo, češ da zaradi nje tega niso mogli dokončati. Glede tega, da lahko s

temi krčenji sesujejo naš celoten sistem nege, jim je vseeno. Ampak to je pač njihova finta, s katero poskušajo grešnega kozla poiskati v Evropski uniji.

Zakaj po vašem mnenju kancler Kurz ni pripravljen vplačati več v prihodnji evropski proračun?

Zato, ker je populist. Reče tisto, kar ljudje želijo slišati.

Kako se populizem na zahodu Evropske unije razlikuje od tistega na vzhodu integracije?

Imamo različne tokove. Toda med Orbanom in Le Penovo ni veliko razlik. Med Strachejem in Wildersom pa sploh ne. Kurz in Strache sta si precej blizu. Zanimivo je, da so se v Avstriji nekdanji konservativci povezali s človekovimi pravicami. To je komično. Njihovi vodilni funkcionarji prosti čas preživljajo v združenjih, kjer poudarjajo patriotizem, domoljubne vrednote in zavezanost Nemčiji, kar pa v Avstriji ni tako priljubljeno. Ampak to se je pač obudilo tudi z migracijsko krizo. Skrbi pa nam mora povzročati oblikovanje vlade v Italiji. Če bo prišlo do povezave med Severno ligo in Gibanjem petih zvezd, utegne to imeti precejšnje posledice. Potem bo tudi Italija del te populistične forme. Upam, da bodo del nove vladne koalicije v Italiji tudi socialdemokrati, saj bi tako obstajal vsaj en glas razuma.

Če so v precejšnjem številu držav na oblasti populistični, kako je potem možno sprejeti evropske reforme, ki bi EU v prihodnje krepile?

Migracijska kriza je velik izziv, a je rešljiva. Eden izmed temeljev je, da se reševanja tega vprašanja lotimo resno in da poskrbimo za urejen azilni sistem. Hkrati moramo zagotoviti, da bo integracija azilantov delovala in da bo poskrbljeno tudi za varnost ljudi. Čeprav se stopnja kriminala v Avstriji zelo znižuje, avstrijski kancler na televiziji svari pred kriminalom. Ves čas se torej igrajo z varnostnimi vprašanji in širijo laži. Te lekcije smo se naučili tudi na Koroškem. SPÖ je tam na volitvah dobila 48 odstotkov volilnih glasov, saj je deželni glavar z resno politiko izboljševal življenje ljudi. Zato sem optimističen in upam, da bo to obdobje populizma ponovno minilo, če se bomo ukvarjali s pravimi vprašanji.

Evropska unija želi večino reform sprejeti pred naslednjimi evropskimi volitvami maja 2019. Če tega ne bo storila, obstaja bojazen, da bodo populistični dobili zagon in bodo morda še bolj številno zastopani v evropskem parlamentu. Je evropske reforme možno sprejeti do volitev?

To bo težko. Zaradi oblikovanja nemške vlade je prišlo do zamika reformnega procesa. Vrh Merkel-Macron se bo zgodil šele junija. Ko bosta oblikovala svoje predstave o reformah, bo treba vanje prepričati še druge. Precej skeptičen sem glede tega, da bo to možno storiti pred evropskimi volitvami. Ni toliko pomembno, da so vse reforme že sprejete. Zadostovalo bi že, če bi nakazali pot. A tudi to bo težko.

- **Javni protest in apel vsem poslancem Državnega zbora Republike Slovenije**

Dnevnik, Ljubljana, Odprta stran, 24. april 2018

<https://www.dnevnik.si/1042819618/mnenja/odprta-stran/javni-protest-in-apel-vsem-poslancem-drzavnega-zbora-republike-slovenije>

Spoštovane vse poslanke in vsi poslanci DZ!

Obračamo se konkretno na vse vas in vsakega med vami v zvezi s predlogom zakona o uresničevanju kulturnih pravic narodnih skupnosti pripadnikov narodov nekdanje SFRJ v Sloveniji.

Podpisani izvoljeni predstavniki Zvez kulturnih društev vseh šestih narodnih skupnosti Albancev, Bošnjakov, Črnogorcev, Hrvatov, Makedoncev in Srbov, ki smo v številu znatno več kot 200.000 državljanov Republike Slovenije ter v tudi naši državi živimo lojalno in smo polno družbeno integrirani, izražamo obžalovanje in globoko razočaranje nad tistim delom izvoljenih predstavnikov ljudstva, ki nas zaradi našega neslovenskega etničnega izvora še po 27 letih očitno niso pripravili sprejeti medse kot konstitutivni del slovenske nacije. Namreč še v tem trenutku smo kot narodne skupnosti nelegalni subjekti v svoji državi, ni nas ne v ustavi ne v nobenem zakonu ali kakem drugem pravnem aktu RS, zaradi česar je kršen 2. člen ustave, po katerem je ali bi morala biti RS pravna država.

Poslanke in poslanci SDS (Anja Bah Žibert, Jelka Godec in Bojan Podkrajšek), DeSUS (Marija Antonija Kovačič in Primož Hainz), SD (Marija Bačič) in NSi-KD (Ljudmila Novak) so sejo odbora za kulturo 20. aprila 2018 demonstrativno obstruirali. Zato so prisotni poslanci, člani odbora za kulturo ostalih parlamentarnih strank (SMC, Levica, nepovezani in NS), sicer soglasno, a lahko le z enim glasom večine potrdili predlog zakona o uresničevanju kulturnih pravic narodnih skupnosti pripadnikov narodov nekdanje SFRJ v Sloveniji. Ker poslanske skupine prvoomenjenih strank napovedujejo obstrukcijo za tudi 24. aprila že sklicano plenarno sejo državnega zbora, se kaj lahko zgodi, da ta seja sploh ne bo sklepčna, saj je zanjo potrebnih 46 poslanskih glasov.

Potem ko je lani propadla pobuda za vpis v ustavo teh šestih NS, imenovanih leta 2011 v Deklaraciji DZ, izglasovani z naddvretjinsko večino vseh poslancev DZ, smo upali, da bo letos po naših 15-letnih kolektivnih strpnih in argumentiranih prizadevanjih sprejet vsaj zakon o kulturnih pravicah, ki bi omogočil vsaj delno vzdrževanje in ohranjanje kulturnih posebnosti vsake od šestih NS.

Okrog obravnavane zadeve, ki je načeloma vsebinsko nadstrankarska in bi morala biti nestransko, nismo pripravili sprejeti pojasnjevanja, da gre pri omenjeni obstrukciji številnih poslancev za strankarsko disciplino, ki je sicer že sama po sebi neustavna (82. člen ustave RS), a je v tem primeru še dodatno nesprejemljiva, ker je preprosto, vsaj po evropskih standardih, izrazito diskriminatorna. Če pa gre za tako odkrito politiko bodisi nekaterih parlamentarnih strank bodisi poslancev individualno, pa naj se javno izpostavijo in glasujejo na plenarni seji proti zakonu, ne pa da se strahopetno skrivajo za mehanizmom obstrukcije, ki da je drugačnega izvora.

Zato pozivamo vse poslanke in poslance DZ RS, da se udeležijo plenarne seje državnega zbora 24. aprila 2018 in se z lastnim glasom odkrito opredelijo do obravnavanega zakona.

Za narodne skupnosti v Sloveniji živečih Albancev Tahir Maliqaj, Bošnjakov Fahir Gutić, Črnogorcev Veselin Lakić, Hrvatov Mijo Stanko, Makedonci dr. Ilija Dimitrievski in Srbov mag. Drago Vojvodić ter dr. Vera Kržišnik - Bukić, znanstvena svetnica Inštituta za narodnostna vprašanja

- **Hrvaški odvetnik slovenskih ribičev se bo pravočasno pritožil na nove kazni. STA. Dnevnik, Ljubljana, 24. april 2018**

<https://www.dnevnik.si/1042819690/slovenija/hrvaski-odvetnik-slovenskih-ribicev-se-bo-pravocasno-pritozil-na-nove-kazni->

Zastopnik slovenskih ribičev na Hrvaškem Ivica Senjak iz Pulja je potrdil, da se bo v zakonskem roku osmih dni pritožil na kazni hrvaškega ribiškega inšpektorja, ki so jih v ponedeljek prejeli slovenski ribiči v Kopru in Izoli. Povedal je, da še ni uspel stopiti v stik z vsemi slovenskimi ribiči, ki so dobili kazni.

Senjak je povedal, da ga je o novih kaznih obvestil koprski ribič Silvano Radin, ki je od hrvaškega kmetijskega ministrstva po pošti prejel 14 plačilnih nalogov, sedem kot fizična oseba in sedem kot pravna oseba. Radina bremenijo nedovoljenega ribolova v Piranskem zalivu in zahtevajo plačilo 28.000 evrov.

Kazni je prijelo še pet Radinovih kolegov, je dejal Senjak. Kot je dodal, so položnice prejeli v ponedeljek, tako da še ni uspel priti v stik z vsakim posameznim slovenskim ribičem, a se bo pritožil v zakonskem roku, ki se izteče 2. maja.

- **Migrantov je več, vendar to za MNZ ni presenečenje. STA, Uroš Škerl Kramberger. Dnevnik, Ljubljana, 24. april 2018**

<https://www.dnevnik.si/1042819826/slovenija/migrantov-je-vec-vendar-to-za-mnz-ni-presenečenje>

Migracije so spet v središču pozornosti domače in regionalne politike. Število prihodov migrantov po balkanski poti se povečuje. V slovenskem azilnem domu je gneča ob sprejemu, a prosilci za azil državo kmalu tudi zapustijo. Državni sekretar z MNZ Boštjan Šefic je v minulih dneh osebno obiskal Zagreb, Beograd in Tirano, da bi izvedel več o dogajanju »na terenu«.

Z otopljitvijo vremena so migracijska vprašanja ponovno postala del pogovorov držav na balkanski begunski poti. Število ljudi, ki potujejo v Evropo od Turčije prek nekdanje Jugoslavije v Slovenijo in naprej, se je še povečalo. Številke sicer niso tako dramatične, kot so bile leta 2015 ali med iraško vojno (po letu 2003), kljub temu pa je ministrstvo za notranje zadeve državnega sekretarja Boštjana Šefica napotilo na pogovore v Albanijo, Hrvaško in Srbijo.

Tisoč migrantov letos v Slovenijo

Državni sekretar je v izjavi za javnost pojasnil, da je slovensko mejo letos prestopilo tisoč migrantov, kar je okoli 300-odstotno povečanje glede na enako obdobje v lanskem letu. Okoli 85 odstotkov jih je zaprosilo za azil. »Seveda te številke še obvladujemo, posebni ukrepi niso potrebni,« je dejal Šefic. Priznal pa je, da povečano število prošelj za azil pomeni »pritisk na azilni sistem«.

V vsaki od obiskanih držav – več obiskov pa bo še v prihodnjih tednih – poskuša ministrstvo za notranje zadeve pridobiti informacije o dogajanju na terenu. »Naše informacije izmenjujemo z informacijami kolegov v posameznih državah,« je pojasnil Šefic. Dodal je, da se države med seboj dogovarjajo, »kako obvladovati te poti«.

Šefic je v pogovoru za Slovensko tiskovno agencijo poudaril, da povečano število ljudi na balkanski poti še ne pomeni povečanega varnostnega tveganja. »Temu vprašanju pa posvečamo izredno pozornost,« je dejal. »Ne moremo izključiti možnosti, da bi se situacija zaostrila.« Ocenil je, da je v Sloveniji situacija v primerjavi »z nekaterimi drugimi državami« bolje upravljana – tudi po zaslugi novega urada vlade za oskrbo in integracijo migrantov ter nevladnih organizacij, ki delujejo na tem področju.

V slovenskem azilnem sistemu je sicer predvidenih okoli tisoč mest oziroma postelj. Vendar migranti iz Slovenije tudi nenehno odhajajo naprej na zahod Evrope, tako da se zmogljivosti sprti praznijo. V azilnem domu se pritožujejo le zaradi velike gneče v sprejemnih prostorih, saj obravnavajo tudi po več kot sto migrantov hkrati. Za prenočevanje novih prišlekov so tako morali urediti tudi večnamenski prostor.

Vsi trdijo, da učinkovito »branijo« meje

Hrvaška policija nam je sporočila, da so v letošnjem letu na meji s Slovenijo pri poskusu nedovoljenega prestopa meje ujeli 286 oseb, na meji s Srbijo 522 oseb, na meji z Bosno in Hercegovino pa 143 oseb. Hrvaška se trudi Evropski uniji dokazati, da učinkovito »branijo« meje, saj je že nekaj let v postopku za sprejem v skupni schengenski prostor. Podobne so težnje Slovenije, ki je sicer del schengna, vendar je Avstrija kljub temu na meji s Slovenijo uvedla kontrole, ki jih nenehno podaljšuje. Slovenija nasprotno zatrjuje, da kontrole niso potrebne, saj vsa preverjanja na južni meji opravi že sama. Zlasti slovenski zunanji minister Karl Erjavec ter premier Miro Cerar poudarjata, da preverjanja na avstrijski meji zaradi omejevanja prostega pretoka blaga škodijo gospodarstvu.

Premier Miro Cerar je danes na Brdu pri Kranju gostil vrh Procesu sodelovanja jugovzhodne Evrope, ki so se ga udeležili predstavniki držav v regiji. Med drugim je Cerar spregovoril tudi o pomenu migracij. »V času migracijske krize smo bili soočeni s spoznanjem, da je migracije mogoče omejiti le s koordiniranimi ukrepi Evropske unije in vseh držav na migracijski poti, tako ciljnih kot tudi tranzicijskih,« je dejal. Poudaril je, da »Slovenija ostaja zavezana izvajanju koordiniranih ukrepov med državami na balkanski migracijski poti«.

Iz Bosne na Hrvaško za 2800 evrov

Hrvaška policija je danes sporočila, da je razkrinkala tihotapsko organizacijo, ki je prevažala migrante iz Bosne in Hercegovine na Hrvaško. Od decembra lani do aprila letos naj bi kriminalna skupina iz Bihaća in Velike Kladuše na severozahodu BiH v Zagreb prepeljala najmanj sto petdeset migrantov. Za prevoz so zahtevali od 350 do 2800 evrov, je poročala hrvaška tiskovna agencija Hina. Na Hrvaškem v zadnjem času beležijo vse več primerov tihotapljenja ljudi iz BiH na območje Karlovske županije, od koder migranti večinoma poskusijo nadaljevati pot prek Bele krajine. Karlovska policijska uprava je v prvih treh mesecih letošnjega leta pri poskusu nedovoljenega prečkanja meje ustavila sto tri osebe, v enakem obdobju lani pa dvanajst.

- **V dveh minutah do še enega poraza SMC. Meta Roglič. Dnevnik, Ljubljana, 24. april 2018**

<https://www.dnevnik.si/1042819847/slovenija/v-dveh-minutah-do-se-enega-poraza-smc>

Poslanci opozicijskih SDS in NSi ter koalicijskih SD in DeSUS so včeraj družno zavrnilo dnevni red seje parlamenta. Na njem so bili predvsem zakonski predlogi, ki so jih v postopek vložili poslanci največje vladne stranke. Vodja poslanske skupine SMC Simona Kustec Lipicer je dogajanje ocenila kot "strašljivo zavezništvo starih političnih strank".

Včeraj smo bili priče eni najkrajših, če ne celo najkrajši seji državnega zbora v zgodovini slovenskega parlamentarizma. Trajala je natanko minuto in petdeset sekund. Toliko je namreč zadoščalo za zavrnitev predloga dnevnega reda izredne seje, ki so jo zahtevali poslanci SMC in Levice. Proti dnevnemu redu so glasovali poslanci opozicijskih SDS in NSi ter koalicijskih SD in DeSUS. Svoje odločitve včeraj niso pojasnili, v preteklih dneh pa so večkrat poudarili, da nasprotujejo sprejemanju poslanskih zakonov tik pred volitvami, saj da ti služijo predvsem nagovoru volilcev. Kritike so letele zlasti na poslance največje vladne stranke SMC, ki so se v zadnjih mesecih podpisali kar pod 17 zakonskih predlogov, kar je več, kot so jih pred tem spisali v treh letih. »Gre za cenene politične izgovore. Na tokratni izredni seji smo bili priče strašljivemu zavezništvu starih političnih strank, zavezništvu proti rešitvam v dobrobit ranljivih skupin in ljudi v naši državi. Takšne prihodnosti si Slovenija ne zasluži,« pa je bila po včerajšnjem razpletu ogorčena vodja poslanske skupine SMC Simona Kustec Lipicer

Nekateri predlogi so padli že na odborih

Na predlaganem dnevnem redu izredne seje parlamenta je bilo prvotno deset zakonskih predlogov poslancev največje vladne stranke, dva, pod katera sta se kot prva podpisala predstavnika opozicijske Levice, in dva, ki sta ju predlagala poslanca druge največje koalicijske stranke DeSUS. Vendar se je obravnava osmih zakonskih predlogov ustavila že na sejah matičnih delovnih teles, saj so bile te zaradi obstrukcije poslancev SD, DeSUS, SDS in NSi nesklepčne. Tako pogojev za obravnavo na plenarnem zasedanju na primer ni izpolnil predlog predsednika državnega zbora Milana Brgleza, s katerim bi vojnim invalidom, vojnim veterantom in žrtvam vojnega nasilja vrnilo pravico do zdravljenja v zdraviliščih, ki jim je bila vzeta z Zujfom. Prav tako je na matičnem delovnem telesu obtičal predlog Janija Möderndorferja. Ta je želel odpraviti neskladje v zakonu o političnih strankah, zaradi katerega strank v primeru prekrškov, kot je bil na primer nezakonit najem posojila SDS, ni mogoče kaznovati z začasnim odvzemanjem proračunskega denarja.

Pogoje za obravnavo na včerajšnji izredni seji parlamenta je izpolnjevalo le šest poslanskih zakonov. Med njimi sta bila predlog poslanca SMC Saše Tabakovića o večji spolni uravnoteženosti organov odločanja v javnih podjetjih in javnih zavodih ter predlog poslanke Jasne Murgel (SMC), s katerim naj bi olajšali vključevanje otrok s posebnimi potrebami v vzgojno-izobraževalno okolje. Obravnavo na matičnem odboru sta prestala tudi dva zakona, ki ju je v parlamentarno proceduro vložil poslanec SMC Dragan Matić. Po prvem naj bi država zaščitila kolektivne kulturne pravice jugoslovanskih manjšin, po drugem pa bi nekaterim programom v kulturi namenili dodaten proračunski denar.

Proti tudi nekateri novejši obrzi

»Šlo je za zakone, s katerimi smo želeli popraviti krivice oziroma izboljšati nezadovoljivo stanje, kar ni uspelo niti preteklim niti aktualni vladi oziroma dvema ministrstvom: za kulturo in za delo,« je včeraj poudarila Kustec-Lipicerjeva. Spomnimo, da prvo vodi minister DeSUS, drugo pa ministrica SD. Bo torej SMC v prihodnjem mandatu lahko sodelovala s takšnimi »starimi strankami«, katerih ravnanja si po navedbah Kustec-Lipicerjeve »naša demokracija ne zasluži več«? »Želimo delati predvsem s takšnimi političnimi strankami, ki bodo prinašale rešitve, ki bodo v skrbi za ljudi presegle cenene politične interese in poglede,« je na naše vprašanje odgovorila vodja poslancev SMC.

Vendar pa so se včeraj vzdržali oziroma pritisnili tipko proti tudi nekateri novejši obrzi, izvoljeni na listi SMC. Tako so bili proti Bojan Krajnc, ki se je, nezadovoljen s ponujenim volilnim okrajem, že preselil med nepovezane poslance, ter Teja Ljubič in Branko Zorman, ki ostajata v največji poslanski skupini. Slednji je po padcu zakona o igrah na srečo, katerega predlagatelj je bil, izstopil iz SMC. Kot pravi, razlogov za odhod iz njene poslanske skupine ni, saj je parlament praktično končal delo. »V poslanski skupini je še vedno zdravo jedro tistih, ki si zaslužijo opravljati funkcijo poslanca,« je dodal.

- **Pobeg iz Evrope v Evropo. Uroš Škerl Kramberger. Dnevnik, Ljubljana, 25. april 2018**

<https://www.dnevnik.si/1042819835/mnenja/komentarji/pobeg-iz-evrope-v-evropo>

Slovensko notranje ministrstvo je začelo nov krog pogovorov o migracijski situaciji na Balkanu. Državni sekretar Boštjan Šefic je v minulih dneh obiskal Tirano, Zagreb in Beograd. S terena od turško-grške meje do meje na Kolpi prihajajo informacije o večjem številu beguncev. Številke so seveda daleč od tistih iz leta 2015 ali iz let od 2003 do 2007. A države so z zapiranjem meja prihode v preteklih dveh letih tako zreducirale, da število lahko hitro naraste tudi za nekaj sto odstotkov.

Razlogov za povečanje je več. Eden od njih je pomladno-poletna otoplitev, saj je zdaj lažje potovati. V Turčiji je begunsko življenje do konca bedno. Državi vlada avtokratski režim, ki sloni na rasizmu in izkoriščevalskem kapitalizmu. Begunske družine so v Turčiji novodobna suženjska sila. Nadalje je policijska represija na srbsko-madžarski in srbsko-hrvaški meji, s pretepanji in nasilnim pregonom beguncev nazaj čez mejo, povzročila premik poti skozi Albanijo, Črno goro ter Bosno in Hercegovino proti hrvaški in slovenski meji na severozahodu. V ta del regije so se premaknili tihotapci, pa tudi tisti, ki potujejo brez »pomoči«. Nova pot ni lažja in ne bolj zanesljiva, je pa hitrejša. Tretji razlog je zavračanje čolnov z begunci, ki plujejo iz Libije v Italijo, in njihovo vračanje v roke libijskih rabljev. Zato se pot ponovno preusmerja na Balkan, kjer je življenje vendarle vredno malenkost več. Razlog so tudi nevdružne razmere v Grčiji in Bolgariji. Ironično je, da slovenski premier Miro Cerar in predsednik Borut Pahor v času bolgarskega predsedovanja EU pavšalno pritrjujeta udejstvovanju te države na področju migracij. Bolgarija namreč z begunci ravna kot z živalmi in ni čudno, da od tam pobegnejo – v Slovenijo oziroma čez Slovenijo. In tudi na grških otokih so begunci stlačeni v sodobne verzije koncentracijskih taborišč. V njih je situacija tako stihijska, da so se različne skupine – kot v prazgodovini – začele med seboj spopadati s koli in kamni, od zunaj pa jih – prav tako s koli in kamni – napadajo grški neonacisti.

Debata članic Evropske unije o enotnih azilnih standardih, ki se vleče že leta, je poleg debate o ohranjanju demokratičnih vrednot eden najnujnejših procesov za preživetje Evrope. Le če bodo migranti povsod v EU lahko pričakovali enake sprejemne pogoje ter presojo, ali so upravičeni do azila ali ne, po enotnih merilih, bo sekundarnih migracij manj.

V to pa bo treba čim prej – kot kaže – vključiti tudi Bosno in Hercegovino. Zaradi vse večjega števila beguncev v Sarajevu, Bihaču, Veliki Kladaši se tja že preusmerjajo programi humanitarnih organizacij. Oblikoval pa se je tudi premislek, ki je na obronkih EU dobro znan. Bosna in Hercegovina se je februarja, ko se je izkazalo, da število ljudi na poti narašča, odzvala s sporočilom Bruslju: če bo Evropa želela, da Bosna in Hercegovina ustavi migrantsko pot in oskrbi migrante, bo morala za to nameniti denar.

V tako pisanem prepletu okoliščin je jasno le, da ima Boštjan Šefic pred seboj izredno kompleksno tematiko, ki se kratkoročno zagotovo ne bo razrešila. Vojne in konflikti od Afrike prek Bližnjega vzhoda do Azije se ne končujejo, temveč se razpihujejo. Podobno težo imajo tudi podnebne spremembe, ki uničujejo pokrajine in zdoma poženejo milijone. Ljudi na poti bo prihodnja leta vedno več. Volitve v Sloveniji pa bodo že čez dva meseca. Migracije se oblikujejo v eno od odločilnih predvolilnih tem. Nasproti si bosta stali demagogija in malo manjša demagogija. Ter tu in tam kakšna beseda o človekovih pravicah. Stave že padajo.

- **Pritožbe slovenskih ribičev bodo predvidoma od inšpektorata romale na sodišče v Umagu. STA. Dnevnik, Ljubljana, 25. april 2018**

<https://www.dnevnik.si/1042819889/slovenija/pritozbe-slovenskih-ribicev-bodo-predvidoma-od-inspektorata-romale-na-sodisce-v-umagu>

Slovenski ribiči, ki so prejeli kazni hrvaškega ribiškega inšpektorja, so se danes v Kopru sestali s svojim zastopnikom na Hrvaškem Ivico Senjakom iz Pulja. Ta je po srečanju napovedal, da se bodo pisno pritožili inšpektoratu, ki bo moralo avtomatično zadevo predati sodišču v Umagu, kjer bo nato potekal redni prekrškovni postopek.

Inšpektorat lahko pritožbo sicer zavrne le iz proceduralnih razlogov, a Senjak obljublja, da tu ne bodo naredili napak, tako da bo zadeva prešla na umaško sodišče. Za pritožbo na inšpektorat imajo osem dni časa.

Slovenski ribiči so sicer prejeli skupno okoli 40 kazni iz naslova kršitev zakona o morskem ribolovu, bodisi zaradi nezakonitega ribolova bodisi zaradi ribarjenja znotraj tri milje širokega pasu ob obali, je po današnjem srečanju še pojasnil Senjak. Navedel je še, da je inšpektorat v preteklosti za tovrstne prekrške kaznoval tudi hrvaške ribiče, čeprav so po njegovih besedah slovenski ribiči prejeli več kazni.

V zvezi s postopki, ki se proti slovenskim ribičem že vodijo na sodišču v Umagu, je Senjak navedel, da naj bi hrvaško sodišče preko instituta mednarodne pravne pomoči skušalo dobiti izjave slovenskih ribičev, zaprosilo pa bi moralo sodišče v teh dneh dostaviti slovenskemu pravosodnemu ministrstvu, in sicer z zahtevo, da se slovenske ribiče zasliši na enem od slovenskih sodišč. Ali bo slovensko ministrstvo ugodilo prošnji, Senjak ni znal oceniti.

Bojijo se izpada dohodka

Koprski ribič Silvano Radin je glede kazni hrvaškega inšpektorja poudaril, da so upoštevali arbitražno odločbe in v njej predvidene deroge, saj so lovili poldrugo miljo od obale pri Savudriji. Sicer tja do junija ti postopki ne bodo kaj dosti vplivali na delo slovenskih ribičev, »ker enostavno ni ribe«. Zato pa Radina skrbi, da bodo od junija dalje utrpeli precejšen izpad dohodka, če ne bodo mogli loviti. Odškodnina, do katere so upravičeni po interventnem zakonu, je namreč »nič v primerjavi s tem, kar bomo potem izgubili, če na tistem območju ne bomo lovili«.

- **Solidarnost z Lipušem. ORF, 20.04.2018**

<http://volksgruppen.orf.at/slovensci/stories/2908011/>

Potem ko je pisatelj Florjan Lipuš občini Žitara vas vrnil častno občanstvo, ga zdaj moralno podpirajo tudi pisateljski kolegi. Interesno združenje koroških avtoric in avtorjev z odprtim pismom poziva deželnega glavarja Petra Kaiserja (SPÖ) k upoštevanju želja Lipuša in slovenske narodne skupnosti na Koroškem.

Predlog za častno deželanstvo

Kakor poroča časnik Kleine Zeitung, literati združeni v združenju IG Autorinnen Autoren predlagajo, da Lipuš prejme častno deželanstvo dežele Koroške. Florjan Lipuš je ta teden občini Žitara vasa vrnil častno občanstvo, ker je žitrajski občinski svet decembra lani preprečil dvojezične krajevne oznake za kraj Sele.

- **Reška univerza bo dobila slovenski lektorat. ORF, 20.04.2018**

<http://volksgruppen.orf.at/slovensci/stories/2908020/>

Reki se obeta pomembna pridobitev za krepitev slovenščine na tem območju. Na Filozofski fakulteti Univerze na Reki bo jeseni odprl slovenski lektorat, ki je poleg zagrebškega in zadrškega tretji lektorat slovenskega jezika na Hrvaškem.

Sporazum je bil podpisan 28. marca med obiskom delegacije več dekanov ljubljanske univerze skupaj z rektorjem in slovensko veleposlanico na Hrvaškem Smiljano Knez, poroča RTV Slovenija.

- **Štiridesetletnica vrtca „Naš otrok“. ORF, 23.04.2018**

<http://volksgruppen.orf.at/slovensci/stories/2908613/>

„Za slovensko narodno skupnost na Koroškem je učenje slovenščine predmet preživetja“, je dejala predsednica društva „Naš otrok - Unser Kind“ Marija Zdouc, ki je skupno s starši in vzgojiteljicami vabila na obhajanje 40-letnice istoimenskega dvojezičnega vrtca v Celovcu.

Pobuda samopomoči, ki je obrodira sadove

V Tischlerjevi dvorani Mohorjeve v Celovcu je bila v soboto slovesnost ob 40-letnici vrtca „Naš otrok“. Vabilu se je odzvalo razveseljivo število staršev, vzgojiteljic in političnih zastopnikov, glavni akterji pa so seveda bili otroci, ki so imeli nastop v obeh deželnih jezikih. Že leta 1976 je zasebna iniciativa staršev sprva organizirala dodatni pouk slovenščine za ljudsko šolske otroke, ki takrat v Celovcu niso imeli možnosti dvojezičnega pouka. Iz te iniciative je kmalu nastalo društvo „Naš otrok“

(ustanovljeno 24. oktobra 1977). Ker ni bilo mogoče ustanoviti dvojezične skupine v enem izmed številnih otroških vrtcev mesta Celovec, se je društvo „Naš otrok“ odločilo za ustanovitev društvenega otroškega vrtca. V najetih prostorih v Mohorjevi hiši so oktobra leta 1978 sprejeli prve otroke v vrtec.

„Skupna skrb in naloga“

Z imenom „Naš otrok – Unser Kind“ pa izrazili, da je dvojezično otroško varstvo skupna „skrb in naloga staršev, vzgojiteljic, narodne skupnosti, njenih ustanov in širše javnosti“. Na to je v svojem govoru opozorila predsednica društva „Naš otrok - Unser Kind“ Marija Zdouc.

Marija Zdouc se je v okviru praznovanja 40. obletnice prvega zasebnega dvojezičnega vrtca v Celovcu zahvalila za podporo delovanju vrtca tako uradu zveznega kanclerja, kakor tudi Republiki Sloveniji, ki jo je na slavlju zastopal generalni konzul Miran Predan.

Tako generalni konzul Republike Slovenije v Celovcu Milan Predan, kakor Jože Blajs, tajnik Delovne skupnosti privatnih dvo- in večjezičnih otroških vrtcev, sta izrazila prepričanje, da se spoštovanje večjezičnosti začne že v otroškem vrtcu.

Kaiser napovedal ponovno indeksacijo za sklad

Deželni glavar Peter Kaiser (SPÖ) je ob jubileju izrazil svoje spoštovanje vsem, ki so utirali pot večjezičnosti, oziroma spoštujejo dvojezičnost in jo posredujejo tudi otrokom. V tem sklopu je Kaiser izrazil svojo zahvalo Delovni skupnosti privatnih dvo- in večjezičnih otroških vrtcev za vse, kar je naredila na tem področju, denimo letno izobraževanje vzgojiteljic. Med drugim je Kaiser omenil leta 2001 ustanovljeni Sklad za dvo- in večjezične otroške vrtce in napovedal, da bo v tem letu spet uveljavljena indeksacija pri pospeševanju.

- **Podpora NSKS Kukovici in Lipušu. ORF, 24.04.2018**

<http://volksgruppen.orf.at/slovinci/stories/2909005/>

V zadevi vidne dvojezičnosti v občini Žitara vas izreka Narodni svet koroških Slovencev (NSKS) pisatelju Florjanu Lipušu, ki da je z vrnitvijo častnega občanstva bil „zelo jasen v svoji drži proti nestrpnosti in politični ignoranci“, zahvalo in polno podporo.

Od vsega začetka da je Narodni svet koroških Slovencev podpiral prizadevanja Franca Kukovice, da bi z jasno podporo prebivalcev uspel s postavitvijo dvojezičnih napisov v svojem domačem kraju Sele v občini Žitara vas. Proti načelom podpisanega memoranduma iz leta 2011 da je to večinsko preprečil žitarski občinski svet z županom Straußom na čelu, ugotavlja Narodni svet v tiskovni izjavi.

Način „dolgoletnega (ne)obravnavanja pobude“ pa da je za občino Žitara vas, za njene prebivalce in za celotno narodno skupnost poniževalen, dodaja NSKS. In da je „tudi v nasprotju z vsemi načeli Avstrijske državne pogodbe, zgodovinskimi in jezikovnimi in kulturnimi danostmi v občini Žitara vas“.

Vso podporo Narodni svet izreka tudi predlogu Interesnega združenja koroških avtoric in avtorjev (IG AutorInnen Autoren), ki predlaga, da Lipuš postane častni deželan Koroške.

Ob bližajoči se stoletnici plebiscita pričakuje NSKS, „da tudi politični akterji v dvojezičnih občinah Južne Koroške prenehajo z obrambnim bojem proti zgodovinsko zrasli in vse do danes prisotni dvojezičnosti, katere sestavni del je slovenski jezik“.

- **Žmavc čestital Eriki Köleš Kiss za izvolitev. ORF, 25.04.2018**

<http://volksgruppen.orf.at/slovinci/stories/2909082/>

Minister RS za Slovence v zamejstvu in po svetu Gorazd Žmavc se je v torek v Porabju na Madžarskem med drugim srečal z zagovornico slovenske narodne skupnosti v madžarskem parlamentu Eriko Köleš Kiss, ji čestital za ponovno izvolitev ter se ji zahvalil za delo v preteklem mandatu.

Sogovorniki ministru predstavili dejavnosti

Poleg tega se je minister Žmavc na delovnem obisku pri predstavnikih slovenske skupnosti na sedežu Državne srečal tudi s predsednikom Državne slovenske samouprave Martinom Ropošem in drugimi predstavniki, ti pa so mu predstavili izvedene aktivnosti in načrte za leto 2018. Sledil je ogled Slovenske vzorčne kmetije na Gornjem Seniku, po ogledu le-te, kjer so ministra seznanili z uspešnim začetkom delovanja v letu 2018, je minister Žmavc obiskal Slovenski kulturno-informacijski center Lipa.

Obisk je Žmavc zaključil s sestankom na Generalnem konzulatu Republike Slovenije v Monoštru. Na sestanku je minister poudaril pomen konzulata in njegovo vlogo pri ohranjanju in nadaljnjem razvoju slovenske skupnosti v Porabju.

- **Sadovnik z ministrom o šolstvu. ORF, 25.04.2018**

<http://volksgruppen.orf.at/slovinci/stories/2909151/>

Manjšinsko šolstvo, ravnateljstva na dvojezičnih šolah in dodatna ponudba pouka v jeziku manjšin so bila težišča vprašanja, ki jih je nagovoril na pogovoru z ministrom za znanost Heinzem Faßmannom predsednik Skupnosti koroških Slovencev (SKS) Bernard Sadovnik.

Novo zvezno vlado seznanili z manjšinsko tematiko

Takoj po zaobljubi nove turkizno-modre avstrijske vladne koalicije, ki je dobila svojo uradno legitimacijo 18. decembra lani, je Skupnost koroških Slovencev in Slovencev pisno seznanila s tematiko slovenske narodne skupnosti vse člane vlade in jih hkrati zaprosila tudi za osebne pogovore.

Vprašanja s področja šolstva in izobraževanja

Prvo vabilo je prišlo iz ministrstva za znanost, izobraževanje in raziskovanje. Predsednik SKS Bernard Sadovnik se je v ponedeljek na Dunaju srečal z ministrom Heinzem Faßmannom (nominirala ga je ljudska stranka). Predsednik SKS je ministra soočil z manjšinsko problematiko na področju šolstva in izobraževanja. Sadovnik srečanja ne pojmuje kot solo-akcijo, temveč kot dodatno, koristno lobiranje za vprašanja manjšine.

Tudi termin na notranjem ministrstvu

Iste dne se je Sadovnik srečal tudi z državno sekretarko na ministrstvu za notranje zadeve Karolino Edtstadler (ÖVP). Pri tem pogovoru je izpostavil z vidika manjšine problematiko nadzornega režima ob meji. Nagovoril pa je tudi željo po upoštevanju uradno dvojezičnih krajevnih imen pri izstavitvi osebnih dokumentov, če to posameznik ali posameznica želi.

- **Nagrada za „Pasji dnevnik“ Bilke. ORF, 25.04.2018**

<http://volksgruppen.orf.at/slovinci/stories/2909100/>

Predstava „Pasji dnevnik“ v izvedbi Mladinske gledališke skupine SPD Bilka iz Bilčovsa je v Cankarjevem domu v Ljubljani prejela priznanje in produkcijsko nagrado na festivalu sodobnih umetnosti mladih „Transgeneracije“.

Režiser predstave je Sebastjan Starič. V četrtek zvečer bodo mladi bilčovški gledališčniki s predstavo gostovali v Klubu slovenskih študentk in študentov v Gradcu (Mondscheingasse).

- **Lipuš med finalisti za „Kresnika“. ORF, 25.04.2018**

<http://volksgruppen.orf.at/slovinci/stories/2909108/>

Dva meseca pred tradicionalno podelitveno slovestnostjo na ljubljanskem Rožniku 23. junija je znanih deset finalistov za Delovo nagrado „Kresnik“. Med nominiranci za nagrado je tudi koroški pisatelj Florjan Lipuš z romanom „Gramoz“.

Poleg Lipuševega „Gramoza“ so nominirani romani Evalda Flisarja „Greh“, Maje Gal Štromar „Ženska drugje“, Draga Jančarja „In ljubezen tudi“, Štefana Kardoša „Vse moje Amerike“, Vinka Möderndorferja „Druga preteklost“, Anje Mugerli „Spovin“, Sarivala Sosiča „Starec in jaz“, Nataše Sukič „Bazen“ in Vlada Žabota „Sveti boj“.

Mesec dni pred podelitvijo bo še zožitev izbora

Med deseterico so romani treh doslejšnjih lavreatov – Draga Jančarja, Štefana Kardoša in Vlada Žabota. Veliko peterico romanov bo žirija oznanila mesec dni pred kresnim večerom. Na kresni večer, 23. junija, pa bo na ljubljanskem Rožniku izbran zmagovalec. Lani je „Kresnika“ prejel Goran Vojnovič za roman „Figa“.

- **Še štiri vasi dobijo dvojezične table. ORF, 27.04.2018**

<http://volksgruppen.orf.at/slovinci/stories/2909670/>

Občinski svet v Pliberku je soglasno sprejel sklep, da bodo tudi zadnje štiri vasi v občini dobile dvojezične krajevne oznake. Po štirih letih čakanja je zgodba doživela srečen konec, Pliberk pa dokazal, da je tudi na področju vidne dvojezičnosti na prvem mestu, je zadovoljen župan Visotschnig (SPÖ).

Kadar gre za vidno dvojezičnost na Koroškem, meljejo uradni mlini počasi. Občasno pa se le zgodi, da iz zrna nastane moka, iz moke pa kruh. Vzorčen primer za to je postavitve dvojezičnih krajevnih tabel v štirih krajih v občini Pliberk. Gre za Belšak, Lokovico, Senčni kraj in Grablje, ki niso bile na seznamu memoranduma iz leta 2011, ker imajo kraji manj kakor trideset prebivalcev.

V Pliberku so se že pred leti sporazumeli, da naj bi imele dvojezično krajevno tablo vse vasi v občini. Nenazadnje dovoljujejo postavitev dodatnih krajevnih napisov tudi določila splošnega občinskega reda.

Dokumentacija obležala v Celovcu

Sklep v pliberškem mestnem svetu je bil hitro sprejet, nato pa se je začelo zatikati. Enkrat so morali poglavje vzeti z dnevnega reda občinske seje zaradi stroškov za nabavo in postavitev napisov, ki naj bi jih preveril finančni odbor, potem spet, ker so morali čakati na potrebno uredbo iz pristojnega oddelka pri koroški deželni vladi.

Celotna dokumentacija s prošnjo za uredbo je na oddelku ležala skoraj dve leti. Ker tudi vmesne intervencije s strani župana postopka niso mogle pospešiti, so v Pliberku naposled sami sformulirali predlog za uredbo in jo poslali v Celovec.

Soglasen sklep v Pliberku

V četrtek zvečer je zgodba po skoraj štirih letih doživela srečen konec. Občinski odborniki so na seji soglasno sprejeli sklep o postavitvi dodatnih dvojezičnih krajevnih tabel na Belšaku, v Lokovici, v Senčni vasi in na Grabljah, tik pred mejnim prehodom. Konec dober, vse dobro, si je oddahnil tudi župan mestne občine Pliberk Stefan Visotschnig.

- **Bilanca delovanja ZNP pred volitvami. ORF, 27.04.2018**

<http://volksgruppen.orf.at/slovinci/stories/2909669/>

Politične organizacije koroških Slovencev da životarijo ena mimo druge, nujno potrebni skupni gremij da preprečuje predvsem Zveza slovenskih organizacij, je bila kritična na zadnji seji Zbora narodnih predstavnikov (ZNP) predsednica Sonja Kert-Wakounig. Volitve novega ZNP in predsednika NSKS bodo od 25. maja do 11. junija.

Na rekordnih 20 sejah izdelali predloge in zahteve

48-članski Zbor narodnih predstavnikov, najvišje telo odločanja v Narodnem svetu koroških Slovencev (NSKS), je imel v četrtek zvečer v tej mandatni dobi svojo zadnjo sejo. V zadnjih petih letih je predsednica Sonja Kert-Wakounig sklicala rekordnih 20 sej, na katerih so izvoljeni člani obravnavali številna vprašanja narodne skupnosti in izdelali predloge in zahteve. Predsednica je na zadnji seji z zadovoljstvom ugotovila, da je bil Zbor narodnih predstavnikov zelo dejaven in skušal biti kar se da močan glas narodne skupnosti.

Kert-Wakounig: „Sprejeli smo več kot 40 sklepov“

Volitve 48 članov Zbora narodnih predstavnikov in predsednika oz. predsednice Narodnega sveta koroških Slovencev bodo od 28. maja do 11. junija. Kandidature za predsedniško mesto sprejema organizacija še do prihodnjega ponedeljka, 30. aprila.

- **„Sodelovanje še nikoli ni bilo boljše“. ORF, 02.05.2018**

<http://volksgruppen.orf.at/slovinci/stories/2910413/>

Dogovorjeno je, da slovensko narodno skupnost vedno zastopa aktualni predsednik ali aktualna predsednica sosveta, ugotavlja predsednik ZSO Marjan Sturm. Kritiko ZNP, češ da je on v vprašanju skupnega zastopstva glavna zavora, Sturm zavrača in ugotavlja, da je sodelovanje krovnih organizacij boljše kot kdaj koli.

Zbor narodnih predstavnikov kritiziral Sturma

Na svoji zadnji seji v tej mandatni dobi je Zbor narodnih predstavnikov (ZNP) v Narodnem svetu koroških Slovencev (NSKS) med drugim kritiziral manjkajočo skupno zastopstvo koroških Slovencev. Glavni razlog za neuresničitev te namere da je predsednik Zveze slovenskih organizacij Marjan Sturm, pravtako da bi Sturm najraje dal vsa narodnostna vprašanja socialdemokratski stranki, je v slovenskem radijskem sporedu menila predsednica Zbora narodnih predstavnikov (ZNP) Sonja Kert-Wakounig.

"V sosvetu vsi sklepi več ali manj soglasni"

Kritizirani očitke zavrača in poudarja, da srce ZSO sicer bije za levo stran, ne drži pa, da bi veljale simpatije samo socialdemokratski stranki. Glede skupnega, usklajenega nastopanja slovenskih organizacij pa Sturm ugotavlja, da sodelovanje še nikdar poprej ni bilo tako dobro.

Sturm: „Rotacija v sosvetu nas v bistvu sili k sodelovanju“

- **Za ohranitev identitete in jezikov. ORF, 02.05.2018**

<http://volksgruppen.orf.at/slovinci/stories/2910424/>

Skupnost južnokoroških kmetov in kmetov (SJK) ima v svojih smernicah zapisano zavzemanje za „svetovanje tudi v slovenščini za ohranitev identitete in jezikov v južnokoroškem prostoru“. Na to so opozorili predstavniki SJK na seji zbora svetnikov kmetijske zbornice.

Sloga in vzajemnost sta se spajali v trenutku, ko so na zadnji seji zbora svetnikov Kmetijske zbornice slovesno sprejeli nove člane. Mnenja pa so se kresala v razpravi o računskem zaključku za leto 2017. V vrstah Skupnosti južnokoroških kmetov in kmetov (SJK) so pod geslom „Naš kraj - naša skrb - skupno za podeželje“ v svojih smernicah kar večkrat jasno in glasno poudarili skrb za enakopravnost drugega deželnega jezika, slovenščine.

V uvodnem delu, ob potrditvi dveh novih članov zbora svetnikov, ter dveh članov predstojništva je bilo ozračje slovesno. Nazadnje zato, ker sta bila navzoča novi deželni svetnik za kmetijstvo Martin Gruber, pred tem zbornični svetnik kmečke zveze ljudske stranke (Bauernbund) in namestnica deželnega glavarja Beate Prettner (SPÖ), da je bila prisega še formalno izvedena. V duhu nedavno sprejetega dogovora o koaliciji sta ponudila sodelovanje dežele s kmetijskim gospodarstvom. Kakor pojasnjuje zbornični svetnik SJK Stefan Domej, je presežek povezan z enkratnim prispevkom članov, še leto prej je znašal primanjkljaj 446.000 evrov. Pohvalno omenja Domej reformna prizadevanja, s katerimi direktor Hanzi Mikl s celotnim osebjem izvaja notranjo reformo.

Želja po enakopravnem upoštevanju slovenščine

Že v razpravi, ki je spremljala potrditev novih dveh članov v strokovnih odborih, je Stefan Domej za Skupnost južnokoroških kmetov in kmetov (SJK) zahteval svetovalni glas v sosvetu za Kmetijske strokovne šole. Želja po enakopravnem upoštevanju slovenščine na ravni svetovanja in v glasilu pa je prišla do izraza tudi sicer.

Za ustanovitev trijezičnega razreda

Zbornični svetnik, župan Franc Jožef-Smrtnik se je v imenu Skupnosti južnokoroških kmetov in kmetov (SJK) zavzel za ustanovitev trijezičnega razreda v eni izmed obstoječih Kmetijskih strokovnih šol. Nanašajoč se na ničkolikokrat poudarjeno zavzemanje za razvoj podeželja pa je ocenil, da je bilo že dosti besed.

Kritiziral dodatne obremenitve za nastanitev konj

Besede, namenjene razvoju podeželja je vzel za iztočnico Marjan Čik. Zbornični svetnik Skupnosti južnokoroških kmetov in kmetov (SJK) je hkrati predsednik Deželne zveze konjerejcev. Kritično se je dotaknil dodatnih obremenitev za nastanitev konj.

Proti krčitvi neposredno izplačanih sredstev

Za SJK je predložila zbornična svetnica Marinka Mader-Tschertou predlog z zahtevo ministrici za kmetijstvo Elisabetho Köstinger (ÖVP), da kljub napovedanemu krčenju proračunskih sredstev na ravni EU v novi periodi Skupne kmetijske politike (SKP) ne krči neposredno izplačanih sredstev za kmete.

Utemeljitev se glasi: posledica brexita bojo zmanjšani dohodki v proračunu EU. Tudi proračun za kmetijstvo bo zato skrčen. Zaradi tega sredstva EU, ki so namenjena za pokrivanje storitev kmetov, ne smejo izginiti in ponikniti v napihnenih agrarnih strukturah, ampak jih je treba izplačati kmetom.

Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter

- **Varaš brezi knjigarne. Marijana Sukič. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 26. aprila 2018 - leto XXVIII, št. 17, str. 2**

Ob Dnevaj slovenski knjig me je ešče bole bantivalo (prizadelo), gda sem zvedla, ka v našom varaši zaprejo knjigarno (könyvesbolt), ka je prej viska arenda, lidgé ne kipüvlejo dosta knjig, zatok se pa nikak ne splača gordržati tau bauto. (Samo telko, ka do prej namesto knjig na policaj mrkavce, paprike, paradajsi pa čedne kapüstine glavé ...)

Eden varaš, steri nika dá na sebe, steri sam sebé poštvüle, bi zato nej smo brezi knjigarne ostati. Ranč tak, kak stanovanje (domovanje) nej brezi knjig.

Spaumnim se ešče, kelko vör sem preživela v toj edinoj knjigarni v Varaši. Že te, gda sem v gimnazijo ojdla, sem rada staupila v tau bauto, knjige so me vsigdar vlejkle, privlačila. Če rejsen sem si te ešče nej mogla dopistiti, ka bi si kúpila vsakšo, stera se mi je povidla, dapa rada sem preštejla, ka piše na ovitki (fülszöveg), pa te sem šla v knjižnico pa sem si jo sposaudila. Pa rada sem ojdla v knjigarno zavolo bautušice tö, stera je dosta štejlapa se je rada pogučavala. Ranč tak je bilau tau, gda sem že slüžila pa sem si rejsan dosta knjig kipüvala. Prodajalka je vsigdar mejla kakšno idejo, ga sem ji pravla, ka za dar iščem knjigo za prijateljico, za krščenko ptt. Na njeni okus si se leko zaneso, istina, ka tistoga ipa so knjigarne bole kvalitetno literaturo odavale, vej so pa založbe (kiadó)k bole samo takše knjige vöдавale.

Kak se je po spremembi sistema (rendszer váltás) vse spremenilo, tak se je knjižni trg tó. Po ednom tali so se zdigavale cejne knjig, po drugom tali so pa začnile prevladati nekvalitetne, lepše povedano, menje kvalitetne knjige. Pa rejsan si mogo biti dober poznavalec literature, ka si nej zablauo med »léko« štenjé, vej pa te knjige so (bile) napisane po gnakom kopiti. Te je pa rejsan prišo čas, ka so lidgé več skurok nej kipúvali knjig v knjigarnaj pa nej samo zatok, ka mladi menje štejo, kak smo gnauksvejta mi. Menje knjig, dapa dosta več vsebin po internetu. Liki zatok tó, ka meti doma knjige je nej več »nobel«, dostafart ranč pri intelektualcaj nej. Gnauksvejta smo si nej znali zamisliti, ka bi nej meli doma osnovne leksikone, slovarje ali pravopise ... Zdaj vse tau iščemo pa najdemo na interneti, zatok dostafart mislimo, zakoj mo za tau pejneze dau, če pa mam zaupston. Vse tau je pomalek vodilo tak daleč, ka je varaška knjigarna dojzavertivala. Pa dunk pravim, varaš, steri ma osem gezero lidi, bi mogo meti knjigarno. Če že sama ne more preživeti, bi ji leko pomagala občina. Če se najde penez za dosta drugoga, bi se mogo najti za knjigarno tó. Po tejm bi se tó vidla kultura mesta in kulturnost mesta, mestne oblasti.

- **Čütiti panonski vöter. -dm-. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 26. aprila 2018 - leto XXVIII, št. 17, str. 2-3**

»Stari so znali praviti, ka je tó inda, gda so zimé eške bejle, ostre pa globke bilé, fudo židani vöter, šteri je vzeu k sebi vse, ki so ojdli prej k bejle ravnice. Gda so tó bila eške duga, vrauča pa visika poletja, gda je vnoči žarela zemla, so tó pijale süje sape, štere so vösišile vsakšo gutanjo ...«

Tau so reči, štere je o »čütentji za vöter« napiso pesnik pa pisatel Dušan Šarotar, ki je doma s Prekmurja, živé pa piše pa v Ljubljani. Leta 2004 je vkúper z drugim eričnim prekmurskim pisatelom Ferinom Lainščekom v Murski Soboti vödau knige z naslovom »Občutek za veter« s fotografijami Jožeta Suhadolnika. Pesmim Lainščeka pa pesniški prozi Šarotara v zbirki so cujdali eden CD, na šterom igra skupina Občutek za veter s pesmarcov Moirov. Več pesmi dvej prekmurski pesnikov pa cujvalon lejpo muziko so leko čüli tisti, šteri so 18. aprila prišli v Slovenski dom, gde so si leko poglednili film, šteroga je po scenariji Lainščeka ino Šarotara leta 2007 zrežirala Maja Weiss. Kak pravijo, tau je »poetični dokumentarni film«, v šterom leko vidimo vse sodelujoče v projektu.

Zbrane v monoštrskoj konferenčnoj dvorani je pozdravo predsednik Zveze Slovencev Jože Hirnök, šteri je tapravo, ka porabska krovna organizacija oprvin sodeluje pri »Slovenski dnevaj knige«. Té vseslovenski program so držali letos že 23-ič, zdaj na temo »Literatura in film«.

Na literarno-filmski večer v Monoštri je prišlo več lidi s Porabja pa Prekmurja, med njimi slovenska parlamentarna zagovornica Erika Köleš Kiss ino generalni konzul RS v Monoštri dr. Boris Jesih, depa porabski gimnazijci pa penzionisti tó. Nej je bilau žau tistim, šteri so prišli, vej so pa bili v filmi sploj lejpi kejpi, čüli pa smo pesmi pesnikov Lainščeka pa Šarotara tó. Té sta nej samo avtora gorštela, liki smo v filmi vidli, kak je štejo »lidgé z ulice«, na bencinskoj pumpi, v krčmej ali pred cerkvov. Ejkstra vrednost filma je muzika, štera - z rečami Ferina Lainščeka - ranč tak segne v düšo.

V dokumentarnom filmi vidimo badva pesnika v večféle situacijaj: na senji kúpüjeta slamnate klabúke, goršteta svoja pisanja pred publikov, čistita lük pa kújata prekmurski bograč, v nauči poslušata igrauto Ciganjov pa gledata njini čalejrski ples.

Med tem pa se Šarotar ino Lainšček pripravlata za svoj velki projekt: na najvišišom bregej Goričkoga šketa postaviti »panonske vüje«. Tau je takši aparat, šteri poslušá vöter, njegvi glas pa s pomočjavu elektronski medijov spravi na internet. Tak bi ga leko poslušáli vsi tisti, šteri so narodjeni v prekmursko-panonskoj krajini, pa daleč živejo.

»Šteli smo tau napraviti za vse, šteri majo tó korenjé. Tau pa se nam je nej prišikalo, ideja se je pokazala za utopično. Zatok smo eške posaba veseli, ka je ostala bar na filmi,« je povódo Feri Lainšček po projekciji filma, gda se je s pesnikoma pogučavo literarni zgodovinar ino srejdnešaulski profesor Franci Just.

Moderator večera je na krat kratki nutpokazo dva gosta. Feri Lainšček je prej napiso sploj dosta knjig, med njimi 15 pesniški zbirk. Knige »Ne bodi kot drugi« so sedemkrat na nauvo nadrukivali. Dosta reči je napiso za slovenske pesmi ali šlagere, med njimi vnauge v domanjoj prekmurskoj rejči. Poznamo ga kak avtora več kak 30 knjig za mlajše pa mladino, njegve »Mislice« smo leko šteli v porabskoj rejči tó. Feri Lainšček je napiso 25 romanov, dosta so je dojobrnavli na drúge geziike. Za svoja pisanja je daubo visike nagrade, z njegvi knjig so gorvzeli šest filmov.

Dušan Šarotar tak dela vu več žanraj, je rztomačo Franci Just. Organizira erične literarne programe, kak so na priliko Dnevi poezije in vina. Je pripoznani fotograf ino scenarist za dokumentar ne pa špilane filme. Napiso je tri pesniške zbirke pa štiri romane. Vó je dau dvej knjigi kratki pripovejsti, piše pa za mlajše ranč tak. Sploj ga brigata dva praelementa: maurdje pa zemla. Njegvo knigo »Ostani z menov, düša moja« smo leko prešteli v našoj domanjoj rejči tó.

»Badva pesnika zdrúžujejo tri rejči: düša, čütenje pa spomin,« je svojo predstavitev končo voditel pogučavanja pa rejč prejkdau pisateloma. »Gnes bi leko svoj projekt napravili brez tehnični problemov,« je o »panonski vüjaj« povódo Dušan Šarotar pa cujdau: »Poezija potuje bole pomalek kak internet. Gvüšno pa bi se najšo šift, šteri bi odpelo naše pesmi na drúge kontinente. Naši lidgé v Argentini, Ameriki, depa v Porabji ali Ljubljani bi ranč tak radi poslušáli glas Panonije. Ge tó ne živém v Prekmurji, včasí me zgrabi neskončna nostalgija. Depa tau ne boli.«

Pisatel Šarotar je eške vöpostavo, ka má vsikiš človek düšo. »Vsi se leko razmejmo. Farbe pa glasi pa so nej vseposedik gnaki. Donk gestejo krajine, štere so z našov v rodi,« je eške povódo o »stepskom čütentji«. Feri Lainšček je cujdau: »Tau se pozna v muziki tó. Na raveni spejvamo molovske pesmi, v plaminaj igrajo durovške. Naš sentiment je malo ovaški, depa ge s tem ne gučim samo o Prekmurji, liki o cejloj Panoniji. Mali smo, vse je daleč, eške vöter je ovaški. Mamo drúgi pogled na svejt, kak liki če bi gledali s perspektive ftiča.«

Pisatel Lainšček brodi, ka panonski sentiment je eške nej preméno, vejpa gestejo mladi lidgé, šteri gnako čütijo. »Pesniška istina je edna sama prava istina, že od časov, gda je človek človek grato. Gnešnji mladi gnako brodijo o lübezni, o dobrom ali lagvom. Pesniki pa dosta premišlavamo, dosta se trüd mo za tau, ka aj bi svejt stau. Gučimo o drúgoj istini, zatok so umetniki tisti, štere najoprvin dojstrlijo.«

Dušan Šarotar je cujda, ka sta se literatura pa poezija nej dojavili. »Prihajajo mladi pesniki. Tau je spoj veuka potrejba, vejpa pesniki najdemo globši smiseu v geziki. Prejkdavamo nevidno sveklino v najžmetnejši časaj.«
Literarno-filmski večer v Monoštri se je končo s štenjaum. Dušan Šarotar, šteri je v tistom kedni svetiu svoj 50. Rojstni den, je goršto dveji svoji prozni pesmi s knjig »Občutek za veter«. Od Ferina Lainščeka smo čüli pesem »Afrodita«, za konec pa smo donk dobili eden verš v domanjoj rejči - »Samo ge te odin čakak«, šteri je daubo že muzično spremljavo tö.
»Eške samo rejdk, če spoj eške štoj, leko čüje té vöter, vsikdar bole gnakoga pa brezi imena, šteri brezi vüpanja iške düše, ka aj bi se v nji eške gnauk zglaso...«

- **Mag. Franc Kuzmič, 1952 – 2018. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 26. aprila 2018 - leto XXVIII, št. 17, str. 3**

V prebujanje enega prvih sončnih dni težko pričakovane pomladi se je povsem nepričakovano širila vest, da je v 66. letu starosti umrl mag. Franc Kuzmič, pedagog, bibliotekar, slavist, sodelavec Murskega vala, muzejski svetovalec, teolog in pastor Binkoštna cerkve. Zapustil nas je velik človek, zmeraj pripravljen podpreti, stati ob strani, dati nasvet ali primerno pojasnilo.

Z njim je odšlo ogromno znanja - o naši prekmurski in porabski pokrajini, o prekmurščini, o židovski zgodovini, predvsem pa poglobljenost v binkoštno teologijo, v pastoralno delo in stalna pripravljenost na osebno nesebično podporo.

Franc Kuzmič se je rodil 3. Novembra 1952 v Murski Soboti. Odraščal je na Veščici, osnovno šolo obiskoval v Kupšincih in Murski Soboti, kjer je leta 1979 končal srednjo ekonomsko šolo. Študiral je na Pedagoški akademiji v Ljubljani – smer administracija in slovenski jezik za srednje strokovne šole ter diplomiral leta 1974. Nato je na isti ustanovi študiral slovenski jezik in knjižničarstvo, ki mu je sledil enopredmetni študij pedagogike s psihologijo na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Študij je nadaljeval na Biblijskem teološkem inštitutu v Zagrebu in Evangelijski teološki fakulteti v Osijeku, kjer je študiral humanistično teologijo, smer cerkvena zgodovina, in diplomiral leta 1991. Leta 2001 je na isti fakulteti tudi magistriral s področja cerkvene zgodovine.

Svojo prvo zaposlitev je našel kot profesor na srednji ekonomski šoli v Murski Soboti, kjer je leta 1975 opravil svoj prvi strokovni izpit za učitelja. Čeprav je poklic učitelja leta 1980 zapustil, je delo z učenci, dijaki in študenti ostalo stalnica njegove poklicne kariere. V Pokrajinski in študijski knjižnici je ostal zaposlen do leta 1992, ko se je zaposlil v Pokrajinskem muzeju, in leto pozneje opravil strokovni izpit za kustosa. Kot muzejski svetovalec, kustos pedagog, knjižničar in raziskovalec na mnogih zgodovinskih področjih je deloval vse do svoje upokojitve leta 2012.

Tudi po upokojitvi je Franc vestno nadaljeval svoje delo podpiranja, izgrajevanja in pomoči. V vsej njegovi dejavnosti gre v neskončnost število ur, ki jih je namenil predavanjem, svetovanjem, pomoči pri različnih raziskovalnih nalogah, od seminarskih nalog do doktorskih disertacij. V Pomurju skorajda ni človeka, ki se pri svojem delu na področju družboslovnih ved ne bi kdaj obrnil po nasvet na Franca Kuzmiča. Ob tem je več desetletij vsestransko pomagal mladim raziskovalcem in vsem, ki so se lotevali raziskovanja lokalne zgodovine. Izredno plodna in ustvarjalna dejavnost Franca Kuzmiča se poleg pripravljenih razstav in pečata, ki ga je pustil v muzeju, kaže tudi v njegovem ustvarjalnem opusu, saj njegova bibliografija obsega 470 enot, od tega je 350 avtorskih del, znanstvenih, strokovnih in poljudnih člankov.

Na njemu svojstven način je prevzemal vodenje binkoštnih cerkva, kjer ni bilo domačih vodij in njegov neizbrisni pečat marljivega pastora ostaja po Binkoštnih cerkvah Prekmurja, Štajerske, Gorenjske in praktično celotne Slovenije. Poldrugo desetletje je bil predstojnik pomursko-štajerskih cerkva, dolgoletni član Predstojništva Binkoštna cerkve. Verniki po vseh cerkvah so z izrednim zanimanjem sprejemali njegova poučevanja, pevke in pevci pevskega zbora Maranatha so ga imeli za stalnega spremljevalca svojih nastopov, z posebnim zanosom pa je širil prevedene in lastne zapise verskega izgrajevanja in spodbude.

Dela Franca Kuzmiča so prejela več priznanj in nagrad, leta 2012 pa je za življenjsko delo prejel plaketo Mestne občine Murska Sobota, v letu 2017 pa plaketo ob praznovanju 500. obletnice reformacije. Kot tak je bil Feri zmeraj zanimiv sogovornik, s posebno vedrino in zmeraj novimi presenečenji posredovanja svojega znanja smo ga radi poslušali. Njegov glas sogovornika v številnih oddajah in rubrikah Murskega vala bo še dolgo ostal v spominu mnogim poslušalcem. Prav tako bo ostal v spominu mnogih Porabcev, vseh tistih, ki so ga z veseljem in zanimanjem poslušali pred koncerti zbora Maranata po porabskih vaseh in tistih, ki so radi brali njegove prispevke v Porabskem koledarju.

Feri se je zadnji večer svojega življenja veselil, da je lahko obiskal kraje smrti Jezusa Kristusa. Svoji družbi je še povedal, da zdaj samo še čaka na Kristusov prihod. In nobeden niti slutil ni, da se je Feri že naslednje jutro preselil v to večnost, v katero je veroval, katero je pričakoval ...

- **Dostakrat je biu v šauli cejli den. Silva Eöry. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 26. aprila 2018 - leto XXVIII, št. 17, str. 4**

Ivan Maučec – škonik, fotbaler, ljubitelj ftic ...

»Moja rojstna vesnica so Gančani. V naši držini nas je bilou pet dece. Najstarejša, sestra Anika, je živela v avstrijskom Gradci. Tau je tak bilo, ka je tam od mame sestra živela, pa je ona šla ta, ka bi se nemški navčila. Te je pa bojna prišla in je nej mogla domau priti, pa je tam ostala. Najstarejši brat je biu šujster, drugi je biu pintar, Feri novinar, ge pa škonik, « začne svojo življenjsko prpovejst Ivan Maučec, steri se rad spominja svojih detečih let, vej pa je tistoga cajta pri vsakši držini v Gančanaj dosta mlajšov bilou: »Zvüna smo se radi špilali, pastirsko igro pöcketeš in ške drüge takše stare igre. Pouleg toga smo ob večeraj radi šli na fotbalsko igrišče in smo tam labdo brsali.«

Po tistom, ka je v domanji vesnici zgotovo šest razredov osnovne šaule, se je šau včit za kovača: »Očo smo rano zgübili. On je biu v cajti bojne kak sodak v Karpataj. Tam je biu ranjeni. 1947. leta pa je doma zbetežau na plüčaj in mrau. In tak sam zavolo toga, ka je pri rami nej bilou zadosta penez, nej mogo titi v šaulo, liki sam šau za inaša. Pauleg toga sam se nej šau včit za tisto, ka sam steu, liki za tisto, ka sam daubo. V Gančani, na konci vesnice, sam pri enom kovači tri leta kak inaš delo,

dostakrat od zrankoma do zadvečerka, pa sam niti krajcara za tau nej daubo. Po tistom sanm odišo v Ljubljano, gé mi je poznanec delo najšo v enoj gradbenoj firmi. Prva sam mort mejšo. Gda je majster vido, ka ge dosta znam, me je dau k cimermanom pomagat delat. Zatau ka sam kovaško delo znau, pa sam tüdi škeri pomago popravlati.«
Ivana Maučeca je vleko nazaj v šaulo. In tak je ob deli ob večeraj v Ljubljani prva napravo nižjo gimnazijo, po tistom je steu titi v srednjo tehnično šaulo, pa je pa meu premalo penez in je te šau nazaj v Prekmurje. V Murski Soboti se je glij te odperala šaula za škonike, učiteljišče, in po peti lejtaj je biu vövčeni škonik. Sledkar je te ške v Maribori odo na Pedagoško fakulteto, smer fizika in tehnika. Pet lejt prva kak je odišo v penzijo, pa je v Maribori študero ške računalništvo. »Zanimivo je, ka mi je – gda sam ške mladi biu – eden gnauk napovedo, ka mo se ges v svojom žitki dosta včiu, dosta študero. In tak je tüdi bilou. Pravo mi je ške, ka mo se včako visike starosti. Prvo je istina, za drügo mo ške vidli. Je pa rejs, ka sam preživo vse naše. Od žlate je najvejšo starost doživo dedek. On je mrau, gda je biu 73 let star,« je povedo sogovornik, steri je nej dugo toga nazaj slavil 81. rojstni den.

Cejli svoj slüžbeni žitek je Ivan Maučec preživo na böltinskoj osnovni šauli. Z držino si je ram zazido pauleg šaule, tak ka je nej meu daleč titi. Pauleg včinja tehnike in fizike je dosta cajta posveto tüdi krožkom. Tak je med drüгим 35 lejt uspešno vodo tüdi prometni krožek. Pod njegovim mentorstvom so mlajši daubili več kak 120 pokalov in drüгих priznanj: »Leko povem, ka sam dostakrat biu v šauli cejli den. Nej samo tehniko, tüdi fotbal sam rad včiu mlade. Dostakrat so bili naši mladinci baukši od Murinih. Po tistom sam šau neka cajta trenerat tüdi Murine mladince. Te gda bi mogo prvo moštvo titi trenerat, je žena zbetežala, pa sam te odpovedo.« Fotbal je pri Maučecovih spoj velko vlogo špilo. Ivanov pokojni brat Feri je za soboško Muro v 500 tekma j dosegno skor 600 golov. Tüdi Ivan je biu dober napadalec: »Tüdi ges sam prva za Muro špilo. Samo dva golgetera nemreta biti v enoj ekipi, spoj pa ške z ene držine. Ges sam te šau špilat za Böltince pa sledkar ške za Dokležovje. Po končani karieri sam duga lejta biu trener, najbolje mladim. Za svoje delo sam daubo dosta priznanj, med drüгим plaketi jugoslovanske in slovenske nogometne zveze, od 2008 sam tüdi častni član (tiszteletbeli tag) Nogometne zveze Slovenije.«

Ivan Maučec je od leta 2012 tüdi častni občän v Občini Beltinci. Pauleg dela z mladimi in fotbaleri je aktiven tüdi na kulturnom področji. Več kak dvajsti lejt je spejvo v komornom moškem zbori KUD Beltinci, zdaj pa spejva v Moškem zbori Gančani, pa ške v cerkvenom zbori. Več kak tresti lejt je vodo Društvo Slavček, steri je aktivno pri vzgoji ftic. Duga leta je tau društvo okauli valentinovoga furt pripravilo eno zanimivo prireditev z naslovom Ftijče gostüvanje: »Tau je z lejtj gratala tak zanimiva prireditev, ka so nas steli meti vsepovsedi. 1992. leta, gda smo go pripravili v Lipovcaj, nas je prišla celau snemat televizija. Meli smo ftijčke, steri so se ženili, popa, steri jih je ženo, kume pa botre kak svedoke, steri do doubili tanače za vsakši par ftijc, ka vse do mogli za njé včiniti in za štere do mogli cejlo letoskrbeti.« Pred kratkim je vödau ške eno zanimivo knjigo z naslovom Kak so se in da v Gančanaj ženili. Več o tom pa gda drügič.

- **Mlajšo djedro vözozidati za naslejdjen mandat. Klara Fodor, predsednica. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 26. aprila 2018 - leto XXVIII, št. 17, str. 5**

Nauvo predsedstvo (elnökség) Društva porabski slovenski penzionistov je mejsec dni nazaj melo prvi djilejš po volilnom občnom zbori ali velkom djilejši, gdé smo znauva mogli voliti vodstvo našoga društva. Posaba se moram zavaliti pa z enim povaliti vsejm članom predsedstva, ka nas je vsej 11 členov prišlo. Prišle sta eške dvej pozvane pomočnice iz Varaša tö. Tau je bilau 118 procentov! Lepau! Na djilejši smo meli tri dnevne rede, tri teme.

Za najprvi dnevni red smo meli ceniti naš velki djilejš, steroga smo meli 4. marciüša, o sterim se je že pisalo kaj. Na velki djilejš je dobilo pozvanje vsej 98 penzionistov. Vodstvo, stero se briga v vsakšoj vesi pa v Varaši za nas, je vsakšoga posaba prosilo pa vöopijtalo, če leko pride. Prišlo nas je 64, tau je 65 procentov. Hvala njim lejpa! Z ene strani pravim, ka smo s tejm leko zadovolni zatok, ka spoj ne vejim, kelko tašni organizacij je v Porabji, steri se leko hvalimo s tejm, ka smo bili sklepčni (határozatképes), nej nam trbelo čakati po naprej napisanem zakoni zamansko pavüro, pa s tejm štrafati tiste, steri so redno prišli. Z drüdje strani pa če poglednemo svoje lidi, vsi smo v penziji, za tisto mamó čas, zakoj škemo. Spoj pa, ka je tau bila nedela, meli smo redni avtobus ali zriktano kombi za domau. Pönidili smo eške dva programa vcuj, veseli zadvečerek s folkloristi, gledališcniki pa muzikanti iz Rogašovec, forum s slovensko zagovornico Eriko Köleš Kiss, na konci pa prijateljsko srečanje s pogostitvijo vsej nas, zatok, aj se leko vönagončimo med seov pa z lüctji. Dobro vejim, ka vsikšomi kaj leko vcuj pride zvöjn betega tü, zatau po resnici povejm, bila bi zadovolna té, če bi nas od 98 prišlo bar 80. Tak mislim, ka je tau nej tak velko želenje nej od mene pa nej od vsej penzionistov, steri vodimo društvo.

Tau, ka delo pri društvi tak žlakoma pa redno leko dé tadale, se najbolje moramo zavaliti vsejm članom v predsedstvi, steri se za vse redno, pošteno brigajo. Fejs nam je žau za Vero Gašpar pa Aranko Schwarcz, stero sta po 21 lejtaj redno delo mogle nazaj prajti, onadvej sta steber pa pelda za nas. Zahvalo moramo prajti Pinter Pištana pa njegovj ženi za štiriletno delo, za vse njine trüde, dosta sta nam bila na pomauč. Bau eške prava prilika letos, da se s spoštanjaum na vekšo zahvalimo vsejm. Zakoj smo se podali mi drüdji, stari pa nauvi člani za tadale delati? Zatok, ka se neškemo trgati pa siliti enoga drügoga, pa té na konci döjn moramo ostaniti. Najbole pa zatok, ka pred očami mamó, ka tau društvo tadale trbej pelati pa furt baugše, bogatejše pa prilične programe moramo pönöjvati pa vöspelati, ka si tau zaslüžijo naši penzionisti.

Tau tü dobro vejimo, ka v društvi mamó več lidij, steri so meli tašno slüžbo, ka bi leko vodili društvo, bi se razmeli na potrebno administracijsko delo, pejnaze spravlati z natečaji tak doma kak iz Slovenije, samo se abajo. Dja v svojom imeni vö smejm prajti, ka človeki za en čas sfalijo ideje, leko više pride drügi lidam, zatau je zavolé dva mandata opravlati tašno delo. Vej pa gnesden od dosti funkcionarov čüti - dostakrat se spoj spozabijo starejše omejniti ali se njim zavaliti za koj - ka mlade trbej postaviti naprej.

Tau je tak čisto v redi pa normalno normalno, samo ne doжда samo gončati o tejm! Zatau smo si mi postavili za nauvi cilj, ka v tej štiri lejtaj mujs moramo sami se brigati pa vöpripravvati, vönävčiti mlajše penzioniste, steri do za štiri lejta tadale pelali našo društvo. Aj se ponauvi življenje našoga društva s tejm, ka si mlajši penzionisti gvüšno ovak zmišlavajo, do nas baugše

ravnali pa vodili. Tau bi radi zadobili, zatau mo redno delali na tejm. K tomi pa moramo tadale vcuj spravlati mlajše penzioniste tü, eške zdaj, gda mamó med seov tašne, steri so stebri, s tejm, ka so od začetka mau, prejk 21 lejt ali prejk deset lejt z nami, so aktivni, nam kažejo pravo puat. Tau je prava generacija zamé, vse poštenjé pa zahvala njim! Tau smo si tü za cilj postavili, ka svojo znanje mo probali prejk davati mladim generacijam, tašnim mladim, stere tau briga, steri so radi z naumi, stere na tau nej trbej na silo trucati. Hvala lejpa ravnateljici gorejnjeseničke dvojezične šaule Ildikoni D. Treiber za pomauč pa podporo pri tejm, ka mlajši od 3. do 6. Razreda té šaule so puno veseldja, naigrosti, aktivnosti pa z velikim poštanjaum do nas. Pa kak se radi mamó med seov z njivimi lerencami vred.

Zvöjn toga smo meli eške se zgončati podraubnoma program izleta v Sopron pa vsej 8 programov v marciüša pa apriliša. Na konci se trno lepau zavalimo vsejm našim penzionistom, ka so člani našoga društva, posaba pa na velko tistim, steri z veseldjom vzemejo naša pozvanja, so aktivni pa dobre volé. Vsejm trno dobro zdravdje želimo pa dosti lejpi programov vküper z nami!

- **Pika poka pod goro... Gy. B. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 26. aprila 2018 - leto XXVIII, št. 17, str. 7**

Letošnja tema sodelovanja Zveze Slovencev s porabskimi vrtci je ohranjanje in negovanje otroških ljudskih pesmi. Porabski malčki se s svojimi vzgojiteljicami in asistentkami iz Slovenije že od začetka leta pridno učijo novih otroških ljudskih pesmi in plesov ter skupaj rajajo.

Pri petju in plesu si pomagajo z igranjem na otroška glasbila, s posneto posneto glasbo in tako, da poleg izgovorjave slovenskih besed vadijo tudi občutek za ritem. Zveza Slovencev na Madžarskem bo zadnji teden maja organizirala Teden otroka z naslovom »Pika poka pod goro ...«.

Takrat se bodo otroci po posameznih vrtcih lahko predstavili s svojimi programi. Pa še nekaj utrinkov s teh priprav ...

- **Obiskali smo podjetje Rabacsa. Vzgojiteljica asistentka Romana Trafela. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 26. aprila 2018 - leto XXVIII, št. 17, str. 7**

V torek, 17. aprila 2018, smo z vrtcema Dolnji Senik in Sakalovci obiskali podjetje Rabacsa, ki se ukvarja z obdelovanjem in oblikovanjem kovin. Skozi proizvodno halo nas je vodil gospod Csaba Racker. Pokazal nam je velike stroje, različna orodja in nas seznanil s potekom dela. Opazovali smo delavce pri delu in občudovali čudovite končne izdelke.

- **Konstitutivna seja parlamenta. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 26. aprila 2018 - leto XXVIII, št. 17, str. 7**

Predsednik države János Áder je za datum konstitutivne seje novega parlamenta določil 8. maj, kajti po ustavi je prvo sejo parlamenta dolžan sklicati v tridesetih dneh po volitvah. Čeprav vsakdo ve, da je le formalnost, toda zaprosil je za mandatarja Viktorja Orbána, predsednika FIDESZ-a, ki je z dvema tretjinama zmagal na volitvah 8. aprila.

V pismu je zaprosil vodilne na strankarskih listah, naj začnejo usklajevanja v zvezi s konstitutivno sejo parlamenta, ki se bo začela 8. maja ob 10. uri.

Predsednik države bo dal na konstitutivni seji predlog za mandatarja, ki za izvolitev potrebuje enostavno večino v parlamentu. Na tej seji se bodo izvolili predsednik parlamenta (s tajnim glasovanjem) in podpredsednika (z javnim glasovanjem). Po izvolitvi funkcionarjev bodo poslanci prislunhili poročilu Nacionalne volilne komisije in Nacionalne volilne pisarne o volitvah. Seja se bo končala s svečano zaobljubo poslancev.

- **Ob proglasitvi združitve se je zbralo v Beltincih 20 tisoč obiskovalcev; jih bo toliko prihodnje leto ob 100-letnici? Tekst: Ernest Ružič. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 26. aprila 2018 - leto XXVIII, št. 17, str. 10**

Združitev prekmurskih Slovencev z matičnim narodom: Prekmurje v srcu

Iniciativni odbor, ki ga vodi prvi predsednik Slovenije Milan Kučan, je po več razpravah (z ene v Murski Soboti smo obsežno poročali tudi v Porabju) pripravil Program obeleževanja 100-letnice združitve prekmurskih Slovencev z matičnim narodom. Osrednja slovesnost bo 17. avgusta 2019 v Beltincih, kjer je bila prva, na kateri se je zbralo prek 20 tisoč udeležencev iz Prekmurja in tudi iz ostalih delov Slovenije. Pomenljivo bi bilo, če bi se tolikšna množica prihodnje leto zgrnila v Beltince. Program je zelo obsežen in zajema vsa področja življenja in nagovarja ves slovenski pa tudi zamejski prostor. V uvodnem delu je poudarjeno, da so osnovna zgodovinska dejstva in okoliščine znane. Denimo: Pariška konferenca je začela z delom 18. januarja 1919. leta; 20. maja je sprejela predlog razmejitve po razvodnici med Rabo in Muro, vrhovni svet konference je 9. julija 1919 sprejel odločitev o priključitvi Prekmurja h kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev, dokončna vzpostavitev meje med SHS in Madžarsko pa je bila sprejeta na Londonski konferenci julija 1922. 17. avgusta 1919 je jugoslovanska vojska, po tem ko je 12. avgusta zasedla Prekmurje, na množičnem zborovanju v Beltincih predala oblast civilnemu upravitelju Prekmurja.

Avtorji programa izpostavljajo, da je 100-letnica priložnost za raziskovanje takratnih dogajanj in ozadij; iskanje odgovorov, kaj pomenijo sporočila priključitve za današnji čas, kaj nam pomeni, kakšne so možne vzporednice in povezave, protislovja in interesi velikih včeraj in danes, usoda malih držav in manj številnih narodov. Nemogoče je sicer izenačevanje današnjih razmer s takratnimi – so očitne razlike in spremembe, ostaja pa dejstvo, da številni, danes bolj ali manj (ne)uspešno rešeni problemi koreninijo v takratnih dogajanjih.

Pregled pokaže, da je bilo že v preteklosti več dogodkov, s katerimi so se spomnili združitve, denimo v Murski Soboti leta 1929, deset let pozneje pa v Beltincih. Posebej je bila obeležena 80-letnica združitve, leta 1999, ko je bila slovesnost v Murski Soboti, ter tridnevni znanstveni simpozij v organizaciji Pokrajinskega muzeja in Znanstvenega inštituta Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Leta 2005 je Državni zbor sprejel zakon, po katerem je 17. Avgust državni praznik. Vendar »državni« bolj na papirju, v resnici pa predvsem »prekmurski«, z manj poudarjenim širšim pomenom, je ocena teh, ki pripravljajo počastitev 100-letnice združitve (in ne samo teh). Tudi zato je župan mestne občine Murska Sobota dr.

Aleksander Jevšek v pismu premieru dr. Miru Cerarju zapisal: »Osnovni cilj načrtovanih aktivnosti je, da bo obeležitev priključitve predstavljena tako domači kot tudi širši slovenski in mednarodni skupnosti, da se na primeren način izpostavijo tisti, ki so najbolj zaslužni, da se je priključitev Prekmurja k matičnemu narodu zgodila.«

Pomenljiva je tudi ocena, da je ohranitev slovenstva v Prekmurju »svojevrstni čudež.« Zgodovinski ozaveščevalni in narodnobudiljski prispevek katoliških in protestantskih - evangeličanskih krogov in njihovih najbolj znanih piscev, od Temlina in Kuzmičev naprej, je še vedno premalo poznan in spoštovan v zgodovinskem spominu in zavesti Slovencev. Smiselno ga je ovrednotiti tudi v kontekstu aktualnih dogajanj in stikov med rimskokatoliško in evangeličansko cerkvijo, v duhu potrjevanja ekumenskega duha in za nove, skupne aktivnosti v ožjem, obmurskem in širšem prostoru. Predvideno je, sta povedala na seji iniciativnega odbora v Murski Soboti škof dr. Peter Štumpf in častni škof mag. Geza Erniša, da bo na dan osrednje slovesnosti prihodnje leto tudi ekumensko bogoslužje v Beltincih. Želja tudi je, da bo celotno dogajanje v zvezi s 100-letnico združitve priložnost za krepitev prekmurske samozavesti in vračanje Prekmurja v zavest Slovencev in slovenskih inštitucij, pa tudi za vzpodbujanje gospodarskega razvoja. Obeleževanje združitve bo tudi priložnost za krepitev mednarodnih vezi, z gosti iz tujine in predstavnikov drugih držav, še posebej udeleženk Pariške konference, zlasti na proslavi prihodnje leto in tudi na dogodkih, ki bodo pred in po slovesnosti v Beltincih in drugih krajih, tudi v glavnem mestu Ljubljani. Izpostavljeno je tudi utrjevanje dobrososedskih odnosov z Madžarsko. Soboški škof Peter Štumpf posebej izpostavlja odlične odnose s škofijo v Sombotelu.

Doslej se je zvrstilo več aktivnosti, povezanih z organizacijo osrednje in vseh ostalih slovesnosti, in sicer je informiran državni zbor, vlada (katera vlada bo prihodnje leto, seveda ni znano), minister za kulturo in druge ustanove, kot je Slovenska akademija znanosti in umetnosti. Sedanji program dogodkov ni zaprt za dodatne pobude in ideje, poudarjajo v iniciativnem odboru.

Poglejmo v predvideni program, pri čemer velja, da vseh aktivnosti ni mogoče naštetih, in tudi, da bomo o združitvi še večkrat poročali. Pred konkretnostmi še tole: dosedanje spremljanje priprav na slovesnosti in tudi vpogled v program kaže, da so in bodo v Prekmurju združili moči, predvsem pa znanje, da bo obeležitev kakovostna, dostojna in da bo povezala čim več ljudi od izobražencev do slehernika, ne glede na politično, versko ali nacionalno pripadnost. Dogodki, ki se bodo zvrstili, naj bi povečali vedenje o Prekmurju v ostalih delih Slovenije.

V prvi točki programa je zapisano, da bosta Zavod za šolstvo in Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport pripravila posebne učne ure v osnovnih in srednjih šolah o obeležitvi 100-letnice združitve.

Slovenska akademija znanosti in umetnosti bo pripravila mednarodni simpozij o združitvi. Simpozij bo v prvi polovici prihodnjega leta, podoben simpozij pripravljata tudi Inštitut za zgodovino Teološke fakultete in Škofija v Murski Soboti. Veliko pozornost bodo namenili osebnostim, zaslužnim za združitve. Le-tem bodo v Murski Soboti in drugih krajih odkrili spominska obeležja in poimenovali ulice.

V program je vključena tudi počastitev 100-letnice Univerze v Ljubljani, Banka Slovenije bo izdala priložnostni kovanec, vzpodbudili bodo raziskovalno dejavnost o združitvi, posebej seznanili učitelje z zgodovinskimi dejstvi, ponatisnili obe študiji dr. Matije Slaviča (enega najbolj zaslužnih mož za združitve) in njegovo etnografsko karto Prekmurja na Pariški mirovni konferenci, izdali zbornik dokumentov s Pariške mirovne konference, v Pomurskem muzeju bodo postavili razstavo Mit Prekmurja, Šiftarjeva fundacija bo razpisala natečaj za osnovne in srednje šole Stoletje slovenskega Prekmurja, Poseben program imata soboška Škofija in Evangeličanska cerkev v Sloveniji.

Iniciativni odbor predlaga ime obeleževanja »Prekmurje v srcu« in pripravo logotipa. V aktivnosti so že vključene tudi republiške ustanove, nekatere pa še bodo. Organizatorji pričakujejo naklonjenost domačih in tujih medijev pri spremljanju osrednjih oziroma pomembnih dogodkov. Skratka, dogajalo se bo toliko različnih dogodkov, da bo težko spremljati »celotno zgodbo« 100-letnice združitve prekmurskih Slovencev z matičnim narodom.

- **Špajnsni-flajnsni muzikanti v Sombotelu. –dm-. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 26. aprila 2018 - leto XXVIII, št. 17, str. 12**

V Škanzeni Železne županije (Vasi Skanzen) majo šegau aprila, kauli dneva svetoga Djürina, držati Djürino senje. V ednem konci kedna se v Sombotelu nutpokaže dosta majstrov pa vertov, šteri med drugimi pripelajo svoj med ali mesau, svoje košare ali piskrene posaude, svojo vino ali palinko. Pridejo s cejle Vogrske, depa dostakrat gestejo od zvüna naši grajnc tö.

V soboto pa nedelo je dosta programov: moški v sodački gvantaj se bijejo pa gezdijo na konjaj, ljudski goslarge igrajo pa spejvajo na odri. Letos 14. aprila so nas gorpoiskali Špajnsni-flajnsni muzikanti z Budimpešte pa držali pauvörni slovenski koncert. Z goslargami je spejvala Anita Vajda s Sakalauvec, čüli smo više deset porabski domanji pesmi - zvekšoga v štüluši, kak je nekda igrala Korpičova banda.

Slovenske muzikante je poslüšalo dosta domanji Slovincov (ništärni so cujspejvali), depa vnaugo najgir Madžarov tö, šteri so prišli v Škanzen v lejpom vrejmeni.

Baug plati »špajnsnim-flajnsnim«, ka so v Somboteu pripelali malo koražnosti!

- **Otroci na igrišču. L.R.H. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 26. aprila 2018 - leto XXVIII, št. 17, str. 12**

V Slovenski vesi so pred kratkim priredili nogometni turnir, ki se ga je udeležilo pet otroških ekip. Kot nam je povedal predsednik športnega društva Gábor Bartakovič, je namen programa Bozsik, da bi otroci vzljubili nogomet, obenem jim program zagotavlja tudi tekovalne možnosti. Ekipa iz Slovenske vesi sodeluje tudi v županijski nogometni ligi.

- **Minister Gorazd Žmavc obiskal Porabje. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 3. maja 2018 - Leto XXVIII, št. 18, str. 3**

Minister Gorazd Žmavc je 24. aprila opravil delovni obisk pri slovenski skupnosti v Porabju. Najprej je obiskal Državno

slovensko samoupravo na Gornjem Seniku. Pred pogovorom je čestital Eriki Köleš Kiss za ponovno izvolitev na mesto zagovornice slovenske narodne skupnosti v madžarskem parlamentu. Ob tem se ji je zahvalil za odlično delo, ki ga je v preteklem mandatu opravila za dobrobit slovenske skupnosti na Madžarskem in izrazil prepričanje, da bo z uspešnim delom tudi nadaljevala.

V pogovoru na sedežu Državne slovenske samouprave so mu sogovorniki predstavili izvedene aktivnosti in načrte za leto 2018.

Sledil je ogled Slovenske vzorčne kmetije na Gornjem Seniku, kjer so ministra seznanili z uspešnim začetkom delovanja v letu 2018. Obisk je zaključil s sestankom na Generalnem konzulatu Republike Slovenije v Monoštru. Na sestanku je minister poudaril pomen konzulata in njegovo vlogo pri ohranjanju in nadaljnjem razvoju slovenske skupnosti v Porabju.

- **Koncert zamejskih slovenskih kulturnih društev v Šempasu. Andreja Korpič. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 3. maja 2018 - Leto XXVIII, št. 18, str. 3**

Kulturno prosvetno društvo Lipa v Šempasu pri Novi Gorici daje že od samih začetkov velik poudarek sodelovanju z zamejskimi kulturnimi društvi. Tako vsako pomlad že deset let prireja tradicionalni koncert »Domovina je ljubezen«, kjer nastopijo slovenska kulturna društva in skupine iz sosednjih, pa tudi bolj oddaljenih držav.

Letos je na tem koncertu Porabje predstavljala folklorna skupina ZSM Sakalovci z mentorico Dragico Kolarič. Na odru kulturnega doma Šempas so se predstavili s spletom naslednjih porabskih ljudskih plesov: Rezka, Štajeriš, Rozinka, Ans cvaj draj, Čardaš in Marko skače. Sakalovska folklorna skupina ima v svojih vrstah veliko zelo mladih članov, ki na oder zmeraj prinesejo svojo mladostno vedrino in na tak način zlahka požanjejo simpatije gledalcev. Tudi v Šempasu so bili deležni toplega sprejema in bučnega aplavza.

Obisk Šempasa pa je zmeraj tudi lepa priložnost za ogled zahodnega dela Slovenije. Tokrat smo si ogledali baziliko na Sveti Gori, znameniti romarski božji poti, ki se dviga nad reko Sočo in Solkanom ter ob lepem vremenu ponuja veličasten razgled vse tja do Jadranskega morja.

- **V čezmejni projekt so vključeni tudi trije porabski kraji. Tekst: Silva Eöry. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 3. maja 2018 - Leto XXVIII, št. 18, str. 3**

E-documenta Pannonica

Murski Soboti je potekala predstavitvena konferenca projekta E-documenta Pannonica, ki se izvaja v okviru Programa sodelovanja Interreg V-A Slovenija–Madžarska 2014–2020. Vodilni partner tega 411.000 evrov vrednega projekta (85 odstotkov sredstev sofinancira Evropski sklad za regionalni razvoj) je Pomurski muzej Murska Sobota, sodelujejo pa še: s slovenske strani Pokrajinski arhiv Maribor in Zavod za turizem in kulturo Beltinci, z madžarske pa mestni muzej Savaria in Arhiv Železne županije iz Sombotela.

Po besedah direktorice Pomurskega muzeja Murska Sobota Metke Fujs, ki je dala pobudo za omenjeni projekt, je njegov namen ustvariti skupno, interdisciplinarno bazo podatkov, namenjeno muzealski in zgodovinarski stroki, obenem pa bo nastal spletni portal z interaktivno karto krajev in dostopom do izbora podatkov, fotografij in videoposnetkov za splošno javno rabo.

»Ta projekt je pomemben, ker smo se v njem povezale strokovne institucije, ki hranimo gradivo o krajih s tega obmejnega območja. Pomembno je, da bomo ustvarili digitalno bazo podatkov, pri čemer nam bodo pomagale tudi druge inštitucije, od arhivov do knjižnice. Tako bomo tudi z njihovo pomočjo naredili pregled skozi kulturno dediščino 120. izbranih krajev,« je razložila Metka Fujs in dodala, da bodo v bazo podatkov združili etnološke, arheološke, kulturno-zgodovinske in biografske podatke šestdesetih krajev iz Prekmurja in ravno toliko iz Železne županije, pri čemer so iz Porabja vključeni Gornji in Dolnji Senik ter Števanovci.

Spletni portal, ki bo postopoma nastajal vse do sredine leta 2020 (toliko časa traja ta čezmejni projekt, ki se je začel izvajati 1. novembra lani), bo dostopen tudi preko mobilne aplikacije. Koristen bo za vse, najbolj gotovo za šolarje, študente, učitelje, turistične delavce, občine, skratka za vse, ki kulturno dediščino uporabljajo za izobraževalne, promocijske in gospodarske namene. Da ne bo ostalo vse samo pri spletu, bo v Beltincih nastala informacijska točka, kjer bo mogoče del podatkov dobiti tudi v fizični obliki. Tamkajšnji Zavod za turizem in kulturo bo oblikoval tudi nekaj vzorčnih turističnih paketov, ki bodo temeljili na podatkih s spletnega portala.

- **Zbavom Karči! Irena Pavlič. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 3. maja 2018 - Leto XXVIII, št. 18, str. 5**

Cinga telefon. Če ga človek dvigne, vsigdar dobi kakšen glas. Nika ti povej, če dobro ali lagvo. Zvejš, če te zove znanec ali nej. Nej davnek je tudi cingo moj telefon. Iz Porabja se je zglaslo eden mladi glas. Vsigdar sem rada, če sto z daumi, z rojstnega kraja me zove. Zdaj pa nej! Dobila sem lagvi glas. Prej je mrau Karči Krajcar. Tak ga vsakši pozna. Bijo je školnik v Števanovcaj. Sploj sem postala žalostna, sploj me je prizadelo. Bijo je moj kolega, ka sem jaz tudi včila na števanovski šauli. Karči je bijo moj kolega. 15 lejt sva gvüšno vküper delala. Karči je včijo slovenski pa vogrski jezik. Napravo je mlašečo gledališko skupino.

Na sveto nauč pred mešo so mlajši vsigdar špilali, skor vsakšo leto. Mlajši so gori staupili pa špilali, če smo na šaulei kaj vetili. Imeo je tako imenovan »irodalmi szinpad«. Za mlade je v šauli držo klubske večere, te šče nej bilau kulturnoga doma. Včijo je tudi na Visoki pedagoški šauli v Somboteli. Napiso je knjigo, slovensko slovnico za študente, steri so študirali slovenski jezik.

Že na začetki, gda je začno delati, je zbirau od starejši ljudi slovenske pravljice, pripovedanje v Števanovcaj pa v okolški vasaj. Te slovenske pravljice je Zveza južnih Slovanov vödala v knjigaj, in tau v narečji, kak je Karči tau zapiso. 1990. leta pa je te knjige šče enkrat vödala Zveza pa Pomurska založba v knjižnom jeziki pa v vogrskom jeziki, naj vse več ljudi je leko šté. Knjiga je dobila naslov Slovenske pravljice iz Porabja. Zbirau je tudi staro škir pa je napravo vaški muzej (tájház) v Števanovcaj, škoda, ka je tista iža na nikoj prišla.

Nekdenešnji števanovski šaularge večkrat držijo srečanje, eden ali drugi klas. Enkrat smo se srečali na šauli takega ipa. Pred petimi leti ga že več nej bilau, prej je betežen. Letos bo tudi takšno srečanje in žau ga več ne bo. Dosta se je trüdo za mlajše pa mlade. Števanovčani ma leko veliko zavalijo. Dober, skromen kolega je bijo. Teško nam je pri srcu. Pogrešamo ga. Z Bogom Karči! Počivaj v meri Božem.

- **Film je medij za nevsiljivo spoznavanje sosedu. -dm-. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 3. maja 2018 - Leto XXVIII, št. 18, str. 7**

Kakor smo že v eni naših prejšnjih številčk poročali, so se med 9. in 11. aprilom v Sombotelu odvijali 2. Dnevi slovenskega filma. Srečanje ljubiteljev filma so – podobno kakor lani - tudi tokrat priredili v kinu Agora-Savaria v samem središču mesta, kjer imajo tematski dnevi nacionalnih filmov (med drugimi francoskega in izraelskega) že daljšo tradicijo.

»V prvi vrsti smo art-kino in je naša glavna naloga ustreči majhnim skupnostim,« je poudaril programski direktor kina Rudolf Mayer in dodal: »Slovenija je za nas vzorna sosedu. O tamkajšnjem življenju pa lahko filmi povedo veliko več, kakor če bi prepotovali vso državo.«

Projekt je bil organiziran v sodelovanju Katedre za slovenski jezik in književnost (ELTE SEK), Centra za slovenščino kot drugi in tuji jezik, Slovenskega filmskega centra, TV AS, Generalnega konzulata RS v Monoštru, Državne slovenske samouprave in Slovenske samouprave v Sombotelu. Glavna organizatorica, lektorica slovenskega jezika na sombotelskem univerzitetnem središču Mojca Jesenovec, je poudarila: »Gre za filme sosednje države Slovenije, v mestu imamo slovensko katedro, nedaleč v Porabju pa živi veliko Slovencev. Konec koncev gre za sodobno kinematografijo, ki je lahko zelo zanimiva za tuje gledalce, v našem primeru za pripadnike večinskega madžarskega naroda.«

Ob projekciji prvega filma se je res zbralo večje število radovednih Madžarov, v lepem številu pa so bili prisotni tudi Slovenci iz Sombotela s prijatelji. Vse navzoče je pozdravil generalni konzul dr. Boris Jesih. »Film na svoj način predstavlja družbo, v kateri je nastal. Še posebej je to res za majhne kinematografije, kot je slovenska,« je opozoril slovenski diplomat, ki si rad ogleda filme drugih narodov, najsi gre za Irance, Portugalce, Madžare ali Nemce. »Filmi prikazujejo probleme majhnih ljudi in lahko ugotovimo, da imamo podobne probleme v bistvu vsi,« je zaključil generalni konzul in prireditvi zaželel, naj postane tradicionalna.

Po ogledu prvega filma z naslovom »Nočno življenje« v režiji Damjana Kozoleta smo ugotovili, da lahko nek usodni dogodek v temeljih spremeni naše pojmovanje vrednot in etičnih norm. Glavno sporočilo filma pa vsekakor izreče kirurg, ki reši življenje znanemu odvetniku, potem ko ga najdejo napol zavestnega, s pasjimi ugrizi na telesu: najbolj pomembno je življenje, ki pretehta kariero, denar in dober glas v medijih. Drugi dan dogodka je bil namenjen predvsem mladim, njihovim staršem in učiteljem. V projektu »Pet prijateljev na razpustu Evropskega parlamenta« je sodelovalo tudi pet dijakov monoštrske gimnazije, ki so posneli dokumentarni film v Bruslju. Tokratne projekcije v sombotelskem kinu se je udeležila tudi režiserka Lucija Šiftar, ki je na kratko orisala nastanek filma. V dvorani so bili prisotni tudi glavni junaki, se pravi slovenski dijaki iz Porabja.

V torek smo si lahko ogledali še film »Nika« režiserja Slobodana Maksimovića, ki govori o navdušeni najstniški voznici gokarta. Nika je očeta izgubila v avtomobilski nesreči, je pa od njega »podedovala« strast do dirkanja. Materina prepoved učinkuje v obratni smeri, smo lahko gledalci ugotovili po projekciji tega filma. Zadnji sombotelski slovenski filmski večer je bil namenjen igrano-dokumentarnemu filmu »Houston, imamo problem!«. S pomočjo razglabljanj znamenitega slovenskega filozofa smo poskušali ugotoviti, kaj resnica je in kako lahko spretno urejena dejstva spremenijo naše razumevanje zgodovine. V filmu smo bili priča, kako jugoslovanski socialistični voditelj Josip Broz Tito za ogromno količino denarja proda svoj vesoljski program ZDA. Ta mit nikoli ni bil dokazan, tokratni film pa nas želi s pomočjo mešanice arhivskih in sodobnih posnetkov prepričati, da je bila prodaja vesoljskega programa temelj za sorazmerno blagostanje v Jugoslaviji od 60-ih let 20. Stoletja dalje.

Vsi štirje filmi so bili podnaslovljeni v madžarskem jeziku in sicer z namenom promocije slovenske kulture, ki v večjih madžarskih središčih kljub fizični bližini ni preveč poznana. Tudi tokrat so bili v Sombotelu na ogled filmi, ki jih podpisujejo večkrat mednarodno nagradjeni slovenski režiserji, tako je kino v središču Železne županije za tri večere postal žarišče vrhunske slovenske ustvarjalnosti.

- **Skupni šolski dan v Prekmurju. Besedilo: Nino Gumilar, učitelj asistent. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 3. maja 2018 - Leto XXVIII, št. 18, str. 10**

Učenci obeh narodnostnih šol v Porabju so v ponedeljek, 16. aprila 2018, preživeli šolski dan nekoliko drugače. Skoraj petdeset učencev DOŠ Jožefa Košiča Gornji Senik in DOŠ Števanovci se je skupaj z razredniki, ravnateljicama, učiteljem asistentom in s predstavniki Pomurske madžarske samoupravne narodnostne skupnosti (nadalje PMSNS) udeležilo skupnega druženja in spoznavanja dvojezičnih osnovnih šol v Prekmurju. Obiskali smo DOŠ Prosenjakovci, DOŠ Dobrovnik, DOŠ Genterovci, DOŠ I Lendava in DOŠ II Lendava. Poleg spoznavanja utripa šolskega dogajanja na omenjenih šolah pa smo čisto na kratko videli tudi mesto Lendava (cerkev in zunanost gledališča).

Štiriletni projekt, ki nosi ime »Dvig kakovosti narodnostnega šolstva za slovensko manjšino na Madžarskem in madžarsko manjšino v Sloveniji«, poleg sofinanciranja delovnega mesta učiteljev asistentov (učitelj asistent na Gornjem Seniku in učiteljica asistentka na lendavski šoli) in vsakoletnih izobraževanj za porabske učitelje ter vzgojitelje predvideva tudi izvedbo skupnih šolskih dnevov. Tako smo v mesecu septembru 2017 imeli skupni šolski dan v Porabju, tokrat pa se je dogajanje preselilo v Prekmurje, na območje, kjer prebiva madžarska narodna skupnost. Pot nas je najprej popeljala na nam najbližjo dvojezično šolo, in sicer na DOŠ Prosenjakovci/KÁI Pártosfalva. Tukaj so nas pričakali v jedilnici matične šole: ravnateljica Jožefa Herman, učitelji in nekaj učencev, ki sodelujejo pri čebelarskem in vrtnarskem krožku. S pomočjo diaprojekcije sta nam učiteljici predstavili obe interesni dejavnosti, ki sta, sodeč po mnenju učencev, na šoli zelo priljubljeni. Seveda smo si vrt in čebelnjak ogledali tudi v živo. In ker smo bili časovno omejeni in se nam je že malo mudilo, se je učencem na avtobusu

med vožnjo na drugo šolo pridružil tudi učitelj geografije in zgodovine Franc Koša. Ta je učence seznanil s pomembnejšimi zgodovinskimi in geografskimi podatki o Goričkem in krajih, kjer danes živijo Madžari v Sloveniji.

Naša druga postaja je bila DOŠ Dobrovnik/KÁI Dobronak. Ker je bilo vreme nekoliko oblačno, nas je gostiteljica šole, ravnateljica Milena Ivanuša, popeljala v jedilnico šole. Tukaj so učenci sodelovali pri delavnici okraševanja medenjakov s pomočjo kreme iz beljaka in sladkorja. Nekateri so izdelali prava »lectova srca«. Poleg naših učencev so sodelovali tudi učenci matične dobrovniške šole. Po končani ustvarjalni delavnici, ko nas je obiskal tudi predsednik PMSNS Ferenc Horváth, je pred dobrovniško šolo nastala tudi skupinska fotografija.

In že smo krenili naprej. Med Dobrovnikom in Lendavo se nahaja DOŠ Genterovci/Göntérházi Kétyelvű Általános Iskola. Majhna šola, s prav posebno telovadnico in z nadvse gostoljubno ravnateljico Valerijo Šebjanič. Genterovski učenci so nam s pomočjo učiteljev mentorjev v telovadnici šole pripravili kratek kulturni program. V njem sta se prepletala tako madžarski kot slovenski melos – lahko bi potegnili potegnili črto in enostavno rekli, da tukaj res živijo dvojezičnost. Učenci so zaigrali na citre, zraven peli, nato pa še v obeh jezikih recitali poezijo. Njihove pesmi so bile zelo doživeto prebrane ali zrecitirane. Po kulturni predstavitvi pa je ostalo še nekaj minut tudi za šport. Šolsko igrišče v Genterovcih so hitro napolnili porabski šolarji – brez nogometa namreč ni šlo.

Zadnja postaja pa je bila seveda Lendava. Najprej je avtobus šolarje odložil pred lendavskim kulturnim domom, od koder so se učenci skupaj s spremljevalci odpravili do spomenikov pred cerkvijo sv. Katarine. Tam je na kratko prof. Franc Koša predstavil simboliko obeh kipov – Antona Martina Slomška in sv. Štefana, nato pa so si učenci lahko ogledali tudi notranjost župnijske cerkve. Ura se je že nagibala proti kosilu, zato smo se odpravili še do predzadnje postaje: DOŠ I Lendava/ 1. sz. Lendvai KÁI. V zbornico šole nas je popeljala ravnateljica Tatjana Sabo, ki nam je za lažjo predstavitev zavrtila filmček o šoli. Po filmčku sta se nam pridružili učiteljici, ki sta preko pravljice o žabcu in krtku pripravili poučno delavnico na tematiko zdravnih rastlin. Učenci so obnovili znanje in spoznali nekaj zelišč, na koncu pa je vsak dobil tudi zdravilno kremo za domov. Tako nam je ostalo samo še kosilo, ki pa so nam ga pripravili na DOŠ II Lendava.

V imenu obeh porabskih narodnostnih šol bi se rad zahvalil vsem, ki ste na kakršen koli način prispevali k izvedbi tega skupnega šolskega dne. Najprej zagotovo organizatorjem PMSNS, predvsem ge. Livii Sabo, prav gotovo pa vsem ravnateljicam in učiteljicam obiskanih šol v Prekmurju. Hvala vam za vašo gostoljubnost, sprejetost, za vso postrežbo s sladkim in zdravim, predvsem pa za spomine, ki bodo ostali mislih nas in naših otrok.

Zagotovo bi lahko marsikaj bilo tudi drugače, vendar časovni razpon, vožnja, pa konec koncev tudi denarna sredstva vsega pač niso omogočala. Pomembna pri vsem tem je gotova dobra volja, pripravljenost za opazovanje in spoznavanje novega ter širjenja prijateljskih stikov. Teh nam dandanašnji žal večkrat primanjkuje, pa čeprav čeprav mej, ki bi ločevale državi, že dolgo ni. Prekmurska dvojezičnost je prav zares dober vzgled (jó példa) porabskima narodnostnima šolama, kjer se odraža največje spoznanje: »Dvojezičnosti se ne da samo naučiti, ampak je dvojezičnost treba živeti«. Eden izmed rezultatov tega, da šole delajo dobro, je verjetno tudi ta, da vse več madžarskih staršev vsakodnevno vozi svoje otroke v Slovenijo, ker vidijo slovenski jezik kot dodano vrednost – ne glede na to, da nimajo ne učenci in ne starši slovenskih korenin.

Jezik kot bogastvo znanja za nadaljnje rodove. Nikoli ne veš, kdaj in kje ti bo prišel prav ... Naj bo ta misel spodbuda tudi porabskim staršem, da bodo v času šolanja otroke znali spodbuditi, zakaj se je dobro učiti jezikov.

Vestnik, Murska Sobota

- **To zmorejo le plemeniti ljudje. Majda Horvat. Vestnik, Murska Sobota, leto LXX, št. 18, 3. maja 2018, str. 4**

Priznanje pravičniki med narodi

Družini Žilavec in Fartelj rešili Juda Mirka Hiršla – Ni bil ne sorodnik niti prijatelj, a so ga vzeli pod streho in mu rešili življenje

Aleksandra in Agnes Žilavec iz Andrejec ter Jožefa, Franca in Marijo Fartelj iz Tešanovec so razglasili za pravičnike med narodi, ker so v letih 1944 in 1945 rešili prekmurskega Juda Mirka Hiršla. Naslov jim je podelil spominski center holokavsta Yad Vashem iz Jeruzalema, priznanje pa jim je minuli četrtek v Murski Soboti izročil izraelski veleposlanik v Sloveniji Ejal Sela. Prej so se zbrani poklonili spominu na nedavno umrlega Franca Kuzmiča, muzejskega svetovalec in pedagoga, ki se je vso svojo kariero posvečal prekmurskim Judom in tudi preučil okoliščine plemenitega dejanja pravičnikov v Prekmurju. Po slovesnosti so odprli razstavo Yad Vashema Auschwitz – kraj na Zemlji, Auschwitz Album, ki ji je Sinagoga Maribor dodala prispevek Prekmurski Judje v Auschwitzu.

»Naš oče je preživel vojno zahvaljujoč plemenitim, dobrim ljudem. Plemenit človek ne more drugače, kot da dela dobro,« je na slovesnosti dejala Vera Pintarič, hčerka Mirka Hiršla. Ne Farteljevi ne Žilavčevi niso bili sorodniki niti prijatelji Hiršla, pa vendar so ga vzeli pod streho. Še več. Tvegali so svoja življenja in ga skrivali do konca vojne, čeprav so vedeli, pove Pintaričeva, da njihove pomoči ne bo mogel nikoli poplačati. Obe družini sta mu omogočili, da je bil dan osvoboditve zanj začetek novega življenja. »Za njihovo pomoč jim je bil zelo hvaležen in jih imel rad kot svoje sorodnike,« je še dejala. Čeprav so zdaj že pokojni, jim je s priznanjem pravičniki med narodi dan neizbrisen spomin.

Yad Vashem, svetovni center spomina na holokavst, je doslej uradno razglasil za pravičnike med narodi več kot 26 tisoč Nejudov. To so ljudje, ki so ogrozili lastna življenja, da bi rešili življenja Judov. »Kot izraelski veleposlanik sem si obljubil, da nikoli ne bom nem opazovalec kakršnega koli zla. Vsi bi se morali učiti od Aleksandra in Agnes Žilavec, Marije in Jožefa Fartelja ter Franca Fartelja,« pa je zbranim povedal Sela. Izrazil je tudi zadovoljstvo, da je dogodku prisostvoval Boris Cigüt, sin Ludvika Cigüta iz Martjanec, ki je pravočasno posvaril prijatelja Mirka Hiršla pred nevarnostjo, ko je videl, da madžarski žandarji Jude iz mesta vodijo v sinagogo. Naslednjega dne, 26. Aprila 1944, so madžarski žandarji okoli 300 Judov iz Murske Sobote in Lendave odpeljali v Čakovec in jih predali SS. Od tam so jih odpeljali v Nagykanizso, nato pa v dveh skupinah

v Auschwitz.

»Mestna občina skuša oprati za nas sramotni dogodek, porušenje sinagoge sredi mesta Sobota,« je povedal župan Mestne občine Murska Sobota Aleksander Jevšek. Občina se zato trudi za ohranjanje zgodovinskih dejstev, kamor sodi tudi slovesnost ob razglasitvi pravičnikov. Spomnil je tudi na veliko delo, ki ga je s proučevanjem judovske skupnosti opravil preminuli Franc Kuzmič, povzel pa je tudi pogovor, ki sta ga imela z izraelskim veleposlanikom Selo. Ta je dejal, da bi lahko Murska Sobota skupaj z Lendavo privabljala na osnovi pretekle zgodovine turiste v naše kraje. »Mislim, da ni toliko pomembno, da tržimo zgodovinska dejstva, ampak da jih ohranjamo za vse prihodnje rodove in da ne bi nikoli pozabili. V našem mestnem središču tudi obnovljamo spomenik in Trg zmage, ki je ponos našega mesta in spomin na vse, ki so dali življenje za to, da imamo danes svobodo. Mislim, da moramo podobno ali še z večjo čutnostjo ravnati z judovsko zgodovino,« je še dejal Jevšek.

Veleposlanik je spomnil tudi na pomen ljudi, kot je bil Josip Benko, ki je Judom pomagal s hrano, ter se zahvalil vsem, ki so svoj čas in delo posvetili raziskovanju judovske zgodovine v Sloveniji in izobraževanju o njej. Zahvalil se je tudi vsem, ki so najbolj zaslužni za razglasitev pravičnikov, profesorju Borisu Hajdinjaku, direktorju Sinagoge Maribor, Francu Kuzmiču, dr. Ireni Šumi, dr. Oto Lutharju in Miriam Štajner Aviezer iz Izraela. Zahvalil se je tudi tistim, ki so pomagali pri pripravi dogodka, županu Jevšku in Vidi Lukač iz murskosoboške murskosoboške mestne občine, direktorici Pomurskega muzeja Metki Fujs in svoji asistentki Tei Lokar.

- **Znanih še več kandidatov. Timotej Milanov. Vestnik, Murska Sobota, leto LXX, št. 18, 3. maja 2018, str. 5**

Državnozborske volitve

Tudi v Levici in Stranki Alenke Bratušek so potrdili listi kandidatov za letošnje državnozborske volitve

Za Levico bo v drugem murskosoboškem okraju (Murska Sobota) kandidiral Marko Sraka, doktor znanosti s področja arheologije, v prvem murskosoboškem okraju (Goričko) pa okoljski aktivist Stojan Habjanič, sicer inženir gradbeništva. V Gornji Radgoni bo kandidirala Valentina Škafar, kulturologinja s strokovnim magisterijem iz prava EU, ki je zaposlena na veleposlaništvu Venezuele v Ljubljani. V ljutomerskem okraju bo za Levico kandidiral Gregor Zorman, profesor biologije in kemije, ki je zaposlen na Osnovni šoli Prežihovega Voranca v Mariboru, v Lendavi pa upokojeni dolgoletni sindikalist Milan Utroša.

Na listi Stranke Alenke Bratušek bo v lendavskem okraju kandidiral upokojeni prometni tehnik Ljubiša Kostadinović. V ljutomerskem okraju bo kandidiral inženir elektrotehnike Miran Feguš, ki bo sicer kandidiral tudi v Ormožu. V obeh murskosoboških okrajih bo na listi Alenke Bratušek kandidirala direktorica hotela Diana Olga Belec, v gornjeradgonskem okraju pa Ljubica Zrnič. Belčeva je na nedavni programski konferenci stranke v Ljubljani predstavila tudi strankine ukrepe za področje turizma. »Ni vsak za delo v gostinstvu in turizmu. Predvsem zato, ker moraš tam, kjer drugi ne vidijo nič, ti videti turistično zgodbo. Dvigniti moramo prepoznavnost Slovenije v svetu kot 'zelene butične destinacije' za zahtevnega obiskovalca, ki išče raznolika in aktivna doživetja, mir in osebne koristi,« so njene besede, ki so jih zapisali v volilni program stranke.

Kandidate za letošnje državnozborske volitve so predstavili tudi v Gibanju Zedinjena Slovenija, ki ga vodi Andrej Šiško. V Pomurju bodo za stranko kandidirali upokojenka Marija Volgyi (Lendava), inženir informatike Dejan Kardinar (Ljutomer), gospodinja Alenka Prah (Murska Sobota I), upokojenec Vojko Prah (Murska Sobota II) in inženir strojništva Franc Friškič (Gornja Radgona).

- **Ozreti se nazaj, preden gremo dalje. Jože Gabor. Vestnik, Murska Sobota, leto LXX, št. 18, 3. maja 2018, str. 16**

Pesnik, literarni zgodovinar in novinar Lajos Bence

V svojem raziskovalnem delu se posveča madžarski narodni identiteti, obstoju manjšin in vlogi pisane besede pri tem

V srednji šoli v Lendavi je dijak iz Genterovec Lajos Bence napisal prve pesmi, ki so bile precej drugačne od tistih, ki jih piše danes. Po študiju v Budimpešti se je vrnil v Prekmurje, delal je kot profesor, novinar in urednik. Ves čas pa je svoj odnos do okolice izražal s poezijo in kritičnim odnosom do literarnega ustvarjanja drugih tudi svoje literarno delo ves čas nadgrajeval. Danes velja za enega osrednjih literarnih ustvarjalcev madžarske narodne skupnosti v Sloveniji, pa tudi prodornega esejista in avtorja literarnih študij. Na njegovi poti so mu pogosto nove smeri kazali prijatelji in svetovalci novinar in pesnik Sandor Szunyogh, slikar Štefan Galič, kipar Ferenc Kiraly in drugi.

»Otroštvo sem preživel v Genterovcih. Starša sta bila kmeta, ki sta si po eni strani želela naslednika na kmetiji, jaz pa sem bil edini otrok. Po drugi strani pa sta se zavedala, da si lahko lažje in lepše življenje ustvarim v drugih poklicih. Zato nista nasprotovala, ko sem se odločil, da bom šel študirat.« Leta 1981 je diplomiral iz madžarskega jezika in primerjalne književnosti v Budimpešti, leta 1994 pa tam tudi doktoriral. Tema doktorske naloge je bilo literarno ustvarjanje madžarske narodne skupnosti v Sloveniji, pa tudi v Vojvodini, Romuniji in na Slovaškem. V svojem raziskovalnem delu se posveča madžarski narodni identiteti, obstoju manjšin in vlogi pisane besede pri tem. Doktorsko delo je izšlo tudi v knjižni obliki z naslovom *S pisano besedo za obstoj*.

Po vrnitvi s študija v Budimpešti je na Srednji strokovni šoli v Lendavi (danes Dvojezična srednja šola Lendava) poučeval madžarski jezik s književnostjo, kar je potem poučeval tudi na srednjih šolah v Murski Soboti in Rakičanu. Po doktoratu pa je bil predavatelj in docent na katedri za madžarski jezik in književnost na Pedagoški fakulteti v Mariboru. »Ko sem prevzel mesto glavnega in odgovornega urednika tednika *Nepujsag*, je bilo treba stvari zastaviti na novo, kakor tudi v Zavodu za informativno dejavnost madžarske narodnosti Lendava, ki sem ga vodil. Nekaj časa sem bil tudi urednik televizijske oddaje *Hidak/Mostovi*.« Tako za svoje literarno delo kakor tudi novinarsko delo in mednarodno sodelovanje na področju literature je prejel priznanja.

Rok na madžarskih radiih

Čprav je v otroštvu živel v vasi ob madžarski meji, nikoli ni čutil, da je v bližini železna zavesa. »S starši smo večkrat hodili v Lenti na Madžarsko. Ko sem leta 1968, pri dvanajstih letih dobil moped, sem se prvič sam odpeljal do Lentija in si tam kupil ploščo z rokovsko glasbo. V času, ko so na slovenskih radijskih postajah vrteli predvsem pop glasbo, še posebej hrvaško, je bila na Madžarskem zelo močna rokovska scena. To glasbo sem poslušal na madžarskih radiih.« Tudi besedila so se mu zdela veliko boljša kot v slovenski in hrvaški glasbi. To je bil čas revolucionarnega vrenja po svetu, uporništvu. Tako je najnovejše rokovske skladbe poslušal v Genterovcih prej, kot so prišle na slovenske radijske postaje.

V Sloveniji se je veliko govorilo, kako hudo je za železno zaveso, zato je tudi nekoliko z negotovostjo šel študirat na Madžarsko, a je bil tam precej presenečen nad liberalnostjo na fakultetah v Budimpešti. »Prepričan sem, da so bili študenti na slovenskih fakultetah v tem obdobju bolj ideološko nadzorovani, manj je bilo svobode kot na madžarskih. V Budimpešti so imeli študenti in profesorji zelo zahodnjaški, kolegialen odnos. Veliko je bilo razprav in profesorji so znali prisluhniti. Takrat mu v Sloveniji nihče ni verjel, ko je govoril, da je za železno zaveso šolstvo bolj svobodno kot pri nas. V Sloveniji je bil močan vpliv oblasti iz Beograda, ruskega vpliva pa na Madžarskem ni bilo čutiti, dodaja Bence. Sicer ni bil preveč navdušen nad vrvežem v Budimpešti in se je pogosto vračal domov, še posebej v času, ko je bilo delo na kmetiji. »Da pomagam doma na kmetiji, so izvedeli tudi profesorji in so to cenili. Nagovarjali so me, naj kaj napišem o kmečkem življenju, a so me bolj zanimale druge literarne teme.«

Umetniško sodelovanje v Lendavi

Ko se je vrnil kot profesor madžarščine, je bil v Lendavi krog ljudi, ki so si prizadevali, da bi bilo čim več kulturne ustvarjalnosti. Med njimi je bil tudi Sandor Szunyogh, ki je v literarni reviji objavil njegove prve pesmi v madžarskem jeziku. Prej je objavljale v šolskih glasilih in Nepujsagu. »Sandor je literate madžarske manjšine ves čas nagovarjal, naj ustvarjajo v svojem maternem jeziku. Znal je ceniti otroško odkritost in poetiko ter spodbujal mlade, naj čim več ustvarjajo.« Prva pesniška zbirka Lajosa Benceja je imela naslov Srčen brezsrčnež.

Po letu 1973 je prišlo do preloma v kulturni ustvarjalnosti v Lendavi. Začeli so organizirati likovne kolonije na lendavskem gradu in tudi lokalna skupnost je bolj skrbela za kulturo. »Bila je prizadevna ekipa na področju kulture, v kateri so bili ob Szunyoghu še Ferenc Kiraly, Štefan Galič, Franc Žizek, Rajko Stupar in drugi. Kulturna skupnost je naredila pravi korak naprej. To mesto je sicer v preteklosti dalo veliko umetnikov, a so se ti uveljavili drugod. Od Györgya Zale naprej. Mesto njihove ustvarjalnosti ni znalo izkoristiti.« Razvilo se je tudi dobro mednarodno sodelovanje. Potovali so med drugim na srečanje pisateljev in pesnikov v Vojvodini, ki je trajalo teden dni in na katerem so spoznali vrhunske svetovne literarne ustvarjalce. »Takrat je bilo v Vojvodini skoraj pol milijona Madžarov, sedaj jih je precej manj. Tudi v Romuniji jih je bilo milijon in pol. Med njimi nastaja zelo kakovostna literatura v madžarskem jeziku.«

Leksikon o znanih Lendavčanih

Močno je navezan na Lendavo in Prekmurje sploh, dodaja Bence, in nikjer drugje ne bi mogel živeti. To se kaže tudi v njegovem delu. Bela Szomi Kralj Geza je nekatere njegove pesmi tudi uglasbil. Sedaj nastaja leksikon znanih Lendavčanov, pripravlja pa tudi monografijo o Sandorju Szunyoghu.

»O znanih Lendavčanih sem zbral veliko zanimivih podatkov, marsikaj, kar je bilo o njih doslej manj znano. Malokdo ve, da je bil Štefan Galič že v sedemdesetih letih zelo ekološko ozaveščen. Že takrat je opozarjal, zakaj propadajo vinogradi v Lendavskih goricah. Zato je tudi vzgajal metulje. Če metulji izginejo, bo vse izginilo, je govoril. Metulji so bili zanj simbol preživetja. « Bence je nazadnje izdal pesniško zbirko Z besedami delam red. V njej je tako kot v prejšnjih družbeno Družbeno angažiran, kritičen do okolja, v katerem živi.

Navdušuje ga mlada generacija umetniških ustvarjalcev v Lendavi, še posebej odlična gledališka ustvarjalnost zadnjih let. »Mora pa biti nekdo, ki mlade popelje v ta čarobni svet. Tudi Boris Györköš je bil odličen gledališki ustvarjalec. Moramo se ozreti nazaj in pogledati, iz česa je kaj nastalo in iz česa ni nastalo nič. In potem iti dalje. To velja tudi za kandidature Lendave za evropsko prestolnico kulture.« Pomembno je, da v Lendavi ohranjajo spomin na svoje umetnike, pravi. Danes marsikoga po smrti hitro pozabimo. Mnogim so v Lendavi postavili pomnike: »Tudi zato se kultura čuti na vsakem koraku. Želel bi, da se čez trideset let in več v mojem mestu nekdo spomni name, da sem živel in ustvarjal.«

Mladina

- **Operacija Stormy** /Vlado Miheljak. – št. 16, 20.04.2018, str. 6
- **Opozorila glede Romov** / Peter Petrovčič. – št. 16, 20.04.2018, str. 9
- **Neutemeljeni strah : o priseljencih imamo napačno predstavo, predvsem pa jih je manj, kot mislimo** / Peter Petrovčič. – št. 16, 20.04.2018, str. 12-13
- **Popolna osamitev Katalonije : zakaj so španske oblasti ukinile katalonski Diplocat?** / Marjan Horvat. – št. 16, 20.04.2018, str. 14
- **Nasvidenje v naslednji vojni : Donald Trump obstoj človeštva pogojuje s svojim političnim preživetjem** /Marcel Štefančič jr. – št. 16, 20.04.2018, str. 36-39
- **Traktat o bogu (krščanski demokrati v iskanju božjega obličja)** /Vlado Miheljak. – št. 17, 26.04.2018, str. 6
- **Turčija ni varna država : Evropska komisija okrcala Kosovo in Turčijo** /Igor Jurekovič. – št. 17, 26.04.2018, str. 10
- **Ustaviti Jankovićevo kloako : turbulentni predvolilni čas** /Bernard Nežmah. – št. 17, 26.04.2018, str. 16
- **Prihajajo begunci? Slovenija je pripravljena! : Ne gre za pripravljenost na namestitev, oskrbo in sprejemanje ljudi na begu, pač pa za pripravljenost varnostnih organov na mejah in znotraj države** /Peter Petrovčič. – št. 17, 26.04.2018, str. 26-27

- **(Nove) ideje o Evropi : ekonomist Thomas Piketty in filozof Mladen Dolar o reformiranju Evropske unije /Marjan Horvat. – št. 17, 26.04.2018, str. 28**
- **Toponimi pozabe / Heni Erceg. – št. 17, 26.04.2017, str. 36**

Svobodna beseda

- **Življenje in hrepenenje v coni A / Jan Ukmar. – št. 30, april 2018, str. 4**
- **Zgodovinsko društvo Rapalska meja / Mestni muzej Idrija. – št. 30, april 2018, str. 5**
- **Dan upora /Martin Premk. – št. 30, april 2018, str. 7**
- **Odločitev za osvobodilni boj – etično dejanje /Cvetka Hedžet Toth. – št. 30, april 2018, str. 10-11**
- **Na pohodu je zelo resen neofašizem : Celjski muzej gostil tretjo javno tribuno / Primož P. Ram Siter – št. 30, april 2018, str. 16**
- **Pobuda za prepoved nacifašističnih simbolov : skupna prizadevanja članov koordinacije veteranskih in domoljubnih organizacij. – št. 30, april 2018, str. 17**
- **Na Hribu svobode stoji najlepši spomenik tigrovcem : Vojko Čeligoj, zapisovalec ilirskobistriške zgodovine. – št. 30, april 2018, str. 24-25**

Periodične publikacije – kazala

- **Glasnik Slovenskega etnološkega društva (2017, letnik 57, številka 3/4)**
<http://www.dlib.si/results/?euapi=1&query=%27keywords%3dglasnik+slovenskega+etnolo%27%a1kega+dru%27%a1tva%27&pageSize=25&fyear=2017>
<http://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-QTZ5L480/36e03982-7b6e-4653-8c2e-f15604d226f0/PDF>
- **International Journal of Bilingual Education and Bilingualism, Volume 21, Issue 1, 2018**
<https://www.tandfonline.com/toc/rbeb20/21/1?nav=toCList>
- **International Journal of Bilingual Education and Bilingualism, Volume 21, Issue 2, 2018**
<https://www.tandfonline.com/toc/rbeb20/21/2?nav=toCList>
- **Current Issues in Language Planning, Volume 19, Issue 1, 2018**
<https://www.tandfonline.com/toc/rcpl20/current>
- **Journal of Ethnic and Migration Studies, Volume 44, Issue 5, 2018**
<https://www.tandfonline.com/toc/cjms20/44/5?nav=toCList>
- **Journal of Ethnic and Migration Studies, Volume 44, Issue 6, 2018**
Special Issue: Aspiration, Desire and the Drivers of Migration
<https://www.tandfonline.com/toc/cjms20/44/6?nav=toCList>